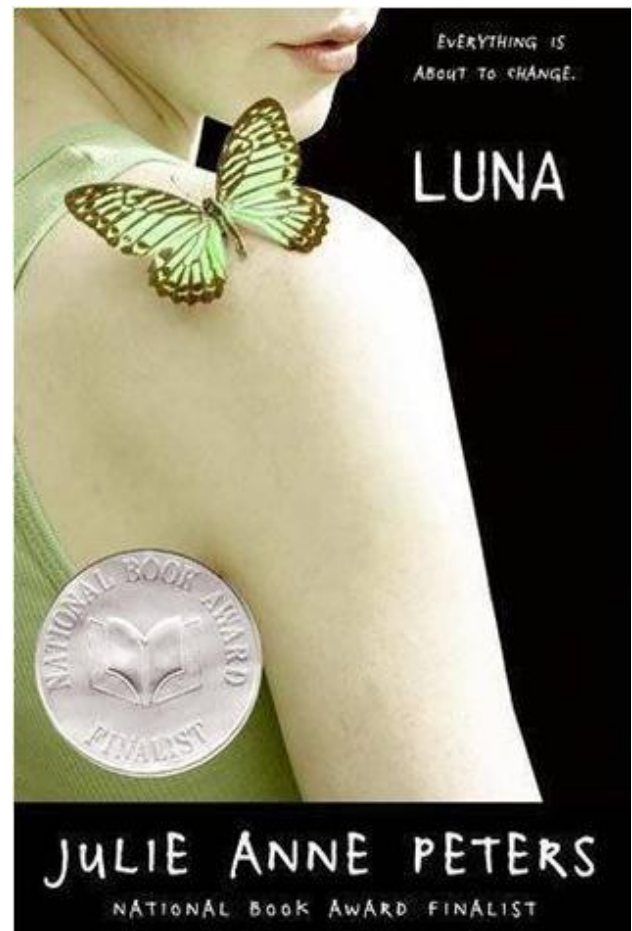

From Gender Dysphoria to Gender Reassignment Surgery: Translating Young Adult Fiction with Transgender Protagonists

Ashley van der Kuijp, 3863867
MA Thesis Translation
24 August 2015
Supervisor: Onno Kusters
Second Reader: Anniek Kool

Abstract

This thesis focuses on the translation of young adult novels featuring prominent transgender characters. No research regarding the translation of young adult fiction with transgender protagonists currently exists in the Netherlands, and any other research regarding the translation of novels with transgender characters is limited. The thesis pivots on the following questions: what problems does one come across when translating young adult novels with transgender characters, what are the possible and most desirable solutions to these problems, and is it possible to translate references to transgender people without being more explicit than the source text? In order to answer these questions, research has been carried out on *Luna* by Julie Anne Peters, a novel that includes a male-to-female transgender, and *I Am J* by Cris Beam, a novel that has a female-to-male protagonist. Excerpts from these novels will be offered in translation, but before doing so the thesis describes elements informing the translation approach in more general terms. First of all, the transgender transition process is looked at, in order to know how this works and what possible terminology one would come across. The next part looks at three Dutch novels and one novel that has been translated into Dutch with transgender protagonists, so as to see what choices have been made here. Furthermore, the research discusses more general translation problems; both problems related to young adult aspects and problems relating to the transgender aspect of the novels.

Table of Contents

1. Introduction.....	7
2. The Novels.....	10
2.1. Introduction.....	10
2.2. Young Adult Fiction.....	10
2.3. Transgender Novels in General.....	11
2.4. <i>Luna</i>	12
2.4.1. About the Novel.....	12
2.4.2. About the Author: Julie Anne Peters.....	13
2.4.3. Reception.....	13
2.4.4. Characters.....	14
2.4.4.1. Regan O’Neill.....	14
2.4.4.2. Liam/Luna O’Neill.....	14
2.4.4.3. Patrice and Jack O’Neill.....	15
2.4.4.4. Teri Lynn.....	16
2.4.4.5. Aly.....	16
2.4.4.6. Hoyt Doucet.....	17
2.5. <i>I Am J</i>	17
2.5.1. About the Novel.....	17
2.5.2. About the Author: Cris Beam.....	18
2.5.3. Reception.....	18
2.5.4. Characters.....	19
2.5.4.1. J Silver.....	19
2.5.4.2. Melissa.....	20
2.5.4.3. Blue.....	20

2.5.4.4. Chanelle.....	20
2.5.4.5. Zak.....	21
2.5.4.6. Carolina and Manny Silver.....	21
3. Research – Transgender Aspects.....	22
3.1. Research Introduction.....	22
3.2. Introduction – Transgender Aspects.....	22
3.3. Gender Dysphoria.....	23
3.4. The Standards of Care.....	25
3.5. Puberty Inhibitors.....	25
3.6. Cross-sex hormones.....	26
3.7. Real-Life Test.....	27
3.8. Surgical Procedures.....	28
3.9. Legal Gender Changes.....	29
4. Research – Dutch Young Adult Novels.....	31
4.1. Introduction.....	31
4.2. <i>Joël</i>	31
4.3. <i>Meisje van Mars</i>	35
4.4. <i>Jongensdroom</i>	37
4.5. <i>Elke Dag</i>	39
4.6. Conclusion.....	42
5. Translation Problems.....	43
5.1. Introduction.....	43
5.2. Translating Young Adult Novels.....	44
5.3. Translating LGBT-Novels.....	45
5.4. Pragmatic Translation Problems.....	45

5.5. Socio-Cultural Translation Problems.....	47
5.5.1. Culture Specific Elements.....	47
5.6. Linguistic Translation Problems.....	49
5.6.1. Present Continuous.....	49
5.6.2. Gender Speech.....	50
5.7. Source Text-Specific Translation Problems.....	51
5.7.1. Terminology.....	52
5.7.2. Expletives.....	53
5.8. Conclusion.....	54
6. Annotated Translations.....	55
6.1. Introduction.....	55
6.2. <i>Luna</i>	56
6.2.1. Drag Queens and Gender Reassignment (68-71).....	56
6.2.1.1. Translation.....	57
6.2.2. Transphobia and Homophobia (92-94).....	63
6.2.2.1. Translation.....	64
6.2.3. Coming Out (220-222).....	69
6.2.3.1. Translation.....	70
6.2.4. Gender Dysphoria (226-227).....	74
6.2.4.1. Translation.....	75
6.2.5. Estrogen and Mom Knew About Luna (240-241).....	80
6.2.5.1. Translation.....	81
6.3. <i>I Am J</i>	85
6.3.1. Homophobia and Transphobia (48-50).....	85
6.3.1.1. Translation.....	86

6.3.2. What Is FTM? (53-57).....	90
6.3.2.1. Translation.....	91
6.3.3. Rules to Start Testosterone (127-129).....	98
6.3.3.1. Translation.....	99
6.3.4. Terms, Bathrooms and Misunderstandings.....	102
6.3.4.1. Translation (241).....	103
6.3.4.2. Translation (243-244).....	104
6.3.4.3. Translation (246).....	106
6.3.4.4. Translation (288).....	107
6.3.5. First Testosterone Injection (295-297).....	109
6.3.5.1. Translation.....	110
6.4. Conclusion.....	112
7. Works Cited.....	113
7.1. Primary Sources.....	113
7.2. Secondary Sources.....	113
8. Appendix.....	116
8.1. Source Text Excerpts.....	116
8.1.1. <i>Luna</i>	116
8.1.2. <i>I Am J</i>	129
8.2. Lists of Transgender Novels.....	143
8.2.1. English Novels.....	143
8.2.2. Dutch Novels.....	145

1. Introduction

But more than that — much more than that: Even for the kids who don't feel comfortable taking it out of the library or buying it in the bookstore yet, they know it's there. They know they are represented. If you see that book in your library or in your bookstore or at your friend's house you know that there is part of you that belongs there, and is accepted. There is such power in that. I know there's worry about kids who might be ashamed of being seen with an "out" book with an "out" cover — but that is far outweighed by the kids who take pride in it, or find some sort of meaning through it. (Lo)

David Levithan

As the American author David Levithan suggests here, it is important for lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) teenagers to be able to read novels that include people who are just like them, or at least for them to know that novels that include characters that are similar to them exist. However, the number of young adult novels that include LGBT characters is very limited in both English and Dutch, and the number of Dutch translations is even smaller. For example, some of the most successful novels with LGBT-protagonists and themes by American authors such as Julie Anne Peters, David Levithan and Malinda Lo have not been translated into Dutch. However, some of David Levithan's novels that include minor LGBT-characters have been translated into Dutch. This means that even though the novels do exist, it could still be difficult for a Dutch teenager to read them, because not every Dutch teenager feels comfortable enough or is able to read the novels in English. In order to change this, more English language novels in this particular genre should be translated into Dutch. Partly in order to stress the relevance of producing more translations of LGBT-novels into Dutch, this thesis focuses on the translation of young adult novels featuring transgender teenagers, who form one aspect of the LGBT-community.

The idea for this thesis came partly from reading the translation of *Every Day* by David Levithan. In the translation, the terminology related to a secondary transgender character was made more explicit compared to the source text which shows that terminology referring to transgender people is still assumed to be difficult to understand; this will be

shown in greater detail later on. Furthermore, around the time I came up with this subject a number of American transgender teenagers had recently committed suicide¹ and around the same time multiple African American transgender women had been murdered.² This suggested to me that novels about transgender people and possible translations of these novels could not only help transgender people themselves by showing them they are not alone and giving them a character they can relate to, but these novels could also help those around them to understand what is going on and possibly help prevent such hate crimes and suicides.

So far no known strategies which might help approaching the particular translation issues have been developed. This thesis aims to collect the most important issues at stake in translating transgender novels in one place. By extension, the results found in this thesis could be useful in translating other media, such as books with secondary transgender characters, or subtitles for movies and television series that feature transgender characters as well. Over the past few years transgender people have become increasingly visible in television series, for example as main or supporting character in series such as *Degrassi*, *Glee*, *Transparent* and *Orange is the New Black*.³ Also in series such as *Grey's Anatomy* and *Law and Order*, transgender characters feature in an episode. All of these series have aired or are currently available for streaming in the Netherlands and series such as these can help accepting the presence of transgender people in society.

¹ Leelah Alcorn, Zander Mahaffey and Blake Brockington, to name the few that have been most prominently discussed in the media. However, between December 2014 and May 2015, thirteen American transgender young adults committed suicide (Dennison).

² As of August 2015 thirteen transgender women have been murdered in the United States, most of them were African American (Walker).

³ Adam Torres (*Degrassi*), Unique Adams (*Glee*), Sheldon Beiste (*Glee*), Moira Pfefferman (*Transparent*) and Sophia Burset (*Orange Is the New Black*).

Non-fiction media such as documentaries and informational texts such as leaflets for transgender people and their family could also profit from this research. In addition, translations of medical information about surgery, hormones, or psychological aspects may benefit from this investigation. This thesis will try to find answers to the following research questions:

What problems does one come across when translating young adult novels with transgender characters, what are the possible and most desirable solutions to these problems and is it possible to translate references to transgender people without being more explicit than the source text?

Case studies used in this research are two novels, which will be investigated on their translation-relevant aspects, and excerpts from these novels will be translated: *Luna* by Julie Anne Peters and *I Am J* by Cris Beam. *Luna* includes a male-to-female (MTF) transgender; *I Am J* features a female-to-male (FTM) transgender. Firstly, the general aspects of these two novels will be discussed. The next part offers the research conducted in order to find the translation problems issuing forth in young adult novels with transgender characters. This part will be split into two parts: a general part about being transgender, and an investigation that focusses on Dutch novels with transgender characters. This last aspect is important, because the Dutch novels will show what strategies were used by the authors regarding transgender terminology, such as whether or not a term is explained in the text, which in turn can help by deciding what the most accurate solution are when translating the passages. Next, the translation problems will be introduced and discussed in detail, and possible solutions will be investigated. This thesis will be concluded by annotated translations of the excerpts from the novels.

2. The Novels

2.1. Introduction

Luna by Julie Anne Peters and *I Am J* by Cris Beam have been chosen for this thesis, because they have been released by a major publisher, namely Little, Brown and Company, which is not the case for many other transgender novels. The fact that the novels have been published by a major publisher make them available to a larger audience as there often is more publicity surrounding novels than is the case with novels that have been published by small, independent publishers. The novels are ideal case studies, because of the differences in terminology and experience between transgender males and transgender females.

In order to give a complete view of the novels more general aspects will be discussed first, including the definitions of young adult fiction as used in this thesis, followed by some general information about young adult novels including transgender characters. Finally, both novels will be discussed separately on the following aspects: the story, the author, the reception of the novel, and the most important characters. In doing so, the most prominent transgender related aspects of the novels will also be discussed. By looking at the novels first, the thesis will offer a more complete view of the problems that a translator will encounter when translating young adult novels featuring transgender characters.

2.2. Young Adult Fiction

Both *Luna* and *I Am J* are young adult novels. No clear definition of the young adult genre exist, but in general it means novels targeted at a teenage audience, and including teenage protagonists that go through typical teenage problems regarding love, sex, school, friends and parents for example; problems that are regarded as coming of age themes. These themes are what make these novels contemporary and realistic, since they are set in the current age and deal with present issues. In addition, most contemporary young adult fiction includes all kinds

of cultures, genders and sexualities, as is the case with these novels, and contemporary young adult novels have “to be read as a product of the cultural conditions from which [they] emerge” (Morrison 7). Other aspects that are often prominent in young adult fiction are that the story is often told from the teenage perspective and is often stylistically easily accessible for young adults, and that the novels are usually no longer than 300 pages (Cole 49). Furthermore, there is no specific age range for the typical teenage audience of these novels; different sources mention different age ranges with the most general one being twelve to eighteen (Feeney). For the particular sub-genre to be investigated in this thesis, it makes sense to set the age range at fourteen to twenty. The reason for this is that young adult novels feature certain themes, such as sex, substance use and violence, which are on the whole too mature for children under the age of fourteen. And even though the main characters in young adult novels are usually around sixteen, older young adults of up to around twenty can often still identify with changes the characters in young adult novels go through.

2.3. Young Adult Transgender Novels

The number of transgender novels is very limited: to date, the number of young adult novels with a MTF protagonist published in the United States is nine, whereas the number of young adult novels with a main FTM character is six; a list of these novels is included in the appendix. The same goes for a list of Dutch novels, which consists of six novels featuring a MTF character and only one novel with a FTM protagonist. Some of those Dutch novels will be discussed in greater detail in chapter four. Another aspect that is evident when looking at English language novels with transgender characters is that only a small number of them have been released by larger publishers and the others have been published by small independent companies or, even if published by major publishers, have only been released in eBook format.

The novels include different themes, but usually focus on various aspects of being transgender. Sometimes the story is written from the point of view of a transgender person, which is the case in *I Am J*. Other times the novel is written from the perspective of a person close to a transgender person, as happens in *Luna*. Other examples of novels including important transgender characters are *Almost Perfect* by Brian Katcher, about a young man falling in love with a transgender woman and only finding out she was born a boy after kissing her. Furthermore, *Parrotfish* by Ellen Wittlinger follows a female-to-male transgender who, like the main character from *I Am J*, is slowly starting to transition and come out to everyone around him. Many of these novels follow a similar pattern as to the themes discussed within, as is often the case in young adult novels.

2.4. *Luna*

2.4.1. About the Novel

Luna was written by Julie Anne Peters and published by Little, Brown and Company in 2004. The story has been written in the first person from the perspective of Regan O’Neill, a sixteen year old girl whose sister Luna is a male-to-female (MTF) transgender. A large part of the story follows Luna, who still goes through life as Liam, in her process to come out and be who she really is. The novel uses flashbacks in order to show Liam’s gender dysphoria⁴ at a very young age which helps in getting a more complete view of Liam. These flashbacks are italicized in the novel, so it is clear what parts take place in the present and what parts take place in the past. Regan is the only one who knows that her brother feels like he was born in the wrong body, and every night Luna goes into Regan room where she dresses in female

⁴ Gender dysphoria means that a person defines themselves as another gender than the gender he or she was assigned at birth (T’Sjoen 82). A more extensive explanation of the term can be found in chapter 3.3.

clothes and can be who she really is. During the day Luna still pretends to be Liam, dresses in male clothes and tries to act as manly as possible. However, Luna is tired of hiding and with Regan's help she wants to come out as transgender, so she can start her transition. Luna starts her coming out process simply by wearing female clothes to the mall. Their father starts to notice differences in Liam's behaviour and tells Regan he thinks Liam might be homosexual, but Regan tells him that is not the case. Not much later, on Liam's birthday, he comes out to his parents by walking into the kitchen while wearing his female clothes. It is at this moment that both Regan and the reader find out that the children's mother has known from when he was still a young boy that Liam is transgender, but never acted on it because she was scared of what her husband would think. At the end of the story, after her father has kicked her out of the house for being transgender, Luna decides to go to Seattle to start her transition with the help of Teri-Lynn, a girl she has met online.

2.4.2. About the Author: Julie Anne Peters

Julie Anne Peters (1952) has been writing books since 2000. Her first young adult novel was *Define "Normal"*, but she really broke through with her second novel *Keeping You a Secret*. Since then she has written many novels featuring LGBT characters. *Luna* is the third young adult novel written by Julie Anne Peters and the first, and one of the few, not to include a lesbian character. Her novels have been translated into many different languages, but to date none has been translated into Dutch ("Story").

2.4.3. Reception

In general, *Luna* has had positive reviews. It is the first young adult novel to include a prominent transgender character (Cart) and many reviews include this aspect. The reviews also applaud the novel for its realism and the way in which the serious subject matter is presented ("Reviews"). The novel was a National Book Award Finalist and also a finalist for

the Lambda Literary Award. In addition, it has won multiple awards (“Reviews”). At the same time, some reviews criticize the fact that the novel shows the world through Regan’s eyes, rather than Luna’s, which would have made the transgender aspect more genuine.

2.4.4. The Characters

The characters that are relevant to the story and play an important part in the passages that are used for the annotated translation will be discussed below.

2.4.4.1. Regan O’Neill

Regan O’Neill is the main character of *Luna*. She is Luna’s younger sister, and as was mentioned earlier, the story is told from her perspective. She is sixteen years old, and is a sophomore in high school who gets decent grades. She has always supported Liam, even though she is scared about his transition, because it would mean losing him the way she now knows him: as a boy. Throughout the novel, Regan sacrifices her personal life and her own happiness in order to try and protect her sibling and to keep his secret. However, sometimes keeping Luna’s secret or having to deal with Luna’s stories about transitioning are too much for her and she feels as if she is about to break and tell everyone the truth about Liam. Regan does find her own happiness when she meets Chris: her new chemistry lab partner. Regan feels attracted to him and later in the novel he becomes her boyfriend.

2.4.4.2. Liam/Luna O’Neill

Though not the main character, Luna is the titular character and the transgender character in this novel. Born as Liam, 17-year-old Luna has known for years that she was born in the wrong body and was supposed to be a girl. Liam is a senior in high school and a great student.

Besides going to school, Liam is a game tester, a game designer and he also builds computers for people: two jobs he really enjoys. Luna is very girly and wants nothing more than to dress up and wear makeup; she has been this way since she was little and even asked for a bra and a Barbie for her ninth birthday (Peters 12). Nowadays, she spends hours dressing up and showing her outfits to Regan in the middle of the night. In the beginning Luna used the name Lia Maria when she dressed as a female, but she later decides to change her name to Luna, because she is the girl who can only be her true self during the night, by the light of the moon (6, 191). Regan accepts Luna for who she is and it is her support that finally helps her take the step to come out and start her transition. Luna is already taking her mother's estrogen pills in order to become more feminine. Luna is struggling every day, because she cannot be the woman she wants to be. She feels trapped and even tried to commit suicide when she was fifteen years old, as becomes clear from Regan's flashback. This aborted attempt made her stronger and more determined to transition. Throughout the novel Luna goes through a number of changes. At the beginning she is still in the closet and only confident enough to wear her female clothes at home, but later she starts to wear her clothes in public and takes the steps to come out and start her transition.

2.4.4.3. Patrice and Jack O'Neill

Patrice and Jack are Regan and Liam's parents. Patrice is a wedding planner and is usually on the phone all day, and Jack works as a salesman at Sears after being laid off at his previous job. The parents are total opposites regarding their son's transgender identity. Patrice knew about her son being gender dysphoric, but she never actively helped him by searching professional help. However, she is aware that Luna uses her estrogen in order to start her hormone replacement therapy and does not interfere. Luna's father has never known about Liam's gender dysphoria, and when he finds out he does not want to believe that his son

wants to be a girl. The possibility that Liam might be a homosexual makes Jack angry and react violently. He still has the view that men should be masculine, play sports and build cars, and that women have to do the work around the house. He does not understand the concept of being transgender or how his own son could possibly be transgender. He cannot accept Luna, and the novel ends with him not allowing Luna to come back to his house. To Luna, however, happiness is more important than her father's approval.

2.4.4.4. Teri Lynn

Teri Lynn is a twenty-seven year old transwoman Luna has met online after she has done research on transitioning. Teri Lynn opens Luna's eyes to the fact that there are people who, like her, feel as if they were born in the wrong body, and Teri Lynn also shows her what she needs to do in order to be allowed to transition. Luna sees her as the woman she aspires to be. Because Teri Lynn followed the Harry Benjamin standards, the steps a transgender person has to go through before being allowed to fully transition and undergo gender reassignment surgery, Luna knows Teri-Lynn can help her as she does at the end of the novel.

2.4.4.5. Aly

Aly is Liam's best friend, but for most part of the novel she has no idea that Liam feels like he was born in the wrong body. To make matters more difficult, Aly is secretly in love with Liam. When they are hanging out together at Liam's house, they usually play games Liam has developed or has to test. When Aly discovers the truth about Liam, her initial reaction is anger, but she is also confused because of the feelings she has for him. Eventually she accepts Luna for who she is and they remain friends.

2.4.4.6. Hoyt Doucet

While Hoyt Doucet is not one of the main characters or an important supporting character, his name keeps coming up throughout the book. He is in Regan's chemistry class and he has been bullying Liam for years by calling him a faggot and saying that Liam is perverted, because he is different (Peters 115). He is basically the representation of all the people who will mistreat Luna, because she is not a regular boy and who does not understand the concept of being transgender.

2.5 *I Am J*

2.5.1. About the Novel

The novel *I Am J* was written by Cris Beam and published in 2011 by Little, Brown and Company. The story is about J: a boy born in a girl's body who finds out who he really is and learns how he can start being the man he is on the inside. It takes his best friend Melissa leaving him after he kissed her, and Melissa thinking J is a lesbian for him to decide he does not want to hide who he is any longer. However, this is not as easy as he first believed it to be. His parents cannot know because J thinks they will not accept him and he feels as if they do not understand him; they see him as a lesbian rather than a boy. J decides to leave home in order to find a place where people will understand what he is going through and where he can finally be himself. To be able to be himself he needs testosterone, and thus he starts his quest to get his testosterone injections. Without having any information, he simply goes to a clinic trying to get a shot, but he is rejected. Because he has no place to stay he ends up at a shelter for homeless LGBT-people and he enrolls in a school for LGTB-teenagers. It is here that he meets the right people who help him start his transition process. With the help of a transwoman named Chanelle, J decides to see a therapist named Philip. Once Philip has seen him long enough and has determined that J is transgender, J is allowed to start his hormone replacement therapy so he can start his new life.

2.5.2. About the Author: Cris Beam

Prior to *I Am J*, Cris Beam had only ever written non-fiction novels. One of those novels, *Transparent: Love, Family and Living the T with Transgender Teenagers*, was published in 2007 by Harcourt and chronicles the lives of four homeless male-to-female transgender teenagers in Los Angeles. The experiences from working on this gave her the inspiration to write *I Am J* (Beam 329). Besides working on this novel, her other experience with transgender people comes from the fact that her foster daughter is a transwoman and her partner is gender variant⁵ (331).

2.5.3. Reception

The novel has had mixed reviews. Even though reviews see the novel as an important addition to the few novels with transgender characters that already exist, there are also more negative reviews. The fact that the main character is transgender and that the first steps of his transition are part of the novel is praised, especially because being transgender does not define J as a person. Moreover, J is called a likeable, believable and multilayered character. The novel was named a Kirkus Best Book and was also named as a Library Guild Selection. It is the first book with a transgender protagonist that was placed on the recommended reading list for public high schools in California (“About”).

Some reviewers, however, complain about J acting foolishly and younger than he actually is for a large part of the novel. In addition, the novel is criticized for the fact that prior to his research into transitioning, J basically has no knowledge of any transgender related issues. Others have mentioned that the novel includes homophobia, as J hates it when people

⁵ A gender variant person is someone who “does not conform to the gender-based expectations of society” (“Definition”).

mistake him for a lesbian, because he feels that since he is a boy he is straight (Beam 288). J does not seem to understand that this is how the world works: he still looks like a girl and going by his boyish looks, many people will see him as a lesbian rather than a transgender boy. In addition, it is not just J who expresses homophobia: his best friend Melissa is attracted to him, but only when he acts more like a boy than like a girl (27).

2.5.4. The Characters

Similar to the discussion of *Luna*, the characters that are relevant to the story and that play an important part in the passages that are used for the annotated translations will be discussed here.

2.5.4.1. J Silver

J Silver is the main character of *I Am J*. Born as Jenifer Juana Silver (113), he has since a young age felt that he was meant to be boy. He is seventeen years old and is taking the first steps in order to transition from female to male. He is an only child, and he's Puerto Rican on his mother's side and Jewish on his father's. His best friend is Melissa, whom he has known since they were little. When the novel starts, J has no knowledge of how transitioning would work as he thinks he can just change and does not realize that he has to see a psychiatrist first in order to even be allowed to transition. At one point in the story J leaves home, because his parents do not understand him and he ends up staying at a shelter for LGBT-teenagers and enrolling in a LGBT high school. Here he meets and befriends a transwoman named Chanelle. She is the one to encourage him to see a therapist, because it is the only way he can finally become who he really is. After seeing a therapist and going to a transgender meeting where he meets a new friend, Zak, he learns more about transgender issues and the possibilities he has

to transition. At the end of the novel, J has his first testosterone injection and he can finally start transitioning into the boy he has always been.

2.5.4.2. Melissa

Melissa is J's best friend. They have known each other since they were both little girls. Melissa lives with her mother and never knew her father. Even though Melissa is boy crazy, she does have feelings for J when he, in her eyes, acts more boyishly. This confuses her, because she swears she is not a lesbian and only likes men. The two of them get into a fight when J kisses Melissa. Later, when J tells her he is transgender, Melissa misunderstands him and thinks he is intersex: meaning that he would have been born with both male and female genitals. However, she later does find out what it means and during the time that J stays with her and her mom, because he cannot go home, Melissa gets used to the idea that her best friend wants to be a boy and she supports him.

2.5.4.3. Blue

Blue is J's girlfriend for a part of the book and when they start dating she does not know that J is a boy in a girl's body. Blue is a freshman in high school, making her about fourteen years old, three years younger than J. She eventually thinks J is a homosexual male and confronts him with this. It is then that J admits to being a FTM-transgender. They break up after coming to the conclusion that all they have done since they started dating is lie to each other; J lied about his gender, and Blue about being sick and not being able to talk.

2.5.4.4. Chanelle

Chanelle is a twenty year-old transwoman J meets at his new LGBT-school. She becomes one of his best friends and she is also the one to help him getting started with his transition by

encouraging him to go see a therapist. She has been taking estrogen for years already and looks like a woman even though she did not have any surgery done. She has some sort of mentoring role, because she knows what needs to be done in order to be allowed to start using hormones or take any other step regarding transition, and J can talk to her about everything that is related to being transgender. At the same time, J gives her advice when she needs a male point-of-view on the way her boyfriend is behaving.

2.5.4.5. Zak

Zak is an older transman J meets when he visits a support group for transgender men. When J looks at him he sees what he wants to be: a man. Zak has been on testosterone for years already and he has had surgery to remove his breasts, making him look like a regular male. They become friends and in a way Zak also takes on a mentoring role regarding J and helps him take his first steps into transitioning.

2.5.4.6. Carolina and Manny Silver

Carolina and Manny are J's parents. Carolina is almost always home and she notices everything; Manny is almost never home. Regarding J being transgender the parents are opposites too. Carolina accepts J to a certain extent: she does not mind that her daughter is a lesbian, but she has a harder time dealing with the fact that her daughter wants to be a boy. However, in the end she comes round and even starts using male pronouns when referring to J, and she no longer calls him 'Jenifer' or 'Jeni'. Manny hates that his daughter believes she is actually a boy. He also blames his wife for having allowed J to act and dress like a boy his whole life, thinking that this has had an influence. In the end he does come round and realizes J's predicament is not something he can help, because he was born that way.

3. Research – Transgender Aspects

3.1. Research Introduction

The research is split into two parts: this chapter focuses on aspects of being transgender, in particular the transition. The differences between the male and female transition will be discussed, along with issues connected to starting the transition at different ages. In this part, many terminological units will be explained as well. It is important for the translator to be aware of the steps a transgender person has to go through in order to transition and the related terminology, because the translator needs to accurately translate the novel and cannot be permitted to make mistakes that might change the meaning of a word or a sentence in the target text. This is the case in all texts a translator might come across, but young adult readers with no prior knowledge of transgender issues and the transition will believe anything that is in the novel, so if the translator misinterprets or wrongly translates an aspect it might be regarded as the truth by some young adult readers. Chapter four focuses on Dutch young adult novels with transgender protagonists, investigating how writers have incorporated the transgender aspects in their work. In addition, these novels can be used to find the most desirable terminology and the ways elements related to being transgender are described in Dutch.

3.2. Introduction – Transgender Aspects

In 2011, the number of transgender people in the United States was estimated at 700,000, which is 0,3% of the total population (Gates). In the Netherlands the number was estimated at 48,000 in 2012; 0,6% of the total male population and 0,2% of the total female population (Keuzenkamp 9). In general in the world the number of transgender people is estimated at one in 10,000 males and one in 30,000 females (T'Sjoen, Trotsenberg and Gijs 43). However, it is impossible to know exactly how many transgender people exist and in reality the number is

presumably much higher than estimated. What is interesting is that those numbers show that in general there are many more transwomen than transmen in the world, which could possibly explain why, amongst other reasons, most young adult novels include male-to-female rather than female-to-male transgender protagonists. This has no immediate effect on the translation of young adult novels with transgender protagonists. However, having more novels with male-to-female protagonists could lead to translators being more focused on the terminology related to transwomen and forgetting different terminology is used to refer to transmen. Therefore, it is important to have enough information about both FTM and MTF transgender people before starting the translation process.

In order to be able to accurately translate texts about transgender people, one has to be aware of the problems associated with being transgender and the steps a transgender person has to go through to be able to become who he or she really is, and have sufficient knowledge of the terminology. This part of the thesis will explain the steps that are part of the transition process. Furthermore, the differences between the female-to-male and male-to-female transition will be explained, as well as the difference between children and adults and the steps they have to follow. In general this transition process is the same in the Netherlands and the United States, though any differences will be mentioned.

3.3. Gender Dysphoria

The first indication that someone might be transgender is called gender dysphoria. This means that a person feels that the gender he or she was assigned at birth, their biological gender, does not match the way they feel on the inside (T'Sjoen 82). If a person has gender dysphoric feelings, it does not always mean that he or she is eventually really going to transition. Sometimes gender dysphoric people turn out to feel as both genders or they feel as if they do not related to any gender and will never undergo gender reassignment surgery. There are

many other ways of expressing gender: genderqueer, gender variant, agender and non-binary are terms used by people who do not feel like they belong to either gender or feel as if they belong to both genders. Other times, children who display gender dysphoric feelings turn out to be homosexual when they hit puberty (T'Sjoen 92). However if dysphoric feelings do not change when the person starts puberty, he or she is usually allowed to start with the first step: puberty inhibitors, as will be discussed in chapter 3.5.

In accordance to the *Standards of Care*, which will be discussed in more detail in chapter 3.4, someone who suspects that they or their child might be gender dysphoric has to visit a psychiatrist first. This is to discover if the feelings are real and the person in question is not just confused, or whether it is part of growing up (T'Sjoen 83). As we will see later on, the transition is a very long and irreversible process, so before any gender reassignment procedures can be implemented every party involved, the gender dysphoric person and the psychiatrist, has to be one hundred percent certain the person in question was really born in the wrong body. A gender dysphoric person cannot just visit any psychiatrist; in the Netherlands hospitals in Amsterdam and Groningen have so-called “genderteams” [*sic*] consisting of doctors, psychiatrists, and social workers specialized in working with transgender people. Due to limited staff numbers, there is a waiting list for anyone who wants to take the next step in order to be able to transition (85). In the United States, a gender dysphoric person has to go to a gender therapist who will follow the procedures as formulated in the *Standards of Care* (James), to be discussed below.

Gender dysphoria in young adults and adults is usually different, as for most of them the dysphoria never goes away. This has to do with the fact that they have already lived through puberty and usually have been having gender dysphoric feelings for a longer time. Their feeling are often so strong, they have to change in order to feel happy in their bodies again (84-85).

3.4. The Standards of Care

The Standards of Care is part of the *World Professional Association for Transgender Health*, and was previously known as the *Harry Benjamin International Gender Dysphoria Association*, which was named after Harry Benjamin; one of the first doctors to treat transgender patients with hormones (T'Sjoen 65).

The Standards of Care is a list of requirements for the treatment of people with gender dysphoria. Doctors and therapists in both the Netherlands and the United States need to follow a list consisting of three aspects when treating gender dysphoric people. First of all, mental health professionals should implement a positive attitude towards people that indicate struggling with gender dysphoria. They should acknowledge their feelings and educate gender dysphoric people and their families on anything related to the transition. Secondly, the therapist must assess the person's gender dysphoria and their mental health in order to find the nature and characteristics of their gender identity and try to find out if the person in question is transgender or if there are any other reasons for their gender dysphoria. Finally, adolescents and children should be informed about the possibilities and limitations of the treatments, so they know what they are going to come across during their transition (Coleman 15). In the Netherlands, the Standards of Care are followed by the psychologists working for the "genderteams" in Amsterdam and Groningen. In the United States, any psychologist specialized in gender is allowed to help transgender people as long as they follow the Standards of Care.

3.5. Puberty Inhibitors

The next step is taking puberty inhibitors, also known as puberty blockers and puberty-suppressing hormones. According to the Standards of Care, the following criteria have to be met in order to start with puberty inhibitors: the gender dysphoria has been officially

diagnosed by the therapist; the gender dysphoria worsened at the onset of puberty, the patient is aware of the consequences and the patient has been given consent by their parents (Coleman 19). A child is then allowed to start with the puberty inhibitors as soon as he or she has turned twelve and puberty has started. These hormones do as the name suggests, they block the changes that normally take place when a child hits puberty. As a result boys' voices will not change; they will not grow taller, not get facial hair and body hair and their penis will not grow. Girls do not start growing breasts and their periods would not start yet (T'Sjoen 98). In addition, puberty inhibitors are not only used to block puberty, but are also used to give the children more time to think about the way they feel and for them to have more meetings with their psychiatrist, in order to know for sure that they really want to start the actual transition at the age of sixteen (99).

3.6. Cross-sex hormones

In both the Netherlands and the United States, an adolescent is allowed to start taking cross-sex hormones at the age of sixteen and only after the gender dysphoria has been well-documented, and the person in question is capable to make a fully informed decision (Coleman 34). The practice of taking cross-sex hormones is also known as hormone replacement therapy. Any teenager that has started with puberty inhibitors will make the change to cross-sex hormones at the age of sixteen, and anyone who has gone through puberty when starting the transition will immediately start with these hormones (T'Sjoen 101).

Male-to-female transgender people take the female hormone called estrogen. This is usually administered in combination with anti-androgens; a hormone that blocks the effects of testosterone (102). This combination of estrogen and anti-androgens will make a transwomen more feminine by given them more round forms because of an increased percentage of body fat, her breasts will start growing and body hair will decrease. Estrogen could make the

transgender woman feel more emotional, or it could feel as if she is going through menopause. In addition, their sex drive will also become less, as the estrogen will cause decreased erectile function and decreased testicular size (Coleman 36).

Female-to-male transgender people take the male hormone testosterone. Women already make testosterone in their body, but less than men do. Testosterone is generally administered through an intramuscular injection and has to be injected every two weeks for the rest of their lives. Other possible ways to increase the testosterone is with pills and gel (T'Sjoen 103). Testosterone will give transmen a deeper voice, facial hair, body hair, increased sex drive and more muscles. Some transmen feel as if they hit puberty, because of the increased sex drive in combination with acne and anger controlling issues (102). The clitoris will grow because of the testosterone, which will be useful for the penis construction later in life (Coleman 36).

3.7. Real-Life Test

The next step may for some transgender people be the hardest one they have to face; this is the real-life test and is especially hard for transgender people who started their transition later in life. The real-life test starts when a person starts taking hormones and it is then that a person has to live their life as the desired gender, before they are allowed to undergo surgery. This means that transgender people have to dress as the desired sex, use the correct pronouns and live with their new name (T'Sjoen 73-74). During the test there are certain attributes that can help transgender people pass. Passing is a term used to describe that people who do not know the transperson see them as the gender they are trying to pass off as. For example, transmen usually go for binders, which are elastic, sleeveless shirts that they can wear under their shirts and it flattens their breasts. Transwomen usually use makeup and a wig if their own hair is not yet long enough. However, because of their Adam's apple and usually larger

appearance, such as their hands, feet and shoulders, it is more difficult to pass for male-to-female transgender people than it is for female-to-male transgender people.

The reason why this phase is difficult for some people is the fact that they have to act as their desired gender, but do not always look the part. Many transgender people, especially transwomen, encounter transphobia and homophobia at this stage. People calling them names, or misgendering them, meaning that they still refer to them by their biological gender. Sometimes they will even encounter violence. The inability to deal with this is what makes some transgender people decide to not go through with the real-life phase and therefore not with the surgery. They usually continue their lives somewhere between male and female and find peace with that stage (74).

This real life test, which could take up to two years, has to be completed successfully before a transgender person is allowed to undergo surgeries. It is also used as a way to figure out who is ready for the surgery and who is not, because the surgical procedures are a really long and difficult time for most transgender people (111).

3.8. Surgical Procedures

Surgical procedures are only allowed to be conducted after a person has turned eighteen and when he or she has passed the real-life test. The person undergoing the surgeries has to be in great health, because the surgeries are really demanding and the wounds could easily get infected. Often multiple surgeries have to be conducted and most of the time the result is only visible after a long time, leaving many transgender people disappointed after the first surgeries. Sometimes, surgeries even have to be redone because of complications, usually being a result of the procedures being very complicated, or because of infections (133-134).

Male-to-female surgeries usually start with the mammoplasty: breasts implants. Not all transgender females want breasts implants, because the estrogens causes their breasts to

grow. The next step is the genital surgery, which is usually called a vaginoplasty and includes the penis to be reconstructed to be a vagina (Coleman 57). Besides those two mayor surgeries, transwomen undergo multiple smaller surgeries including liposuction, lipofilling, facial feminization surgery and an Adam's apple reduction (57).

The first step for female-to-male surgical procedures is usually mastectomy: removing the breasts and creating a male chest. The next step is using the enlarged clitoris, which is enlarged because of the testosterone, to reconstruct a penis: the phalloplasty. In a later stadium, testicular prostheses will be added to this too (Coleman 57). The final step is to remove the uterus, which until 2014 was a requirement if a transman wanted to legally change his name and gender (T'Sjoen 134). Nowadays, this procedure is no longer required, but many transmen still decide to have it removed to feel more as a man. Some transgender men chose to have liposuction, lipofilling or any aesthetic procedures in order to create a more masculine look (Coleman 57).

3.9. Legal Gender Changes

After all the hormones and the surgeries there is only one step left: legally changing gender. Similar as the surgical procedures, this will not be explained into depth, because young adult novels usually do not include this final step.

In the Netherlands it is possible to change the gender in the birth certificate after as transgender person has undergone the sex reassignment surgery (SRS) and the person is no longer able to have children of their own (T'Sjoen 252). However, the hormones and the surgeries usually make the person in question infertile, so this usually has no influence on being allowed to legally change gender.

In the United States there are three possibilities when changing the gender on the birth certificate and this depends on the state a person lives in: some states do not require SRS to

alter the sex on a birth certificate, others do require a SRS and some states do not allow the sex on the birth certificate to be altered at all (Allison). How easily someone can change their gender than all depends on the state they live in.

4. Research – Dutch YA Novels

4.1. Introduction

The focus in this chapter will be on three Dutch novels with a transgender protagonist and one translated novel with a secondary transgender character. This is a more than representative number, because in the Netherlands the number of young adult novels with transgender protagonists is limited: to date, only one includes a FTM transgender protagonist, and six include a MTF transgender protagonist. Besides the translated novels, no other Dutch translations of English young adult fiction with transgender main characters exist to date. For every novel a summary of the story will be given, followed by examples in which the terminology will be bolded.

4.2. *Joël*

Joël was written by Carry Slee and published in 2011. Even though Joël is the titular character and a prominent transgender character in the novel, he is not the main character. The novel follows university student Eva who recently lost her best friend Luna after she died when she fell out of a window. However, Eva believes Luna's death was not an accident and thinks Luna's ex-boyfriend Remco pushed her after he found out that Luna was in love with Fleur. Eva, Luna and Fleur all lived together with another girl named Nathalie. After Luna's death, Yvet moves into her old room where she finds a stack of letters and decided to give them to Eva. Eva reads the letters and find out that they were written by Joël, a girl who was born in a male body and the first letter was written when he was ten. Those letters are what include the transgender aspect in this book, as Joël's desire to be a girl is expressed in them, along with his experiences of living in a small reformed catholic community. The later letters include his transition. In the end, it is revealed to the reader that Fleur is Joël and that she is the one to have accidentally killed Luna, though Eva never finds out about either.

Everything related to Joël being transgender is only expressed in the letters he wrote to Luna. The letters include the correct Dutch terminology and show the transition process, which can be helpful for the translations. In the first letter Joël writes about Rutger, a new boy in his class who is being bullied by the popular children because he is not religious like the rest of the school, but Joël and Rutger quickly become friends. One day, the boys pretend play they are in school and Joël is the female teacher, who dresses in Rutger's sister's clothes:

“Zoek maar een jurk uit,” zei hij. En hij wees ook op de plank eronder waar hoge hakken stonden. Ik bekeek de jurken een voor een. Ik kon niet kiezen, het was gewoon te mooi. Het idee alleen al dat ik zo'm jurk mocht dragen, deed me huiveren van geluk. (55)

This passage does not necessarily include terminology related to being transgender; it does however show how happy something simple as wearing a dress could make a transgender person. This passage shows the reaction and the importance of making the reader feel what the character feels. This is also important for my translations, after all, the reader of the target text has to experience a similar feeling as the reader of the source text.

Not much later after Joël and Rutger start their game, Rutger admits to being in love with Joël, who thinks he feels the same and the boys kiss. However, Joël soon realizes what is really going on:

Ineens wist ik het, drong het besef glashard tot me door. Ik was niet verliefd op Rutger. Het was iets veel ergers, iets waar ik al jaren stilletjes mee vocht. Ik wilde de juf zijn. Ik raakte in paniek, omdat ik nu zeker wist wat ik altijd al had gevoeld. (67)

Once again, this passage show how it is for Joël to realize that his feelings are real. It is the shock, the realization that he is not like other boys, not because he likes boys, but because he wants to be a girl that likes boys. This is what is important in a novel like this; it is a feeling the transgender character experiences. Such feelings have to remain in a translation, because it

is what makes the character realistic and relatable. Fairly soon after this happens, he googles more information about being transgender and realizes he is not alone:

Ik kon mijn ogen niet geloven, maar het stond er echt. Er bestonden **hormonen** en **operaties**. Later kon ik een meisje worden. Maar het was nog niet later. (68)

This is the first time the novel mentions hormones and surgeries. Since the novel does not immediately go into what those hormones and surgeries entail, it can be inferred that these words do not have to be explained in order for the target audience to understand what they mean.

The first steps of the transition are only explained later and start after Joël transfers to a new school, because his parents caught him wearing a dress. Here he befriends a lesbian named Kim and she is the one who helps him take his first steps into being able to transition:

“Er is een vereniging voor **genderkinderen**.” Ze sprak het woord uit alsof het de gewoonste zaak van de wereld was. Ze zei dat het tijd werd dat ik iets ging ondernemen. Op mijn achttiende kon ik **hormonen** slikken, maar ik moest nu vast een beginnetje maken. Ze had het nummer van de vereniging opgezocht en voordat het tot me doordrong toetste ze het in. (135).

Here it is Kim who has done the research for Joël and she tells him about what she found. The author uses this strategy in order to explain aspects of being transgender to the readers. This way it does not feel as if she is explaining anything to the readers, because she is explaining it to Joël. Soon after, Joël goes to a meeting for “*genderkinderen*” which is the term used in the novel to refer to transgender children. Here he meets a transgender girl named Nadia and a transgender boy named Dion. Nadia tells Joël about all the changes her body has been through:

“Twee jaar geleden mocht ik hormonen slikken,” zegt ze. “Mooi, he? Mijn borsten zijn van mezelf. Door die hormonen had ik gelukkig geen baardgroei. Mijn piemel groeide ook niet meer en ik kreeg geen haren op mijn benen.” (138)

Here, Slee uses another character again to explain something to Joël and indirectly to the reader, by making Nadia tell him what hormones do to your body. By making it an explanation from another character, it does not feel as if it is explained to the reader but rather to another character and that it is part of the things Joël learns. The next example is also about Nadia and includes some terminology and how it was for her after it was official that she was transgender. Here the same thing happens as before, a character is used to explain something to Joël and the reader:

Ze was een genderkind. Daarna ging het allemaal beter, omdat haar ouders het toen eindelijk accepteerden. Voor haar vader was het nog het moeilijkst omdat hij geen zoon meer had maar een dochter, maar hij moest wel. De psycholoog had haar ouders uitgelegd dat het geen onwil of recalcitrant gedrag van haar was. Dat bij genderkinderen de hersenen zich naar het gewenste geslacht ontwikkelen in plaats van naar het biologische geslacht. (138)

The last example includes the first steps of the transition Joël has to go through, which is taking hormones, and it is explained what these hormones do to her body:

Ik kreeg hormonen die ik twee jaar moest slikken, en twee jaar later zouden de operaties volgen. Ik voelde me slap van de hormonen, daar had Nadia me al voor gewaarschuwd, maar ze zei ook dat het niet lang zou duren voordat ik resultaat zou zien. En dat was ook zo. Ik had net een kamer gevonden in Utrecht toen mijn borsten begonnen te groeien. Die dag was de grote ommekeer in mijn leven. Ik kleepte me als een vrouw en schreef me ook in als een vrouw. Ik droeg leggings, strakke

spijkerbroeken en kocht zelfs een string. Ik had alleen nog een asexy step-in, om de bobbel plat te drukken. (145)

Here, Joël explain the effects the hormones have on his body in a letter he has written to Luna. In doing so, Slee can once again inform the reader without directly addressing the reader.

In Joël, not many terminological units have been used and most of them have been incorporated into the story and explained in the context. Very often, Slee has a character explain the terminology to another character, so that it comes across as a natural element in the novel rather than as an explanation to the reader. This solution cannot necessarily be used in translation, but it does show one way to deal with terminology. Besides this, the use of the letters that are written from a transgender girl to a cisgender girl are a really clever way to explain the terminology, because Joël explains what is happening to Luna, whose knowledge of what being transgender is does probably not go much further than some basics. In addition, the novel shows how it is to be transgender from the point of view of a transgender girl and manages to make the reader feel close to Joël and really understand what he is going through.

4.3. *Meisje van Mars*

Meisje van Mars was written by Anna Woltz and published in 2011. It is a so-called slash fiction novel, which means that it is partly fiction and partly based on the life of a real transgender woman named Vicky Janssen. The story follows a boy named Evert Visser from the age of three, when he first starts to display signs of gender dysphoria, such as wanting long hair, hating his penis and wanting to play with dolls (Woltz 11). The novel chronicles her life until she finally completely transitions into Evy, the woman she always wanted to be, around the age of twenty. It is a very realistic story and includes every aspect of the transition and how mean her parents and the world are to her because she is different. The only people

who accept him and are there for him are Mirjam, his best friend, and an older boy and cross-dresser named Sjefke who gives Evert female clothing and makeup. Finally, after she turned eighteen, she can start with hormones and later she also undergoes sex reassignment surgery.

This novel features a great deal of terminology regarding all stages of the transition. The first example does not really include any terminology, but it shows how Evert thinks and he does realize that people will never treat him as a girl as long as he still looks like a boy:

Ik wilde behandeld worden als een meisje, maar zolang ik eruitzag als een jongen, konden jullie dat niet. Ik wilde me gedragen als een meisje, maar zolang ik eruitzag als een jongen, mocht dat niet. (46)

The next example shows Evert having to go to the hospital in Amsterdam to find out if he is really transgender or not. Here it is explained which procedures and steps he has to follow in order to transition, starting with the puberty inhibitors, then he cross-sex hormones and finally the surgical procedures:

Ik zou naar een ziekenhuis in Amsterdam moeten. Het VU Medisch Centrum had een Genderteam van artsen en psychologen die alles wisten over **genderdysforie** en **transseksualiteit**. Heel kort door de bocht kwam het hierop neer: kinderen met de diagnose **genderdysforie** konden vanaf hun twaalfde **hormonen** krijgen die hun puberteit remden. Deze **puberteitsremmers** gaven hun extra tijd om te bedenken of ze echt van geslacht wilde veranderen zonder dat ze al borsten kregen of een baard in de keel. Vanaf hun zestiende konden **genderdysfore** jongeren **cross-sex hormonen** krijgen, zodat hun jongenslichaam vrouwelijker werd of hun meisjeslichaam mannelijker. En vanaf achttien was het mogelijk om operaties te ondergaan om het **geslacht aan te passen**. (81)

A number of terms are used in this short passage, which can be useful for the translation. The terms are all related to the steps that have to be followed in order for someone to transition:

“genderdysforie”, “transseksualiteit”, “hormonen”, “puberteitsremmers” and “cross-sex hormonen.” All those terms could be present in any novel or text about transgender people, and seeing how they are all used here it would be possible to use them in a translation.

The final example includes some terminology that is not explained and is simply part of the context. It does include other terms that refer to the transition such as “*transitie*”, “*geslachtsoperaties*.”

Ik was pas een jaar geleden een meisje geworden en nog steeds draaide mij hele leven om mijn **transitie**. Het liefst praatte ik de hele dag over **geslachtsoperaties** en permanent ontharen en **cross-sex hormonen**. (128)

In general, there is much terminology present in this novel. Some of it is put in the context and other terms are explicitly explained. The terms that are explained are part of the context as one character describes aspects of being transgender to another character and thus also to the reader without addressing him or her. The terminology that is part of this novel could be used in translation, because those are the terms that are generally used in Dutch.

4.4. *Jongensdroom*

The novel *Jongensdroom* was written by Lorna Minkman and published in 2007. The story is written from the perspective of three different characters: David, Menno and Tess. David is a seventeen year old transgender male who just started a new school where no one knows he was born female. David has known he was a boy since he was little and he has been taking testosterone for a while making him look and sound more like a man, which in turn makes it easier for him to pass. At his new school he quickly befriends Tess, who wants him to join the prom committee and there he befriends Menno. David quickly falls in love with Tess, who feels the same way about him. However, because he does not want to lie to her, he tells her that he is biologically still female. She is confused when she finds out he was born a girl, but comes to the conclusion that she likes David for who he is and that his gender does not matter.

Around the same time Menno finds out too. He does find it difficult that his friend lied to him and finds it difficult to accept the fact that David has a female body. At the end of the novel David undergoes breast surgery and he happily shows Tess his flat bandaged chest.

Jongensdroom includes useful transgender terminology and features a large part of the transition, as David is already taking testosterone and in the end has his breasts removed. Fairly early in the novel “*hesjes*” are mentioned, (“binders” in English) which transmen use to flatten their chests:

Op tafel legde ze een stapel **hesjes** neer. Zwarte en witte, korte en lange hemdjjes. Breed en smal. Ze zagen er hetzelfde uit als de witte hemden die mannen in deodorantreclames droegen. David droomde al jaren van zo’n wit strak aansluitend hemd met gespierde en zongebruinde bovenarmen. (18)

This passage explains what the “*hesjes*” look like and a comparison is made with the sleeveless shirts men in deodorant commercials wear, so the reader that is not familiar with “*hesjes*” can picture what they look like. Three pages on, it is explained what exactly the binder does to his breasts when he is wearing it: “Zijn borsten waren geplet en naar de zijkant geduwd. Ter hoogte van zijn oksels, aan beide kanten, bevond zich een lichte bolling” (21). The passage illustrates exactly what he uses his binder for and it gives some extra information in order to remind the reader what a “*hesje*” is supposed to do. This information will also help a translator in translation a scene in which it is explained what are “binder” looks like and how it works.

The last example is of David getting a testosterone-injection. He has been using testosterone for a long enough time that he can do it himself and no longer needs to go to the doctor to get his injection:

David pakte de injectiespuit en vulde hem met vloeistof. Hij gespte zijn riem los en trok zijn broek omlaag. Met een watje gedrenkt in alcohol, ontsmette hij een plekje op

zijn rechterbovenbeen. Hij stak de naald diep in zijn huid en duwde langzaam het medicijn naar binnen. Dit moest een keer in de twee weken, hij kneep zijn ogen dicht, maar wel de rest van zijn leven. De hormonen zorgen voor zijn lagere stem, baardgroei en nog veel meer. Hij ging steeds meer op een jongen lijken. Als dit medicijn er niet zou zijn, zou hij fysiek altijd een meisje blijven. (164)

Here, the injection and the effects it has on a female body are incorporated into the story. David has to do the shot anyway, so this is a good place in the story to explain how a testosterone injection works. The inclusion of terminology and the explanation of the testosterone shot can help the translator with putting the right image in the translation by using the correct terminology.

In general, Lorna Minkman explains enough to make it understandable for the reader of the novel. In addition, the explanations and the terminology that are used by Minkman, can help the translator of a novel with transgender characters by finding the accurate terminology.

4.5. Elke dag

Every Day was written by David Levithan and released in 2012. The novel has been translated by Suzanne Braam and was published in the Netherlands as *Elke dag* in 2013. The story follows A, a person without a body or gender of her or his own, who wakes up in different body every day. One day A wakes up in the body of a boy named Justin and falls in love with his girlfriend Rhiannon. From this day on, A tries to find Rhiannon no matter what body he is in that day. A waking up in another body every day results in a variety of different characters in the novel: a severely depressed girl, an obese boy, an illegal immigrant, and A even wakes up in Rhiannon's body one day. One day A wakes up in the body belonging to a transgender boy named Vic. Vic has always been accepted by his parents and they allowed him dress and act like the boy he really is from a very young age. He even has a girlfriend who likes him for

who he is and she does not see gender. Not much else is known about Vic, seeing that the novel does not focus on him and even his chapter focuses more on A finding Rhiannon than it focuses on Vic being transgender.

Even though not much terminology is used in this chapter and it does not necessarily focus on Vic being transgender, this is the only existing translation of a young adult novel that includes a transgender character. The translator has made some interesting translation choices regarding the translation of the terminology that is in this chapter. In general, Braam has added more information than is given in the source text; this is not only the case with the transgender character, but also with other LGBT characters which will not be discussed here. The explicit translation is already evident in the first sentence of Vic's chapter named "Day 6023" and the sentence is as follows in English:

Even before I open my eyes, I like Vic. **Biologically female, gendered male.** Living within the definition of his own truth, just like me. (Levithan 2012: 170)

This has been translated as:

Nog voor ik mijn ogen open mag ik Vic al. **Biologisch vrouwelijk, maar volkomen mannelijk in zijn doen en laten. Voor zijn gevoel is hij ook een jongen.** Hij leeft binnen de definitie van zijn eigen waarheid, net als ik. (Levithan 2013: 179)

Here "gendered male" has been translated as "*maar volkomen mannelijk in zijn doen en laten. Voor zijn gevoel is hij ook een jongen*", which adds way more information and it seems as if Braam has given the definition of what "gendered male" means which could be seen as a didactical approach. Translating the sentence this way seems to neglect the idea of what being transgender is and makes the sentence somewhat more circumlocutory, as "*volkomen vrouwelijk in zijn doen en laten*" does not necessarily seem to specify that he is transgender. There are more females that act and dress as men, but they are not transgender and do rather identify as gender variant or are boyish girls. However, the next time Braam translates a

variation of “gendered male” she does choose for a more simplistic translation: “My name’s Vic. I’m a biological female, but my gender is male” (Levithan 2012: 173), which has been translated as: “*Ik heet Vic. Biologisch ben ik vrouwelijk, maar mijn geslacht is mannelijk*” (Levithan 2013: 182). If she had used this in the first example, the meaning would have been clear too and there was no need to make the translation more explicit, and thereby ambiguous.

This next example does not necessarily focus on transgender terminology, but it does show the importance of knowing what you translate, because otherwise you might end up misinterpreting a word which could lead to a translation whose meaning is different from the source text. This is a scene where A enters Vic’s memories and finds out how life was for him when he was younger:

Some of Vic’s friends understood, even at thirteen and fourteen. Others were freaked out – the girls more than the boys. To the boys, Vic had always been the tagalong, the **nonsexual** friend. This didn’t change that. (Levithan 2012: 171)

This has been translated as:

Een paar vrienden van Vic begrepen het, zelfs toen ze dertien en veertien waren. Anderen werden hysterisch – de meisjes meer dan de jongens. Voor de jongens was Vic altijd al de **aseksuele** vriend geweest. En dit veranderde er niets aan. (Levithan 2013: 180)

The interesting part about this translation is the fact that “nonsexual” has been translated as “*aseksuele vriend.*” While “*Aseksueel*” as translation for “nonsexual” is not wrong by definition, it depends on the context whether or not it has the right meaning. The term “*aseksueel*” is used to refer to a person who has no sexual attraction to anyone, but can still fall in love. This is not the case with Vic. The other definition originated from biology and refers to animals that can asexually reproduce. The term “asexual” is not used in Dutch to describe nonsexual people with (“aseksualiteit”). Nonsexual means “not of, relating to, or

characterized by sex or sexuality” (“nonsexual”) and in this case refers to the fact that Vic’s friends do not see his gender, but just a person.

In general, Braam uses a more didactical approach in her translation than the source text. This seems to be her general strategy whenever she seems to think that readers might not understand a word or passage, instead of finding a Dutch word that means something similar. Besides this, her knowledge of LGBT seems to be too limited to translate terminology related to the LGBT-community accurately, which shows that it is important that the translator of such text does have some basic knowledge of LGBT-related terms.

4.6. Conclusion

The writers of the novels studied here use similar strategies to write about transgender characters. In general, they use one of the characters to explain transgender issues to another. Similarly, in my translations most terminology will be explained in the text. In addition, for many terminology units a Dutch term seems to exist. For some translations of transgender issues it could be useful to have an existing explanation, such as how to inject testosterone, that can be used when translating a text.

5. Translation Problems

5.1. Introduction

Perhaps the most important issue relating to translating novels for a young adult audience is to what extent there is a need to translate didactically. This is to be seen in the light of how much is already explained in the source text, but also depends on how familiar both the source and the target audience are with transgender issues. When translating a novel that features a transgender character, one would expect everything to be explained well enough so the translator does not have to add more elements in order for the young adult audience to understand the text. Research of the corpus has shown how writers approach transgender aspects: as naturally as possible, and through context. Braam's translation of *Every Day* shows the translator's didactic approach; the translation is more explicit than the source text. The novels that were originally written in Dutch show that in some cases certain terms have been explained, but this has been done within the context of the novel.

First of all, more general information about the translation of young adult novels and specifically the translation of LGBT-novels will be given. Next, Christiane Nord's analysis of translation problems will be used to categorize the pragmatic, socio-cultural, linguistic and source text specific translation problems (Nord 147). Theories related to the specific translation problems will then be used in order to find the possible and the most desirable solutions to the translation problems that I will encounter in translating the passages I have chosen. The main focus of the thesis and the translations will be on the transgender issues, such as terminology. In addition, other translation problems, such as culture-specific elements, the setting, and the narrative, will be discussed too.

5.2. Translating Young Adult Novels in General

When translating young adult novels there are some translation problems specific to young adult fiction a translator will come across. These problems go beyond any difficulties encountered when translating texts that include transgender characters and are universal to most young adult novels. The question that then arises is: what are these general problems and how prominent are those problems when it comes to translating young adult novels with transgender protagonists?

First of all, young adult literature features teenage main characters and is written for a teenage audience. This means that when translating it should be kept in mind that teenagers are going to read the novel and that certain choices will be influenced by this fact. Writing for a teenage audience will influence the register used and could sometimes also even influence the length of the sentences, which will then affect certain choices made in the translation, because the register cannot be too high, so words have to be chosen accordingly to what a teenager is able to read.

Secondly, the language that is used in young adult novels can generally be regarded as youth language and there will be some markers that clearly show that the language differs from adult language. What is interesting is that there is a clear distinction between the language used by the male and the female transgender character in which certain elements of youth language are shown. For example, J uses foul language, which is usually associated with adolescent males, while Luna uses more hedging, a language aspect more commonly used by women. These differences will be explained in more depth later on.

Another aspect that is evident in basically all American young adult novels is the fact that they include many culture specific elements, which the target audience will not always be familiar with. There are multiple ways to solve these problems, which will all be discussed in the following sub chapters.

In general, young adult novels include some general aspects that are still there when the novels include a transgender protagonist. This adds another layer of difficulty, because both the young adult aspects of the novels and the transgender aspects have to be kept in mind when translating.

5.3. Translating Young Adult LGBT-Novels

Not much has been written about the translation of young adult novels with LGBT-protagonists and the problems a translator will encounter in doing so. Even less has been written about the translation of novels including transgender characters. However, some more general articles about the translation of LGBT-novels and the translation of gender do exist; except the latter is more about the male-female binary than about any gender in between male and female. One of the most prominent features of LGBT-fiction is probably the inclusion of terminology that is related to the LGBT-community. Before being able to accurately translate novels that include LGBT-characters, the translator should have at least basic knowledge of the terminology related to the LGBT-community in order to accurately translate the terms and to not pick any non-political correct translation that could be hurtful to a LGBT-reader.

5.4. Pragmatic Translation Problems

Pragmatic translation problems have to do with differences between the setting (time and place) of the source text and the target text. In addition, the pragmatic level also includes the differences of knowledge between the source and the target audiences (Nord 147).

Both *Luna* and *I Am J* are set in the United States, which means that it is possible that certain rules and laws regarding transgender people could be different. It depends on whether or not the translator decides to naturalize the translation if these difference would pose a problem translating a text. Generally, the translated novel will still take place in the United

States, which means that the rules and laws can remain the same and do not have to be changed into Dutch rules and laws. In addition, many rules and laws are the same in the United States as they are in the Netherlands and will therefore not pose a problem when translating the novels.

The second pragmatic aspect is the difference between the time the novels were written and when they are published in translation. *Luna* was written in 2004 and since then many things have happened regarding transgender people: laws have been changed, famous people have come out as transgender, and more and more transgender characters have been given parts of novels, movies and television series. The names of the famous people that are mentioned in *Luna*, such as RuPaul and Mick Jagger, will still be recognized by a young adult audience in 2015. *I Am J* was published in 2011, so it is more recent. Another difference between 2004, 2011 and now, is the visibility of transgender people in the media. Nowadays, teenagers will have more general knowledge of transgender people than they had in 2004 or even in 2011. This will also make it easier to refer to certain transgender aspects without needing to add information.

Finally, the knowledge the source and target audience have regarding transgender aspects is likely to be the same. Both the source and the target audiences include teenagers between the age of around fourteen till twenty who do not necessarily have any knowledge of what being transgender is or what a transgender person has to go through in life. Even though the age range is very broad and the novel has to be accessible for everyone in this age range, there could always be teens that have more prior knowledge about transgender people than others.

5.5. Socio-Cultural Translation Problems

Nord's socio-cultural level includes translations problems that are specific to two cultures and consists of differences in norms and conventions between the source and target culture (Nord 147). The translation problems encountered in *Luna* and *I Am J* regarding the socio-cultural level are related to culture specific elements.

5.5.1. Culture-Specific Elements

Both *Luna* and *I Am J* are set in the United States and because of this they include certain culture-specific elements (CSEs) that are specific to the American culture. In order to be able to translate CSEs accurately, the translator should be familiar with both the source and the target culture and know whether or not a certain CSE from the source language is known in the target language. CSEs are usually a large part of young adult novels, because culture plays a big role in the lives of teenagers and is often used in a way to express themselves in the form of music, television and movies, and certain customs and tradition. The passages from *Luna* and *I Am J* used for the annotated translation include fewer culture specific elements than are overall present in these novels. In order to look at those culture specific elements, Diederik Grit's theory regarding culture specific elements is used, because this theory classifies the possibilities into multiple clear categories in which the CSEs encountered in the novels fit into.

There are different ways to deal with translate or not translate culture specific elements. Some CSEs are known in the target text and do not have to be translated for the reader to know what it means. An example of this would be "Starbucks," as it is a known franchise in the Netherlands and the reader will be familiar with it (Grit 192).

The second solution Grit mentions is using a loan translation: a word-for-word translation of the culture specific element (192). An example of this would be to translate

“medical clinics” as “medische klinieken”, because in the Netherlands there is no real definition of “medical clinics”, at least not one that has a similar meaning to the American meaning of the word. This is a solution I want to try to avoid, because it will usually result in vague translation the target audience might not understand or could misinterpret.

A third option is to use a core translation, a translation that includes the core of the meaning of the culture specific element. Usually, this means that a hypernym is used in order to describe the CSE (193). Examples of this include “Samantha dolls”, which are a specific kind of dolls made in the United States that were only sold for a limited time, and brand names such as “Magic Markers” and “Ace bandages,” for which a more general translation such as “*viltstiften*” en “*rekverband*” could be used to make clear to the audience what it means.

The next solution is in a way the opposite of the core translation, and is called adaptation (193). For the CSEs mentioned before, such as “Samantha dolls”, “Magic Markers” and “Ace bandage,” Dutch equivalents would be used. This would lead to translations that include a Dutch equivalent brand name, such as “*Bruynzeel*” as Dutch brand name for “Magic Markers”. However, in Dutch, it depends on the brand name whether or not it would be understood by the target audience, as no one would talk about “*Bruynzeel*” when referring to “*viltstiften*” in Dutch, especially since it would be ambiguous and could also refer to the kitchen brand. On the other hand, when referring to a brand such as “*Heineken*” everyone would understand that it refers to beer. This will be a solution that will most probably not be used in the translation, as it is possible to use a core translation.

The last solution is to completely leave out the culture specific element (193). This is, however, usually not a desirable solution and should only be done if the CSE is not important to the story and it is still possible to understand the target text and the context without it. I will not use this solution in my translations.

In conclusion, the most desirable solution for culture specific elements would be to maintain them in the target text or only change the spelling if necessary, as to preserve the setting in the target text. However, this is not always possible, because some elements do not exist in the target language. Therefore, the most desirable solution for the CSEs where it is not possible to maintain the element that was in the source text is to look at every one of those CSEs separately and for each one of them a choice has to be made keeping the target audience and their knowledge in mind.

5.6. Linguistic Translation Problems

According to Christiane Nord, the linguistic category consists of differences between the target and source language (147). Problems in this category have to do with the present continuous that is clearly present in both *Luna* and *I Am J*, and with the relationship between speech and gender.

5.6.1. Present Continuous

These novels under discussion prominently include the present continuous. A possible solution is to try and maintain it, but this can result in sentences that become forced in Dutch. Another possibility would be not to focus on keeping the continuous in the translation, but to change the sentence structure and thus making the sentences sound more natural in Dutch. The last one would be the more desirable solution, seeing that the text will be translated into Dutch and has to read like a Dutch text.

5.6.2. Gender Speech

In general, men and women speak differently and the speech of homosexuals differs from that of heterosexuals (Gaudio 32). So what does this mean for the speech of transgender people?

In theory, one would expect this to mean that a female-to-male transgender like J uses a more masculine speech, whereas a male-to-female as Luna uses a more feminine speech. To see if this is really the case, the speech of both characters has been researched in terms of masculine and feminine aspects of language. Unfortunately, J does not say much in the passages that have been translated, but he does think things. Luna talks more, but thoughts remain largely unvocalized. This could have to do with the fact that *Luna* has been written from an outsider's point of view, whereas *I Am J* has been written in third person, but from J's point of view.

According to William Labov, men usually use more curses and other taboo language, and more contracted forms in their speech (208). Other typically male speech elements such as using “-in” instead of “-ing” and changes in their vowel quality (241). This is not commonly seen in novels regarding male speech, but depending on the choices the author makes, it is possible for these features to appear in writing. For example, when the character is speaking in a certain dialect, or when the author wants to put emphasis on the way the characters talks. Furthermore, J often uses expletives such as “God”, “fuck” and “damn”. The most difficult part about translating expletives is that the correct word has to be found, the meaning of which is equally strong in the target language as the word in the source language. The possible solutions will be discussed later on, when the solutions of translating expletives will be explained.

On the other hand, according to Robin Lakoff, language as spoken by women consists of more empty adjectives such as “cute” and “charming”, words that do not mean much and are only used because the sound good. In addition, women use more tag questions: for example, “he is transgender, isn't he?”, where the “isn't he?” is the tag question. Hedges are

also more generally used by women, which are adjectives or adverbs used to lessen the impact of a sentence, and could be seen as a version of an euphemism (53-56). There are no real empty adjectives found in Luna's speech, but it does include tag questions and hedges. For example: "The Benjamin standards. You know, the steps you have to go through before you can get your SRS" (Peters 71). Here, Luna tells Regan about the Harry Benjamin standards, nowadays more commonly known as the Standards of Care, adding "you know". In the next example the same thing happens, as "you know" is added to make it an indirect question: "Like I could. Mom didn't really understand. About the need, you know?" (Peters 240). In the last example, Luna adds a tag question: "Did you know in the Yuman Indians there were groups of people called Elxa who actually underwent a 'change of spirit'? Isn't that cool?" (68) This is also a female speech factor that shows that Luna's speech is somewhat more feminine.

In conclusion, even though there are no clear examples that show very specific differences between the speech of men and women there are some speech elements related to gender that do show that the male-to-female transgender Luna talks more like a woman by using hedges and tag questions. J, a female-to-male transgender shows more elements of male speech, such as expletives. Another aspect that is interesting is the fact that J uses shorter sentences than Luna does. These elements have to be taken into consideration when translating the texts, because that is what make the characters talk like real people. It is important that these distinctions in speech become evident in Dutch and the characters in the translation talks in a similar way as the character talked in the source text.

5.7. Source Text-Specific Translation Problems

The last category includes the source text-specific translations problems. Solutions to these problems are not always straightforward, because every element has to be looked at separately

and the translation often depends on the context (Nord 147). The category includes terminology related to transgender people and their transition, and the use of expletives.

5.7.1. Terminology

One of the most prominent translation problems encountered when translating young adult fiction with transgender protagonists is the specific transgender related terminology that is used. This is also the biggest translation problem that will be discussed in this thesis, because overall it will pose the most problems. There are multiple ways to translate terminology, and they are similar to the way in which culture specific elements can be translated according to Grit.

There are multiple ways to translate terminology. The most straightforward one is to use the Dutch equivalent for the English word. This can generally be used for most of the terminological units. First of all, there is the more general terminology that refers to being transgender, such as “transgender”, “transition” and “dysphoria”, which are also the terms for which a Dutch equivalent exists; *“transgender”*, *“transitie”* and *“dysforie”* respectively. As seen in chapter three, there is a difference between male-to-female and female-to-male transgender people, which translates to a difference between the terminology used to refer to both groups. Examples included in this category for which a Dutch equivalent exist are “hormones”, “testosterone”, “estrogen” and “binder”, which translate to *“hormonen”*, *“testosteron”*, *“oestrogen”* and *“hesje”*. These words do not pose a problem when translating, because they all have an existing Dutch translation.

Secondly, there are the words that do have a Dutch equivalent, but it is not one that can easily be found. Words in this category include: “gender binary”, “gender queer” and “Adam’s apple shave”. These words seem to be a combination of two existing words that have to be combined in Dutch in order to create a understandable new translation. Sometimes

this is more of an approximation, as a translation as “*adamsappelreductie*” for “Adam’s apple shave” is not the closest translation, but it does show the meaning of the word.

Another possible solution to translate terminology is to make the translation more explicit by adding more information than is given in the source text. This is a more didactical approach to translation, but because the novels have been written for a young adult audience this may sometimes be the best solution. On the other hand, because the novels are not only written for a transgender audience, many terminology is explained in the text already. This has to be kept in mind when translating the passages, because sometimes adding information might seem to be a logical solution, but certain terminology could have been explained earlier in the novel already.

In conclusion, there is not one way to translate all terminology. Every single terminological unit has to be looked at individually and a decision has to be made to which solution is the best in the situation. The most desirable solution is to try and find a Dutch equivalent when possible. For many terminological units regarding transgender aspects a Dutch equivalent exists or the term that is used in Dutch is the same as the English term.

5.7.2. Expletives

Expletives are most generally used in *I Am J* by the main character. This could have to do with the fact that men usually use more expletives than women, as we have seen earlier. J uses words such as “damn” and “fuck” in order to express his feelings. The translation of the expletives depends on what expletives the target audience is familiar with and, even more important, what expletives exists in the target language. All these words have to be looked at individually and while some will need to be translated, others can remain the same because they are known to the target audience. For example, the use of “fuck” could have different meanings in various contexts and then have to be translated in different ways too. There is not

one way in which all expletives could be translated as a decision has to be made for every one separately.

5.8. Conclusion

In conclusion, the source text analysis shows that the terminology is the most difficult aspect to translate, as was expected. There is more than one way to translate the terminology and every term has to be looked at individually; some can remain the same in Dutch, for others no translation exists. On the other hand, the pragmatic elements are relatively easy to tackle. The target texts are still set in the United States, so any laws and rules that might be different in the United States than they are in the Netherlands, can remain the same in the translation. Finally, the socio-cultural problems include the culture specific elements, which all have to be looked at individually: some can remain the same, other have to be changed into a Dutch equivalent and sometimes a core translation or an adaptation will be necessary. Overall, the most desirable solutions would be to maintain as much of the source text as possible, but this is not always doable since it is possible that some terms do not exist in the target language. For the most part of the translations, it is however possible to translate references to transgender people without being more explicit. This is because many references and terminology related to transgender people are incorporate in the story: either because the author explains the terms within the context of the novel, or the author has one character explaining the term to another character. The fact that these novels focus on transgender characters could possible add to the idea that no extra information needs to be added, because all the important aspects and terminology relating to transgender people is already incorporated in the story.

6. Annotated Translations

6.1. Introduction

For the annotated translation ten passages have been chosen: five from *Luna* and five from *I Am J*. The passages have been selected on the basis of their inclusion of certain aspects and difficulties of being transgender, using the related terminology. Some passages use more terminology; others focus more on other thematic aspects in novels including transgender people, such as gender dysphoria and transphobia.

Every passage will have its own introduction and contextualization. In addition, sometimes characters that have not been introduced before will be introduced in order for the passage and the context to be understandable. Furthermore, the most prominent translation problems present in the passage will be offered beforehand in order to show which problems are relevant and what is generally going to be discussed in the footnotes.

6.2. *Luna*

6.2.1. Drag Queens and Gender Reassignment (68-71)

This passage takes place when Regan gets into Liam's room after she thinks he has locked himself up with the music blaring to try and commit suicide, as he has done this before. Once she is in his room, she finds out he has looked up all kinds of information about being transgender and history of transgender people and in addition Liam tells her about transitioning and this transgender girl he met online who is already transitioning.

This passage is important, because in a way it shows the difference between being transgender and being a cross-dresser or a drag queen as he talks about both historical and contemporary famous people who are either cross-dressers or could be transgender. The difference between being transgender and being a cross-dresser is still difficult for most people to understand, but this passage tries to show the difference. Furthermore, it shows that a transgender has to follow certain rules, including the Standards of Care, here called the Harry Benjamin Standards, in order to be allowed to undergo sex reassignment surgery and to fully transition.

Regarding translation, there are many terminological units in this passages that can pose to be problematic in the translation, because the correct Dutch terminology has to be used. Besides this, there are some references to historical figures for which the spelling can differ in Dutch. This passage also has Liam explaining certain aspects of being transgender that have to be translated accurately.

6.2.1.1. Translation

Liam was aan het praten, maar ik kon hem nauwelijks verstaan. Ik zette de muziek van Dana zachter.⁶

‘ . . . en ik heb allerlei geschiedenis over TGs⁷ gevonden. Wist je bijvoorbeeld dat in het oude Griekenland en Rome, Philo van Alexandrië⁸ schreef over mannen die in vrouwen veranderen?’

TGs. Transgenders. ‘Ja, natuurlijk weet ik dat. Iedereen leest Philo.’

Hij negeerde mijn sarcasme. Hij zat op de grond, omringd door allerlei stapels uitgeprinte papieren. ‘En naar koning Hendrik de Derde van Frankrijk werd verwezen met *sa majesté*. *Hare* majesteit. François-Timoléon de Choisy⁹ heeft in de zeventiende eeuw wezenlijk geschreven dat hij zichzelf daadwerkelijk als een vrouw zag.¹⁰ Dan is er nog Jeanne d’Arc.’

⁶ Hier moet geëxpliciteerd worden. Je kan niet zeggen ‘ik zette Dana zachter’, omdat je Dana zelf niet zachter kan zetten, maar wel haar muziek. Hierom moet er of genoemd worden dat Regan de muziek zachter zet of dat ze de volume zachter zet. Een andere mogelijkheid kan nog zijn ‘ik zette de volume van Dana zachter’.

⁷ Dit is de afkorting die Liam gebruikt om naar transgender mensen te verwijzen. Ik heb ervoor gekozen om deze in het Nederlands ook te laten staan, aangezien even later duidelijk wordt gemaakt dat TGs voor transgender staat.

⁸ Ik heb ervoor gekozen om ‘van Alexandrië’ toe te voegen, omdat er meerdere Philo’s bestaan en zo kan onduidelijkheid over welke Philo dit is voorkomen worden. Daarnaast wordt er in het Nederlands ook meer ‘Philo van Alexandrië’ gebruikt ten opzichte van alleen ‘Philo’ (T’Sjoen 54).

⁹ Hier geldt in principe hetzelfde als voor ‘Philo van Alexandrië: er is gekozen om zijn hele naam hier te gebruiken, omdat het gebruikelijker is in het Nederlands om de hele naam te gebruiken.

¹⁰ Ik heb gezocht of er een Nederlandse vertaling bestaat van de werken van François-Timoléon de Choisy, zodat ik hieruit de vertaling van het citaat ‘I thought myself really and truly a woman’ kon gebruiken, maar er bestaan geen Nederlandse vertaling. Om deze reden heb ik ervoor gekozen om het te parafaseren, om zo niet zelf een citaat te creëren en vervolgens anders weer te geven dan de bedoeling is. Daarnaast heb ik ervoor gekozen om

‘Jeanne d’Arc was een man?’ Mijn ogen werden groot.

Liam kantelde zijn hoofd. ‘In haar hoofd wel’ zei hij. ‘Er is genoeg bewijs voor.’¹¹

O wauw. Ik heb er nooit bij stilgestaan dat meisjes ook transgender kunnen zijn. Ik liet mijn rugtas op zijn bed vallen en liet me naast Liam neerzakken. Ik vroeg me af waarom hij ineens zo geïnteresseerd was in geschiedenis. ‘Waarom doe je onderzoek naar TGs?’ vroeg ik. ‘Waarom nu, bedoel ik?’

‘Waarom niet? Op een dag zal ik ook deel uitmaken van de geschiedenis.’

Mijn hart begon sneller te kloppen. Bedoelde hij dat hij geschiedenis zou worden?

‘Veel indianenstammen overleveren verhalen over transmensen,’ ging Liam verder, ‘de Mojave, Navajo en de Pueblo. Ze accepteren, omarmen zelfs, vrouwen die man zijn en vice versa. Zij worden “two spirit-mensen” genoemd.¹² Wist je dat er bij de Yuman indianen groepen mensen waren die de Elxa werden genoemd die daadwerkelijk het andere geslacht werden?’¹³ Is dat niet gaaf?’

de herhaling van ‘really and truly’ weg te laten en dit enkel te vertalen met ‘daadwerkelijk’, omdat er ‘really and truly’ qua betekenis vrij dicht bij elkaar liggen

¹¹ Andere mogelijkheden die ik hier had waren ‘er is genoeg bewijs dat er aan doet denken’ en ‘er is genoeg bewijs dat er op duidt’, maar beide vertalingen zijn omslachtiger dan ‘er is genoeg bewijs voor’ dat alle belangrijke informatie bevat.

¹² Er bestaat geen Nederlands equivalent voor ‘two-spirited people’, dus heb ik er voor gekozen om het te laten staan en ook geen kunstige vertaling te bedenken, omdat dan de hele term verloren gaat. Daarnaast wordt deze term wordt ook in het boek *Transgenderzorg* gebruikt en kan dus worden beschouwd als de meest gangbare term in het Nederlands (53). Ik heb er nog over nagedacht om de term verder uit te leggen, maar in de brontekst wordt al verteld dat het om ‘vrouwen die man zijn en vice versa’ gaat, waardoor een verdere explicitering niet meer nodig is.

¹³ De vertaling van ‘change of spirit’ levert ook problemen op, omdat er geen bestaande Nederlandse vertaling van bestaat en net als voor ‘two-spirited’ wil ik hier geen kunstmatige vertaling voor bedenken, omdat het een bestaande term is. Hierom heb ik besloten om de term weg te laten en meer een omschrijving te geven.

Dit deed me duizelen. Ik wierp een blik op de pagina tekst die Liam aan het voorlezen was. Hij had passages gemarkeerd, sterretjes gezet bij namen van bekende mensen. Dana International. O. Zij is trans.¹⁴ Ik had nooit begrepen wat hij zo leuk aan haar vond.

‘Mick Jagger zegt dat hij thuis vrouwenkleren aantrekt.’¹⁵

Ik fronste naar Liam. ‘Betekent dat dat hij trans is?’

Liam haalde zijn schouders op. ‘Dat kun je nooit zeker weten. Het is niet het een of het ander. Er zijn verschillende grijstinten wanneer het om het menselijke geslacht¹⁶ gaat.’

‘Dat weet ik.’

‘RuPaul,’¹⁷ zei hij.

‘RuPaul? Hij is toch een drag queen?’

‘Misschien. Waarschijnlijk. Maar ze is prachtig.’

‘Is dat wat jij wilt zijn, een drag queen?’ Mijn god, zou Luna het podium op gaan?

Zou ze gaan optreden?

¹⁴ In het Nederlands gebruik je eerder de tegenwoordige tijd in deze context dan de verleden tijd, zoals in ‘she was trans’ het geval is. Ze is trans, het is niet zo dat ze dat vroeger is geweest en het nu niet meer is.

¹⁵ Het probleem hier is dat ‘cross-dressing’ als definitie voor het aantrekken van vrouwenkleren niet echt bekend is in het Nederlands. Deze vertaling die ik nu heb is wel explicieter en er wordt verder geen naam aan gegeven. Een vertaling die je eerder in het Nederlands zou verwachten is travestiet of travestie, maar dit is een term met negatieve connotaties die ik eigenlijk wil vermijden. Daarnaast is er in het Engels een duidelijk verschil tussen ‘cross-dressing’ en ‘transvestism’, waar ‘transvestism’ meer te maken heeft met het seksueel opgewonden raken van het dragen van vrouwenkleding, terwijl ‘cross-dressing’ deze connotatie niet heeft. In het Nederlands is er echter een veel minder sterk verschil.

¹⁶ ‘Gender’ is ook een gebruikte term in het Nederlands, zeker wanneer het om verwijzingen naar transgender gaat. Maar ik heb hier nu toch voor ‘geslacht’ gekozen om het duidelijker te maken voor het doelpubliek, ook omdat gender en geslacht hetzelfde zijn en gender toch meer als Engels wordt beschouwd.

¹⁷ In de brontekst staat het met een spatie ertussen, dus ‘Ru Paul’, maar de officiële spelling van zijn naam is RuPaul, vandaar dat ik deze heb aangepast in de vertaling

Liam zei, ‘we zijn niet allemaal zo getalenteerd. Ik wil er gewoon bij horen. En kijk.’ Liam werd helemaal opgewonden. ‘Ik heb ervaringen van TG’s die met hun transitie bezig zijn gevonden. Wat ze doormaken. Dat ben ik, het is precies zo als ik, hetzelfde als ik.’ Hij pakte een andere stapel papier die hij op zijn schatkist had gelegd. Zo noemde hij die—de vergrendelde hutkoffer waarin zijn leven zat. Het leven waar hij naar verlangt.¹⁸ De meisjeskleren. De make-up. Hij had de hutkoffer zelfs met een alarmsysteem beveiligd.

‘Er is dit T-meisje,¹⁹ Teri Lynn, dat een paar jaar geleden met haar transitie²⁰ is begonnen. Ze noemt het “zichzelf hermaken.” Ze volgt de Harry Benjamin-standaard²¹ op de voet zodat ze volgend jaar haar GAO²² kan ondergaan.’

‘Haar wat? Wacht even. Wie is Harry Benjamin?’ Hij praatte tegen me alsof ik op de hoogte was, of het voor mij gesneden koek was.

‘Harry Benjamin,’ herhaalde Liam. ‘De Benjamin-standaard. Je weet wel, de stappen die je moet volgen voordat je een GAO mag ondergaan.’

¹⁸ Een andere mogelijke vertaling voor deze zin zou nog het dichter bij de brontekst blijvende ‘zijn begeerde leven’ kunnen zijn, maar vanwege het doelpubliek van de deze vertaling heb ik hier toch niet voor gekozen.

¹⁹ Op dezelfde manier dat Liam ‘TG’ gebruikt om naar transgender mensen te verwijzen, gebruikt hij ‘T-girl’ om naar een transgender meisje te verwijzen. Uit de context en Liams continue gebruik van afkortingen is wel op te maken wat hij met ‘T-meisje’ bedoelt.

²⁰ ‘Transitie’ is de standaard term die in het Nederlands gebruikt wordt om ‘transition’ weer te geven.

²¹ In het kort is de Harry Benjamin standaard wat de brontekst ook aangeeft. Het zijn een aantal stappen waar een transgender persoon aan moet voldoen om uiteindelijk een geslachtsaanpassende operatie te mogen ondergaan. De Harry Benjamin Standard is de vroegere benaming voor Standards of Care, maar ik heb dit hier niet veranderd, omdat je dan de verwijzing naar Harry Benjamin mist.

²² Volgens Olyslager en Conway wordt er in het Nederlands gesproken over een ‘geslachtsaanpassende operatie’ en de gebruikte afkorting hiervoor is ‘GAO’ (43).

‘Rustig aan, Liam. Ik volg je niet meer. GAO?’ Ik raapte een uitgeprinte²³ webpagina op en keek er vluchtig doorheen. ‘Welkom bij het geslachtsidentiteitscentrum,’ stond er bovenaan.

Liam legde een hand op mijn schouder. ‘Sorry. Ik moet je op de hoogte houden van het jargon. GAO: geslachtsaanpassende operatie.’

Ik liet de pagina vallen. Mijn hersenen sloegen aan. ‘Je bedoelt een geslachtsoperatie?’

Zijn glimlach trok over zijn hele gezicht. Haar gezicht. Luna’s ogen werden dromerig. ‘Oh, Ré.²⁴ Dat is alles wat ik mijn hele leven heb gewild. Dat weet jij toch ook.’

Nee, dat wist ik niet. Hoe kon ik dat weten? Ik keek weg en staarde wezenloos naar de vloer. Ik kon haar niet meer aankijken. Waarom schrok ik hiervan? Omdat ik mezelf nooit had toegestaan om daaraan te denken.

Een transitie. Is dat wat het betekende? Een werkelijke, lichamelijke transitie? Een geslachtsoperatie?

Liam verzamelde de uitgeprinte papieren bij elkaar. Op het toetsenpaneel²⁵ dat hij bovenop zijn schatkist had geïnstalleerd, toetste hij een combinatie van cijfers en letters in. De

²³ Ik heb er voor gekozen om ‘uitgeprinte’ hier toe te voegen, omdat je een ‘webpagina’ niet op kunt rapen en aangezien Liam allerlei dingen uitgeprint heeft kan Regan dus vervolgens een ‘uitgeprinte webpagina’ oprapen.

²⁴ Het probleem hier is dat er eigenlijk twee manieren zijn om de naam Regan uit te spreken, namelijk ‘RAI-guhn’ en REE-guhn. Aangezien ‘Re’ in het Nederlands wordt uitgesproken als ‘ruh’ heb ik ervoor gekozen om er ‘Ré’ van te maken waardoor de uitspraak meer zal lijken op de manier dat het ook in de brontaal uitgesproken zou worden, al heeft dit dan ook invloed op hoe de naam ‘Regan’ wordt uitgesproken.

²⁵ De term ‘finger pad’ in de betekenis die het hier heeft is bijna niet te vinden. Door op kluizen en beveiligingssystemen te zoeken kwam ik uiteindelijk op de volgende mogelijkheden: ‘bedieningspaneel’, ‘cijferslot’, ‘touchpaneel’, ‘codeslot’ en ‘toetsenpaneel’. Echter krijg ik bij ‘cijferslot’ en ‘codeslot’ meer het idee van een hangslot met draaiende cijfertjes, dus deze vielen af. Van de andere drie mogelijkheden vond ik

vergrendeling werd vrijgegeven en hij tilde de deksel op. Hij legde de stapel papier in de kist en haalde er een leren handtas en een tapijttas uit.²⁶ De tapijttas kwam me bekend voor. Was die niet van mama?

‘toetsenpaneel’ het beste passen, omdat het gaat over een paneel waarop Luna een combinatie van cijfers en letters invoert.

²⁶ ‘Tapestry bag’ is een vrij lastig te vertalen woord. Het ziet er uit als een tapijt, maar dan in de vorm van een tas dus uiteindelijk heb ik gekozen voor de vrij letterlijke vertaling van ‘tapijttas’, omdat je je daar wel enigszins een beeld bij kan vormen over hoe het eruit zou moeten zien.

6.2.2. Transphobia and Homophobia (92-94)

Part of this passage takes place in the present time and the other part is a flashback. This is the first time Luna is out as female in public and she and Regan go to the music store, because Luna wants to get the soundtrack for *Hedwig and the Angry Inch*. Three boys see Luna and follow her, and because she is different they start calling her “fag”. That word triggers a flashback in Regan and she remembers a time when Liam was in ninth grade and came home muttering that he was not gay and how being transgender is different from being homosexual. The last two sentences are in the present again, and after that Regan and Luna quickly leave the music store and Regan tells a security guard that they are being followed, the guard eyes the boys and makes them stop what they are doing. Luna did get scared from being followed and being treated that way by the boys for being transgender.

This passage shows both homophobia and transphobia. The boys who harass Luna think she is a very feminine man and call her, or what they see as him, a faggot. It is very often the case that people have difficulty distinguishing between being a homosexual and being transgender. Sometimes people think a gay man is transgender because he acts feminine, likes to cross-dress, or is a drag queen, and other times people see transgender people as homosexual, as is the case in this passage.

The translation problems in this passage include to some extent the terminology. Besides this, another problem is the description of the way in which Luna thinks and communicates with Regan, because it is somewhat inconsistent and it has to be clear in the translation, but still as incohesive as is the case in the source text.

6.2.2.1. Translation

In de muziekwinkel liep Luna meteen naar achteren richting de filmsoundtracks, terwijl ik haar schaduwde²⁷ en binnensmonds schold. Ik wilde hier gewoon weg. Toen ze langs de Pop en Rock afdeling liep, verschenen er drie jongens vanuit het niets. Een van hen stootte zijn vriend links van hem aan en fluisterde achter zijn hand.

Ze gniffelden.²⁸

Dertien jaar, schatte ik zo, maar ze gedroegen zich als kleuters. Ze droegen²⁹ bomberjacks³⁰ met bijpassende wijde spijkerbroeken. O mijn god. Ze volgden Luna.

Ik versnelde en drukte mezelf tussen Luna en de jongens³¹ in. Ik naderde Luna en duwde haar in haar rug rond het einde van de CD-rekken terug richting de uitgang.³²

²⁷ In de brontekst staat ‘shadowed close behind’, maar in het Nederlands heeft ‘schaduw’ al dat idee in zich dat het erom gaat dat ze dichtbij is en dat ze als het ware als haar schaduw functioneert. Hierdoor heb ik alleen ‘schaduw’ gebruikt en niet toegevoegd dat ze dichtbij haar is, omdat dit duidelijk is zonder.

²⁸ Een andere mogelijk was ‘giechelen’, maar dit klinkt al snel meisjesachtig en dat is niet het beeld dat ik hier wil overbrengen, omdat het gaat om van die jongens die zichzelf heel erg stoer vinden. Gniffelen is dan mannelijker.

²⁹ Toevoeging van ‘ze droegen’ ter verduidelijking in het Nederlands en omdat dit gebruikelijker is in het Nederlands.

³⁰ Een ‘insignia jacket’ lijkt nog wel het meest op de jassen die wij in Nederland ‘bomberjacks’ noemen. Een Nederlands lezerpubliek zou zich hier een beeld van kunnen vormen en het past bij het beeld dat de groep jongens moet uitstralen: namelijk jongens die denken dat ze heel erg stoer zijn en in 2004, toen dit boek gepubliceerd werd, was dat ook wel de kleding van dit soort jongens.

³¹ Ik heb de zin hier in het Nederlands verduidelijkt door er ‘tussen Luna en de jongens’ van te maken en niet voor ‘tussen Luna en hen’ te kiezen, waarbij het onduidelijk is naar wie die ‘hen’ nou precies verwijst.

³² Ondanks dat er in de brontekst gesproken wordt over de ingang, heb ik ervoor gekozen om hier voor uitgang te kiezen. Naar mijn idee gaat het om een ingang die tevens ook de uitgang is, maar in het Nederlands is het dan

‘Wat doe je?’ Ze probeerde me van zich af te duwen.

‘Ik red je.’

Op dat moment zag zij de jongens³³ over de CD-rekken die ons van elkaar scheidde.

‘Flikker.’

Ik wist dat ze het over Luna hadden.³⁴ Luna kromp ineen.

‘Hé, flikker!’

Een meisje dat op de rockafdeling de hoestekst van een CD stond te lezen, keek op.

We hadden oogcontact. Kende ik haar? Blijven lopen,³⁵ dacht ik.

‘Yo. Flikker.’

Lopen!

De lichten knipperen en de kelderdeur wordt met een harde klap dichtgeslagen. Liam stormt de trap af. Hij smijt zijn rugzak over de bank waarop ik languit mijn huiswerk lig te maken. Zijn³⁶ rugzak slaat tegen de salontafel aan en stoot mijn mok soep omver.

logischer om over de uitgang te spreken juist omdat Regan wil dat Luna naar buiten gaat en weg van de jongens is.

³³ Hier gebeurt hetzelfde als eerder ook al is gebeurd: ‘de jongens’ wordt gebruikt als vervangen voor ‘hen’.

³⁴ Er is geen bestaande vertaling voor de uitspraak ‘my ears burned’ in het Nederlands, maar de betekenis heeft te maken met of je schamen of dat er mensen over je praten. Met deze laatste betekenis is gedachten ben ik gekomen op ‘ik wist dat ze het over Luna hadden’, aangezien Regan de jongens hoort.

³⁵ In de brontekst stond ‘keep moving’, wat ik in eerste instantie zou vertalen als ‘blijf bewegen’ of ‘in beweging blijven’, omdat het verwijst naar het idee dat als ze stil gaan staan die jongens ze te pakken krijgen. Echter, wordt er twee regels verder weer ‘move’ gebruikt. Ditmaal als gebiedende wijs om te zorgen dat Luna zich verplaatst. Met oog op deze tweede ‘move’ heb ik dit vertaald als ‘blijven lopen’, waardoor ‘move’ vertaald kan worden als ‘lopen’ en je dan ook die nadruk hebt op het idee dat ze weg moeten wezen.

³⁶ Hier is ‘zijn’ gebruikt in plaats van ‘de’ om het bezit aan te duiden wat gebruikelijker is in het Nederlands.

‘Liam! Goed gedaan, zeg.’ Ik zet de mok overeind maar de inhoud is al over mijn kaart gelopen. ‘Kijk nou wat je gedaan hebt!’

Hij laat zich in de grote stoel tegenover mij vallen, trekt zijn benen op³⁷ en slaat zijn armen om zijn knieën. Ik hoor geen woord van wat hij mompelt, omdat ik mijn huiswerk probeer te redden. Ik schud de stukjes kip en noedels eraf en dep de soep op met mijn T-shirt, maar hierdoor smeer ik de viltstift³⁸ alleen maar verder uit over het papier, waar ik net een uur mee bezig was geweest om alle Afrikaanse landen te omlijnen. ‘Verdomme, Liam!’

‘Dat ben ik niet,’ zwerft Liam binnensmonds. ‘Noem me niet zo. Jij onwetende³⁹ lulhannes.’

Hij praat weer tegen zichzelf. Hij voert dan een gesprek met een onzichtbaar schepsel — iemand anders dan ik. Hij is ook zo ’n mafkees. Ik weet niet zeker wanneer hij tegen zichzelf begon te praten, maar ik geloof dat het aan het begin van de tweede klas was. Dat was vorig jaar.⁴⁰ Naar mate het jaar vorderde, leek hij steeds meer in zichzelf te keren.

³⁷ Ik heb ‘trekt zijn benen op’ toegevoegd, omdat dit het beeld dat de brontekst over brengt duidelijker maakt.

Liam gaat zitten en trekt eerst zijn benen op voordat hij zijn armen eromheen kan slaan. Hij kan niet meteen zijn armen om zijn benen slaan wanneer hij gaat zitten, want dan ontstaat er een ander beeld.

³⁸ Magic Marker is een merknaam die niet in Nederlands bekend is. Het is mogelijk om een viltstiftenmerk uit Nederland te gebruiken, maar dan klopt het cultuurspecifiek niet meer, omdat de viltstiften dan Nederlands zijn. Om deze reden heb ik voor de meer algemene term viltstiften gekozen.

³⁹ Mogelijke keuzes voor de vertaling waren hier verder: ‘achterlijke’, ‘domme’ en ‘onontwikkeld. De keuze voor ‘ontwetend’ komt voort uit het idee dat het heel erg dat idee dat Hoyt het verschil tussen homoseksueel en transgender niet weet en dat hij daardoor Liam verkeerd uitgescheld.

⁴⁰ In het Nederlands is het niet mogelijk om alleen ‘vorig jaar’ te laten staan, zoals dat met ‘last year’ in het Engels wel mogelijk is, omdat het nergens duidelijk naar verwijst. In het Nederlands moet daar nog aan toegevoegd worden dat het toen was, waardoor ik voor ‘dat was vorig jaar’ ben gegaan.

Het viel papa ook op. Hij vroeg me ernaar. Ik zei tegen papa dat Liam gewoon zo was. Hij zei dat hij die knul niet begeep. Maar aan de andere kant, dat had hij nooit gedaan.

Toen viel het Aly op. Ze was met Liam aan het praten of ze maakten samen huiswerk, en dan verdween hij ineens. Mentaal. Fysiek. Hij verdween simpelweg.

‘Het ligt niet aan jou,’ deelde ik Aly mee. Ze leek zich zorgen te maken. ‘Zo doet hij tegen iedereen.’

‘Waar gaat hij heen, Ré?’ wilde ze weten. ‘Hij gaat ergens heen. In zijn hoofd. Ik weet het niet. Hij raakt zo... in gedachten verzonken.’

Ik wilde dat ik het haar kon vertellen. Ik wilde het vertellen.

‘Dat kan ik niet tolereren. Dat kan ik niet. Ik ben geen flikker.’

‘Liam, waar heb je het over? Wie is een flikker?’

Ineens is hij er weer bij met zijn hoofd, alsof hij net op aarde is neergestort. Zijn ogen stellen zich langzaam scherp op mijn gezicht en hij zegt, ‘ik ben geen flikker. Ik ben geen homo. Zeg dat tegen hem.’

‘Tegen wie?’

Liam schudt zijn hoofd en kijkt me strak aan. ‘Ik ben geen homo. Ik ben trans.’

‘Dat weet ik. Wie zegt dat je homo bent?’

Zijn ogen verdonkeren. Hij hoeft niet eens te zeggen wie, zijn blik zegt genoeg.⁴¹ Hoyt Doucet. Moest hij Liam nou alweer hebben?

‘Hoyt is een etterzweer,’ help ik Liam herinneren.

Hij springt op en stormt naar zijn kamer. Het is grappig, als er naar mijn idee iemand homo is dan is het Hoyt Doucet wel. Hij wil het gewoon niet toegeven. Hij heeft zelfs

⁴¹ Ik heb er hier voor gekozen om ‘zijn blik zegt genoeg’ toe te voegen. Ondanks dat ‘hij hoeft niet eens te zeggen wie’ al genoeg zegt, vind ik dat het ‘zijn blik zegt genoeg’ juist extra nadruk geeft op de manier waarop Liam kijkt en het slaat ook weer terug op het idee dat zijn ogen verdonkeren.

vriendinnetjes.⁴² Het maakt mij niet uit of hij tegen zichzelf liegt; of hij zichzelf haat omdat hij homo is. Hij heeft het recht niet om Liams leven een hel te maken. Liam heeft Hoyt nooit iets aangedaan. Hij heeft zeker geen interesse in hem als Hoyt daar soms bang voor is, of juist wil. Hoyt is zijn type niet. Zelfs niet van zijn soort.

Liam komt even later terug met een groot vel papier, die hij op de salontafel neerslaat. 'We moesten bij Trumbo dezelfde opdracht maken.'

Het is mijn kaart. Prachtig ingekleurd met pastelpotloden en alle landen zijn omlijnd met zwarte inkt. Er staat een omcirkelde tien in de bovenhoek.

'Ik ben geen homo.' Liam draait zich van me weg. 'Dat is niet hetzelfde. Ik ben een meisje.'

'Joehoe.⁴³ Flikkertje.'⁴⁴

Ze kwamen achter ons aan.

⁴² De vertaling 'hij heeft zelfs vriendinnetjes' is meer algemeen dan de 'he even dates girls' uit de brontekst, maar dit is wel de meest natuurlijke manier om dit in het Nederlands te zeggen. Zinnen als 'hij heeft zelfs relaties met meisjes' worden al snel omslachtig.

⁴³ Het tussenwerpsel 'joehoe' is eigenlijk de Nederlandse spelling van 'woohoo', maar wordt daarnaast ook wel gebruikt om een homoseksuele man mee belachelijk te maken.

⁴⁴ In de brontekst staat 'faggy boy', aangezien 'fag' al meerdere keren als 'flikker' is vertaald, hou ik deze vertaling hier ook aan. Echter, omdat 'fag' en 'faggy boy' niet hetzelfde zijn, wilde ik in mijn vertaling ook niet hetzelfde hebben. Uiteindelijk heb ik voor 'flikkertje' gekozen, omdat dit het verkleinde in zich heeft en dat maakt het misschien juist nog wel denigrerder, zoals de toevoeging van 'boy' dat in het Engels doet.

6.2.3. Coming Out (220-222)

In this passage, Luna decides to come out as transsexual to her parents. It is her eighteenth birthday and she dresses in her girl clothes and goes downstairs like that. Her father thinks it is a joke, but when she tells him that this is who she really is and that she was born in the wrong body, he gets angry. Her mother acts a bit distant and does not really react to it and is more worried about something that happened at her job. However, the reader will later find out that mom has known about Liam wanting to be a girl for a really long time already and that she never wanted her husband to know about it. Not included in this passage is what happens after dad tells her she is sick. In that part, Dad does not allow her to look like a woman in his house and he also threatens that if she leaves the house she is never allowed to come back. The last two sentences have been added in order to show how her dad reacts and how mean he is to Luna. After this passage is over, Luna goes to her room angry.

This passage shows how difficult it can be for parents to accept that their child is transgender. Luna's father believes his only son is just pulling a prank on him and does not want to believe that he is in fact a girl and wants to undergo the necessary treatment in order to actually become a girl. The way in which he handles this is by turning it into hate. Her mother took a different approach, as she has known it for years but has never done anything to help him. She could have let him take the first steps into transition, or could have talked to her husband and gently could have told him about the way their son felt. Her reaction is to ignore it, because if she ignores it, it does not exist.

Translation problems included in this passage are the terminology and the coming out process, which has to be translated by using the correct Dutch terminology and the way Luna feels and the hate coming from her father have to be clear in the target text too.

6.2.3.1. Translation

Mama drukte de uitknop in. Ze snoof en draaide zich naar ons toe. Ze richtte zich op Luna en keek naar haar, door haar, op de manier waarop je ogen zich op een object vestigen zonder dat je het echt ziet. Je gedachten zijn heel ergens anders.⁴⁵ Luna glimlachte naar haar. Mama schudde haar hoofd, al was het nauwelijks waarneembaar.⁴⁶ Ze keek naar beneden en sloeg haar agenda open op tafel.

Papa zei, ‘wat is dit? Maakt dit deel uit van de examenstunt? Ben je vast aan het oefenen?’⁴⁷

Luna likte haar lippen. Haar cranberrykleurige lippen. Ze vouwde haar handen in haar schoot en zei, ‘Papa, ik ben transseksueel.’⁴⁸

⁴⁵ In de brontekst staat ‘somewhere, anywhere’, maar in het Engels is er een veel duidelijker verschil tussen de twee dan in het Nederlands het geval is. Hierom heb ik besloten om ze samen te nemen en te vertalen als ‘heel ergens anders’. Andere mogelijkheden die ik ook nog had gevonden waar ‘overall’ en ‘waar dan ook’.

⁴⁶ In deze zin zijn twee dingen veranderd. Ten eerste is ‘from side to side’ weggelaten in de vertaling, omdat het dubbelop is aangezien ‘schudden’ als in zich heeft dat het om heen en weer gaat. Daarnaast is de zinsvolgorde omgedraaid, zodat de zin meer als een Nederlandse zin leest.

⁴⁷ Hier is de brontekst enigszins onduidelijk, omdat dit zich afspeelt op een zaterdag en Liams vader vraagt aan hem of de examenstunt diezelfde dag nog is. Echter is het zowel in Nederland als in Amerika zo dat een examenstunt normaal gesproken gewoon tijdens schooltijd plaatsvindt. Om deze reden wil ik ‘is that today’ niet vertalen met ‘is dat vandaag’, maar heb ik ervoor gekozen om vader te laten vragen of hij aan het oefenen is. Dit zou opgevat kunnen worden als het oefenen voor de daadwerkelijke examenstunt om zo alvast in haar rol te kunnen komen.

⁴⁸ In het Nederlands is hier geen lidwoord nodig zoals dat in het Engels wel het geval is, omdat ze verwijst naar een eigenschap van zichzelf.

Mijn adem stokte in mijn keel. Ik had haar dat woord nog nooit horen zeggen. Ze⁴⁹ gebruikte altijd transgender. TG of trans. Transseksueel bracht het naar een ander niveau. Meer een officiële bekendmaking.

Ze voegde eraan toe, ‘ik zou mijn naam graag met jouw zegen willen veranderen in Luna.⁵⁰ En ook met die van jou, mama.’ Luna richtte zich op de aanwezigheid aan de andere kant van de tafel. Wat was er met mama aan de hand? Terug naar papa.⁵¹ ‘Luna⁵² is de naam die ik gekozen heb om de ware ik te vertegenwoordigen.’

Als reactie daarop mompelde mama tegen zichzelf, ‘voedselvergiftiging? Ben ik daar aansprakelijk voor?’ Papa gooide zijn hoofd in zijn nek en lachte.

Luna maakte oogcontact. Ik zag hoe ze stierf vanbinnen.

Papa proestte,⁵³ ‘Goeie.’ Hij boog zich voorover en sloeg tegen Luna’s schouder aan. ‘Ik ben erin getrapt.’

‘Nee.’ Luna’s blik doorboorde hem. ‘Dit is wie ik ben. Dit is wie ik altijd al ben geweest.’

Stilte. De atmosfeer in de kamer veranderde. Papa’s gezicht bedaarde. Verharde. Mama sloeg een bladzijde om.

⁴⁹ ‘Het’ is vaag en door er ‘ze’ van te maken wordt het persoonlijker en ook echt iets dat Luna heeft gezegd.

⁵⁰ De zinsvolgorde is hier veranderd ten opzichte van de brontekst om het beter te laten lopen in het Nederlands.

⁵¹ In de brontekst staat ‘back to dad’, waarbij het ook enigszins onduidelijk is wat er mee wordt bedoeld.

Waarschijnlijk gaat het hierbij erom dat de Regans aandacht weer terug naar haar vader gaat. De vertaling ‘terug naar papa’ is net zo onduidelijk als de brontekst en de interpretatie is hierdoor vrijer gebleven.

⁵² Hier heb ik de naam ‘Luna’ herhaalt, om vage verwijzingen als ‘het’ of ‘dat’ te voorkomen.

⁵³ ‘Wheezed’ bleek een woord dat heel lastig te vertalen is, ik vond ‘zuchten’ of ‘piepend ademhalen’, maar naar mijn idee leek dit niet echt het geluid dat de vader zou maken. Ik dacht meer aan een geluid dat weergeeft dat hij zich realiseert dat het een grap is. Ik kwam op ‘proesten’ van ‘proesten van het lachen’, om hem zo een geluid te geven dat enigszins op lachen lijkt, maar ook die belachelijkheid die de vader vindt dat het is, in zich heeft.

Papa's hoofd draaide snel mijn kant op. 'Je hebt tegen me gelogen! Je zei dat hij geen homo was.' Hij wees met een beschuldigende vinger in mijn richting. 'Ik heb je het op de man af gevraagd en je hebt tegen me gelogen.'

'Waarom is alles altijd mijn schuld?' schreeuwde ik. 'Eerst Aly, nu jij —'

'Wat heeft Aly gezegd?' viel Luna me hoopvol in de rede.⁵⁴

Ik verschoot van kleur. 'Niks.⁵⁵ Vergeet het.'

Luna knipperde een paar keer met haar ogen en blies haar adem uit. 'Laat Ré hier buiten,' zei ze tegen papa. 'Zij heeft hier niets mee te maken.' Ze drukte een hand tegen haar borst aan en voegde eraan toe, 'dit gaat over mij, pap. Over mij.'

Papa's gezicht registreerde... wat was het? Afwijzing? Walging? 'Wat. Ben. Jij.' Zijn toon⁵⁶ deed me ineenkrimpen.

Luna vermande zich. 'Zoals ik al zei, ik ben transseksueel. TS, als je daar de voorkeur aan geeft. Ik had een meisje moeten zijn, en dat ben ik ook, maar ik ben⁵⁷ in het verkeerde lichaam geboren. Zie het als een aangeboren afwijking.'

'Een wat?' snerpte papa.

⁵⁴ Hier is de zinsopbouw aangepast aangezien je anders een constructie als 'onderbrak Luna me, hoopvol', wat vreemd aandoet in het Nederlands.

⁵⁵ Bij de vertaling van 'nothing' had ik de keuze tussen 'niets' en 'niks'. Uiteindelijk heb ik voor 'niks' gekozen, omdat dit spreektaaliger is en meer past bij jongerentaal.

⁵⁶ Ik heb er hier voor gekozen om 'of voice' weg te laten. Had ik dit laten staan, zou de vertaling iets als 'de toon van zijn stem' zijn geworden, maar uit 'toon' kan je al opmaken dat het om zijn stem gaat waardoor de toevoeging extra zou zijn terwijl het ook zonder kan.

⁵⁷ In het Nederlands wordt hiervoor de tegenwoordige tijd gebruikt, terwijl in het Engels de verleden tijd gebruikelijker is. Het is niet zo dat ze in het verkeerde lichaam was geboren, aangezien het nog steeds het geval is.

‘Niks,’ mompelde Luna. Ze tilde haar donut op en bracht hem naar haar mond. Haar handen trilden toen ze erin beet. Ze kauwde en kauwde en kauwde. Een kloddertje citroen bleef aan haar bovenlip vastplakken.

Papa veranderde. Waarin weet ik niet. Zijn gezicht en zijn lichaam leken te veranderen⁵⁸, te vertrekken.

[. . .]

Papa’s lippen trokken zich terug van zijn tanden als een grommende hond. ‘Je bent ziek,’ siste hij. ‘Jij ben echt⁵⁹ ziek.’

⁵⁸ In de brontekst wordt ‘grow’ gebruikt. De meest voor de hand liggende vertaling zou dan ‘groeien’ of ‘groter worden’ zijn, maar het is niet zo dat het lichaam van Luna’s vader gaat groeien, het is eerder het veranderen van zijn lichaam; het veranderen van zijn gezichtstrekken en van zijn bewegingen. Daarom heb ik voor het meer algemene ‘veranderen’ gekozen.

⁵⁹ In het Engels zit het verschil hier in ‘you’re’ en ‘you are’. Ik heb het verschil ten eerste duidelijk gemaakt door de tweede keer ‘jij’ te gebruiken in plaats van ‘je’ en daarnaast heb ik ervoor gekozen om ‘echt’ toe te voegen om die extra nadruk te geven op het idee dat haar vader het niet accepteert en niet om kan gaan met het feit dat zijn zoon een vrouw wil zijn.

6.2.4. Gender Dysphoria (226-227)

This passage takes place almost at the end of the book, shortly after Liam comes out as Luna, and is a flashback to a time where Regan and Liam were little kids and they, along with the neighbors child Katie are in a kiddie pool. Both the girls take off their swimsuits and are completely naked, and when Liam sees that he takes off his swim trunks and starts pulling at his penis, thinking he can get it off and be like the girls. Mom sends him inside, where he tries to cut off his penis, but mom finds him in time because the phone rings. The flashback and the way their mother reacted, is making Regan realize that her mom has known about Liam since he tried to cut off his penis. It might not be mentioned explicitly, but it is clear that he did not cut his leg. The last sentences are not part of the flashback, but are Regan in present time coming to the conclusion that Mom has always know about Liam. She wonders why Mom has never helped him be who he actually is, but she realizes that it is because of her father, and how he would not accept his son to be a girl. The Mrs. Camacho mentioned in this passage is their neighbor and is friends with mom. Katie is her daughter, who often plays with Regan and Liam.

One thing that is remarkable in this passage is that it seems that Liam is the younger sibling rather than Regan. He acts as if he is three or four, while in reality he is probably six or seven in this flashback. No ages are given here, but Regan is probably four or five, because she can talk and is old enough to realize that Liam is acting weird, and this would make Liam six or seven.

Gender dysphoria is one of the most important elements in this passage. It shows how Liam wants his penis off, because when he looks at the girls he sees what he wants to be too: a girl, and girls do not have a penis. It shows very clearly how someone can show signs of being gender dysphoric at a very young age already and it shows it makes a young child act in react. For the child, feeling like they are in the wrong body could be a really confusing time,

especially when their parents or other people around them do not understand what they are going through.

The translation problems do not necessarily have to do with terminology, as no specific transgender related terminology is mentioned. The translation problems in this passage have more to do with the image that is created here and the way Liam behaves, by pulling at his penis and throwing a fit. However, some of the choices made in the translation will have been influenced by Liam's gender dysphoria. Other translation problems include swim terminology and some culture specific elements.

6.2.4.1. Translation

Ze is naakt.

Ik sta op. 'Mag ik de mijne ook uittrekken,⁶⁰ mammié?'

Mama wappert met een slappe pols. 'Ga je gang.'

Ik kleed me uit wanneer Katie terug in het zwembad⁶¹ springt.

Liam doet alsof hij aan het watertrappelen is, maar ik weet dat hij in werkelijkheid op de bodem zit. Hij kan nog niet zwemmen. Hij kijkt eerst naar Katie, dan naar mij. Ik laat Katie zien hoe je door het water kunt tijgeren⁶² en zo bewegen we ons voort door het

⁶⁰ Ondanks dat hier 'de mijne' vaag lijkt te zien, wordt uit de context en de zinnen die voor deze passage zitten wel duidelijk wat er wordt bedoeld, aangezien Katie hier haar badpak uittrekt. Hierdoor verwijst 'de mijne' naar Regans eigen badpak.

⁶¹ Hier is 'het zwembad' toegevoegd, omdat alleen 'als Katie terug springt' niet duidelijk aangeeft waar ze heen springt.

⁶² In de brontekst stond 'how to be a salamander' en dit leverde een probleem op. Er zijn verschillende kruipende dieren langsgekomen, waaronder de salamander, de krokodil en de tijger. Een mogelijke vertaling die ik had was 'ik laat Katie zien hoe je een salamander kunt nadoen in het water' waarbij 'salamander' vervangen kan worden

zwembad.⁶³ Een beweging doet me opkijken. Liams zwembroek hangt om zijn enkels en hij schopt hem uit. Een minuut lang staat hij daar in het water en kijkt hij naar zichzelf.

Katie wijst naar hem en giechelt. Ik giechel ook.

Liam pakt zijn piemel vast en begint te trekken. 'Haal het⁶⁴ eraf,' zegt hij bijna fluisterend. Hij klotst door het water richting Katie en herhaalt, 'haal het eraf.'

'Oké.' Ze staat op.

'Wat is hij aan het doen?' hoor ik mevrouw Camacho vragen.⁶⁵

'Liam!' gilt mama. 'Ga daar weg.' Haar schelle stem doet ons allemaal huiveren van angst. Mama rent over het gazon. Ze grijpt Liams hand vast en trekt hem uit het zwembad.

'Haal het eraf,' zegt Liam tegen haar.

'Haal wat eraf? Waar is je zwembroek?'

'Mammie, haal het eraf.' Liam trekt weer aan zijn piemel.⁶⁶

door 'krokodil.' Uiteindelijk heb ik gekozen voor 'ik liet Katie zien hoe je door het water kunt tijgeren', aangezien bij 'tijgeren' iedereen wel een beeld heeft.

⁶³ Zeer vrije vertaling van wat er in de brontekst stond, maar gaat wel verder op het tijgeren en laat zien dat Katie en Regan zich op die manier door het zwembad verplaatsen.

⁶⁴ Ik heb er hier voor gekozen om 'it' met 'het' te vertalen in plaats van met 'hem', ondanks dat het naar zijn piemel verwijst en daardoor 'het' de verkeerde verwijzing zou zijn. De reden dat ik voor 'het' heb gekozen is omdat dit het duidelijker maakt dat zijn piemel een deel van hem is dat eigenlijk niet bij hem hoort. Liam ziet het echt als ding en niet als onderdeel van zijn lichaam, omdat hij het verkeerde lichaam heeft en daar hoort geen piemel bij. Daarnaast is hij nog jong en dit is iets dat hij zegt, waardoor het niet per definitie grammaticaal hoeft te zijn.

⁶⁵ Hier heb ik er voor gekozen om de volgorde om te draaien, omdat 'Ik hoor mevrouw Camacho vragen, 'wat doet hij?'' naar mijn idee niet soepel loopt in het Nederlands.

⁶⁶ In de brontekst wordt hier 'himself' gebruikt en dit zou vertaald kunnen worden met 'zichzelf'. Ik heb er voor gekozen om opnieuw 'zijn piemel' te noemen om zo te benadrukken dat hij daar aan trekt en om extra nadruk te leggen op het feit dat hij geen piemel wil.

'Stop daarmee.' Mama slaat zijn hand weg. 'Dat is vies.' Ze raapt zijn zwembroek op van het gazon en schudt hem uit. Liam doet een stap achteruit. 'Nee,' jammert hij. 'Het moet eraf. Haal het eraf, haal het eraf, haal het eraf.' Hij begint stennis te schoppen door tegen zijn piemel aan te slaan en met zijn voeten te stampen.

Katie en ik kruipen aan de andere kant van het zwembad ineen.

'Stop daarmee, jongeman. Hou daar nu meteen mee op!' beveelt mama.

'Nee!' schreeuwt Liam. 'Nee, ik ben geen jongeman.' Hij gedraagt zich als een kleuter en Katie en ik achter gniffelen achter onze handen.

Mama grijpt Liams arm vast en trekt hem richting de glazen schuifdeuren. 'Ga naar je kamer en⁶⁷ blijf daar totdat je je kunt gedragen.' Ze sleurt hem het huis in.

'Alles in orde, meiden?' Mevrouw Camacho hurkt naast ons neer. We knikken allebei.

'Het is niet aardig om elkaar daar beneden aan te raken,' zegt ze zacht. 'Is dat begrepen?'

Ik knik hard.

Katie zegt, 'het moest van hem.'

'Niet waar.' Ik kijk haar verwonderd aan.

Mama komt weer naar buiten. Ze ademt hoorbaar uit en zegt tegen mevrouw Camacho, 'het moest er toch een keer van komen. Hij is zo 'n makkelijk kind geweest, zo veel makkelijker dan Regan. Jack zegt steeds, "het duurt niet lang meer voordat de testosteron zijn werk zal gaan doen."' Ze rolt met haar ogen. 'Ik geloof dat hij vandaag heeft uitgekozen.'

Mevrouw Camacho glimlacht. 'Jongens. Ik ben blij dat ik ze niet heb.'

Ze gaan weer zitten en praten verder.

⁶⁷ Ik heb hier 'en' toegevoegd en van twee zinnen een gemaakt, omdat het zo meer een geheel wordt.

*Katie zegt, 'laten we met de poppen spelen.'*⁶⁸

*'Nee.' Ik tijger weg. Ik ben boos op Katie. Ze liegt.*⁶⁹

*Binnen gaat de telefoon over en mama staat op van haar ligstoel. Ik hoor de schuifdeur openen en sluiten. Een seconde later klinkt de luide schreeuw van mama door de lucht*⁷⁰. *'Wat heb je gedaan? Mijn hemel.'*⁷¹ *Leg dat mes neer.'* *Ze verschijnt in de deuropening en houdt Liam stevig in haar armen. 'Connie, ik moet met Liam naar de spoedeisende hulp.'*

Mevrouw Camacho haast zich naar de andere kant van de tuin. 'Wat is er gebeurd?'

*'Hij heeft zich gesneden... in zijn been.'*⁷² *Wil jij op Regan passen?'*

⁶⁸ 'Samantha dolls' zijn een specifiek soort poppen die alleen in Amerika verkocht worden, die heel populair waren rond de tijd dat Regan kind was en tegenwoordig niet meer gemaakt worden. Ik heb hier gekozen voor een meer algemene vertaling, namelijk 'poppen'. Hiermee wordt er niet gespecificeerd om wat voor poppen het gaat, maar elke lezer snapt het beeld. Daarnaast is het in deze context ook niet heel erg van belang om te weten van welk merk de poppen zijn, aangezien een Nederlandse lezer ze toch niet in een tijd kan plaatsen.

⁶⁹ In de brontekst staat 'she is a liar' wat in principe vertaald zou kunnen worden met 'ze is een leugenaar', maar naar mijn idee zou een kind eerder 'ze liegt' denken of zeggen, dan 'ze is een leugenaar'. Hier vindt dus een niveauverschuiving plaats van een zelfstandig naamwoord naar een werkwoord.

⁷⁰ De moeilijkheid hier is dat er geen vergelijkende uitdrukking voor 'the air explodes' in het Nederlands is, wat het lastig maakt om te vertalen. Ik heb geprobeerd om zowel de lucht en het exploderen, het idee dat het geluid heel hard is, te behouden. Ik ben uiteindelijk tot 'een seconde later klinkt de luide schreeuw van mama door de lucht' gekomen, waarbij het harde geluid van de schreeuw door de lucht klinkt, wat vergelijkbaar is met 'the air explodes.'

⁷¹ In de brontekst staat 'my God', maar 'mijn hemel' past hier naar mijn idee beter, omdat dat in Nederland toch iets is dat volwassenen waarschijnlijk eerder zullen zeggen dan jongere mensen, die waarschijnlijk eerder 'mijn god' of 'o mijn god' zullen gebruiken.

⁷² Een andere keuze was de meer vrije vertaling 'hij heeft zich in zijn been gesneden', maar dit mist het idee dat de moeder even stopt met praten om na te denken over wat ze gaat zeggen. Door het te vertalen als 'hij heeft zich

‘Natuurlijk. Wil je dat ik Jack bel?’

‘Nee,’ antwoordt mama snel. ‘Nee, ik kan het wel alleen. Hij hoeft het niet te weten.’

Mama zegt nog iets, maar ik zie enkel het bloed dat langs haar been loopt.

Ze wist het. Ik stond in mama’s deuropening en staarde naar haar rug terwijl ze met haar mobieltje aan haar oor geplakt door de kamer ijsbeerde. Ze heeft het altijd al geweten.

Waarom had ze hem niet geholpen? Waarom was ze er niet voor hem? Waarom had mama niet erkend dat Liam anders was? Ze had zijn leven zo veel makkelijker kunnen maken. Ze had hem als meisje kunnen opvoeden. Waarom heeft ze dat niet gedaan?

Vanwege⁷³ papa natuurlijk.

gesneden... in zijn been,’ blijft dat wel bestaan en zal de lezer waarschijnlijk door de zin en de context dat het niet zijn been in waar Liam in heeft gesneden.

⁷³ Hier heb ik ‘vanwege’ toegevoegd, omdat het in het Engels mogelijk is om alleen ‘dad’ te gebruiken, maar in het Nederlands moet hier iets voor en kan je niet alleen ‘papa’ zeggen. Daarnaast heb ik de interpunctie weggelaten, omdat de zin dan natuurlijker leest.

6.2.5. Estrogen and Mom Knew About Luna (240-241)

Luna has decided to fly out to see Teri Lynn in Seattle who is going to help her meet the Harry Benjamin Standards and therefore be able to transition. Luna drove to the airport and wanted Regan to come with her. This passage takes place at the airport and has Luna telling Regan what is going to happen next; what will be the following steps in her transition to becoming a woman.

This passage shows certain surgical procedures transwoman can undergo in order to become female. It also shows that parents, or in this case Luna's mom, think being transgender and feeling like you were born in the wrong body is something you can give up and that it is possible not to give into the urges to dress the way you feel on the inside.

One of the biggest translation problems in this passages is the very specific terminology related to the surgical procedures that is used, such as antiandrogens and an Adam's apple shave. For these terms, no one-on-one translation specifically exists, so a different solution has to be found in order to translate these terms.

6.2.5.1. Translation

Alsof ze hardop nadacht zei ze ineens,⁷⁴ ‘ik heb ook mijn eigen oestrogeenrecept nodig.

‘Wat?’ Was oestrogeen het hormoon dat ze slikt?⁷⁵ Luna ratelde door over antiandrogenen, laserontharing en eventueel borstimplantaten als ze die nog steeds nodig had.

Als? Ik keek naar haar borst. Groeide er al borsten?

Oestrogeen. Het spookte door mijn hoofd. Slikt mama geen oestrogeen? Ze zei iets over een recept. ‘Steel je hormonen uit mama’s medicijnkastje?’ vroeg ik. Of deed mama waar ze zo goed in was: doen alsof ze niets doorheeft? Hem de gelegenheid geven. ‘Probeert ze je alweer te vermoorden?’

‘Wat?’ Liams gezicht vertrok. ‘Waar heb je het over?’

Ik wende me van haar af.

‘Mama heeft me nooit pijn gedaan. Dat zou ze nooit doen —’

‘Ze weet het.’ Ik draaide me terug. ‘Ze heeft het altijd al geweten, niet dan?’

Luna sloot haar ogen en liet haar hoofd hangen. Ze slaakte een zucht.

‘Heb ik je ooit verteld over die keer dat ze me in haar kamer betrapte?’

‘Nee,’ zei ik. ‘Wanneer was dat?’

Luna stak haar hand omhoog en nam een slokje koffie. ‘Het was niet de eerste keer. Ik dacht altijd dat ik zo voorzichtig was, maar je kent me. Ik verdwaal in de spiegel en ik vergeet de tijd.’⁷⁶ Luna glimlachte somber. ‘De laatste keer was ik geloof ik tien of elf. Ik weet niet

⁷⁴ Ik heb hier ‘ineens’ toegevoegd om te benadrukken dat Luna vanuit het niets begon te praten.

⁷⁵ Omdraaien zinsvolgorde voor beter verloop in het Nederlands, anders zou er ‘was dat het hormoon dat ze slikt, oestrogeen’ komen te staan, wat in het Nederlands als vervreemdend aandoet.

⁷⁶ In de brontekst staat ‘the hours just slip away’, wat betekent dat de tijd zo snel voorbijging dat ze het eigenlijk niet eens doorhad., vandaar ook de keuze voor ‘ik vergeet de tijd’. Andere mogelijke oplossingen waren nog ‘de uren vergaan’ en ‘de tijd glijdt bij me vandaan’, maar deze klinken vrij letterlijk en maken het nog niet duidelijk wat er nou precies gebeurt, terwijl ‘ik vergeet de tijd’ dit wel duidelijk aangeeft.

meer waar iedereen was, maar ik herinner me nog wel wat ik droeg. Mama's negligé, beha en hakken, en een pruik die ik op een rommelmarkt had gekocht. Ik was mijn make-up aan het doen toen mama vanuit het niets verscheen. Ik stak bijna mijn oog uit met mijn mascaraborsteltje.' Luna knipperde bij de herinnering, haar ogen stonden ver weg.

'Ze zei dat ik moest stoppen. Mama zei, "je kan daar maar beter nu mee stoppen."' Luna deed haar perfect na. 'Alsof ik dat kon. Mama begreep het niet helemaal. Over de noodzaak, weet je? Ik haatte het dat ik het niet aan jou mocht vertellen, Ré. Ik vond dat je moest weten dat mama het ook wist. Maar ze waarschuwde me, "waag het niet om het aan iemand te vertellen,"⁷⁷ Liam. Vooral niet aan Regan. Stel dat het⁷⁸ in een gesprek aan bod komt en je vader het hoort? Wat als hij je zo zou zien? Weet je wat dat met hem zal doen? Weet je wat hij met jou zal doen?'" Luna opende haar mond en liet een ondiepe zucht ontsnappen.

Jezus,⁷⁹ mama. Heel erg bedankt dat je me vertrouwt. Geen wonder dat Luna bang is voor papa. Ze wist precies wat hij zou doen: haar stilzwijgen⁸⁰ of haar buitensluiten. Precies wat er nu is gebeurd.

⁷⁷ Ik heb hier voor 'waag het niet' gekozen, omdat het echt die dreiging in zich heeft, namelijk dat wanneer hij het wel zou vertellen hij echt in de problemen komt en dan niet alleen met zijn moeder, maar vooral met zijn vader. Hierdoor wordt er nog sterker nadruk gelegd op wat zijn vader dan wel niet met hem van plan is.

⁷⁸ Een andere mogelijkheid is 'wat als', maar 'stel dat' geeft wat meer aan dat het gaat om de mogelijkheid dat het zou kunnen gebeuren. Ondanks de enigszins onduidelijke verwijzing van 'het', omdat het hier niet echt duidelijk wordt wat het is, is 'stel dat het' toch wel een veelgebruikte uitspraak en zal de lezer begrijpen dat het verwijst naar het feit dat Liam transgender is. Daarnaast wordt het gezegd door een personage en mensen gebruiken in spreektaal eerder vage verwijzingen, dan in geschreven taal.

⁷⁹ In de brontaal staat 'God', maar ik denk dat in deze context jongeren in het Nederlands eerder 'Jezus' zullen zeggen.

⁸⁰ De eerste vertaling die ik hier had voor 'shut down' was uitsluiten, wat er dan naar verwijst dat Luna's vader haar niet meer wilde kennen als ze ervoor zou kiezen om als vrouw door het leven te gaan. 'Stilzwijgen' wijst meer op het idee dat hij Luna niet meer wil kennen en er daarbij ook verder nooit meer over spreekt.

‘Dat is het allermoeilijkste geweest,’ ging Luna verder. ‘Het bestaan van deze onuitsproken waarheid tussen mama en mij. De wetenschap⁸¹ dat het “onuitspreekbaar” was.’ Ze schudde langzaam haar hoofd. ‘Mama heeft het altijd al geweten. Ze heeft alleen nooit geweten hoe ze ermee om moest gaan. Of met mij.’ Een kleine glimlach onttrok zich rond Luna’s lippen. ‘Ze heeft me anders wel haar favoriete tapijttas voor mijn veertiende verjaardag cadeau gegeven.’ Luna liet haar hoofd hangen en grinnikte.

Ik lachte niet. Het was niet grappig.

Alles wat Luna had gezegd kolkte door mijn hoofd en mengde zich met mijn eigen gedachten en herinneringen. Ik was nu nog verwarder dan ik ooit was geweest over mama. Was ze een monster, of een martelaar? Of gewoon een moeder. Had ik overhaaste conclusies getrokken? Ik hoopte het. Mijn god, ik hoopte het echt.

Luna kletste verder over alle chirurgische ingrepen die ze van plan was om te ondergaan— een adamsappelreductie⁸² en gezichtsoperaties.⁸³ Ik was er op tijd weer met mijn

⁸¹ Hier is een werkwoord, namelijk ‘knowing’ veranderd naar het zelfstandige werkwoord ‘wetenschap’.

‘Knowing’ had eventueel met ‘weten’ vertaald kunnen worden, waardoor een zin als ‘weten dat het onuitspreekbaar was’ ontstaat, maar ‘de wetenschap’ legt naar mijn idee nog iets meer nadruk op dat ze het wist.

⁸² Een ‘adam’s apple shave’ is het afschrapen van stukjes kraakbeen van de adamsappel waardoor deze niet meer zo duidelijk aanwezig is, zoals dit bij mannen het geval is. ‘Adamsappelreductie’ is het woord dat ik gevonden heb in *Worden wie je bent*; dit is dus een bestaande term, waarmee ook het afschrapen van het kraakbeen wordt bedoeld (23).

⁸³ In de brontekst staat ‘facial contour’ wat operaties aan het gezicht zijn, in dit geval om het gezicht er vrouwelijker uit te laten zien. In *Worden wie je bent* wordt gesproken over ‘gezichtsoperaties’, dit is misschien wel een iets algemenere vertaling, aangezien dit niet specifiek aangeeft over wat voor gezichtsoperaties het gaat. Toch heb ik hier wel voor gekozen, omdat het wel duidelijk is waar het over gaat en er heeft hier niet gespecificeerd te worden over wat deze operaties dan precies zijn.

hoofd bij om⁸⁴ haar te horen zeggen, ‘ik kan niet wachten tot mijn haar gegroeid is. Ik ben het zo zat om pruiken te moeten dragen.’

⁸⁴ Ik vond hier ‘I tuned in’ lastig te vertalen. Ik had door dat het er mee te maken had dat Regan op tijd haar aandacht weer op Luna vestigde en hoorde wat zij zei, terwijl ze daarvoor aan andere zaken aan het denken was. Hierdoor kwam ik op ‘ik was er op tijd weer met mijn hoofd bij’, omdat dit laat zien dat ze er niet met haar hoofd bij was en aan andere dingen aan het denken was, maar dat ze er op tijd bij was om Luna over haar haar te horen praten.

6.3. *I Am J*

6.3.1. Homophobia and Transphobia (48-50)

In this passage J is beat up by a group of guys he comes across on the subway. It is a flashback, because it happened about a week before. The reason for J to think back to this incident is that he thinks back to when he was younger when he used to be friends with other boys and being friends with boys meant getting into fights. One time he tried to fight three boys at once, but they were too strong for him and kicked him while he was down on the ground they called him dyke, and that word keeps coming up in him life. Before this passage someone called him dyke, which triggered the flashback for J.

This passage includes homophobia and transphobia, seeing that the boys think J is a really girly boy, which in their eyes makes him gay. They beat him up because of this, which shows that some people have a hard time dealing with people that are different and do not follow what they believe is normal.

The translation problems include some terminology, but not necessarily terminology that is directed at being transgender. However, the larger problems in this passage are on word level. There is the constant distinction between ‘boy’ and ‘guy’, where one time one gets used and the other time the other. Another problem here is ‘fuck’ which has both the meaning of sex and means that they have to go away, so in Dutch something similar has to be found. In general the feel of the passage has to be translated accurately; the anger from both the guys and J and the teasing that the boys do have to be similar in Dutch as it is in English.

6.3.1.1. Translation

Hij werd belaagd door een groep middelbare scholieren⁸⁵ in enorme winterjassen en met glinsterende nep-gouden kettingen.

‘Is dat een jongen of een meisje?’ vroeg een van de jongens en hij wees met zijn duim richting J. Zijn vrienden lachten. De metrowagon zat ongeveer halfvol; het was halverwege de middag en er zaten moeders met hun kinderen, postbezorgers⁸⁶ en zakenmensen die vroeg naar huis gingen. J keek vluchtig op maar verdiepte zich snel weer in het Japanse stripboek⁸⁷ dat hij aan het lezen was.

‘Volgens mij is het⁸⁸ geen mens,’ antwoordde een van de vrienden, hij denderde naar J toe en schopte tegen zijn schoen aan. J negeerde hem. De jongen schopte hem harder.

⁸⁵ In de brontekst staat ‘high school boys’, maar je kan dat niet vertalen met ‘middelbare school jongens’ of iets dergelijks, waardoor ik hier gekozen heb voor ‘middelbare scholieren’ omdat het wel de leeftijd van de jongens aangeeft en later wordt het uit de context wel duidelijk dat het om een groep jongens gaat.

⁸⁶ In de brontekst wordt gesproken over ‘delivery messengers’ die met de metro gaan. Hier is duidelijk sprake van een cultuurverschil. Het verhaal speelt zich af in New York en met name daar kan het zo zijn dat pakjesbezorgers met de metro naar hun bestemming gaan, omdat dat nou eenmaal de snelste manier is. Aangezien het deel uitmaakt van de cultuur en het boek zich nog steeds afspeelt in New York, heb ik niet voor een verandering van het element gekozen.

⁸⁷ Een andere mogelijke vertaling hier was ‘manga’, aangezien dit de correcte benaming van een Japans stripboek is. Manga is een specialistischere term dan Japans stripboek en vindt er een verschuiving van een lagere soort naar een hogere plaats. Ik heb toch voor ‘Japans stripboek’ gekozen, omdat iedereen dan weet wat er mee wordt bedoeld, terwijl dat bij ‘manga’ misschien niet het geval is.

⁸⁸ In het Engels is het makkelijker om ‘it’ te gebruiken, maar in het Nederlands is het lastiger om ‘het’ te gebruiken. Toch is het hier wel van belang om ‘het’ te gebruiken in plaats van ‘hij’ of ‘zij’ omdat juist dat genderneutrale belangrijk is in deze zin. Er is een reden dat deze jongens J ‘it’ noemen en dat is omdat ze niet kunnen zien of hij nou een meisje of een jongen is. De keren hierna dat ‘it’ gebruikt wordt in de brontekst gebruik ik ook ‘het’ in de vertaling.

‘Ben jij een jongen of een meisje?’ vroeg de jongen. J sloeg een bladzijde om.

‘Of ben je soms doof?’ vroeg een ander uit de groep en hij kwam achter zijn vriend staan. De vier vrienden⁸⁹ stonden nu recht voor J bijeen. Een van hen trok de honkbalpet van J’s hoofd af en propte hem in zijn achterzak.

‘Hé!’ schreeuwde J. ‘Lul!’⁹⁰

‘Lul?’ antwoordde de pettendief. ‘Noem jij me nou een lul? Ik heb tenminste een lul, ik heb geen idee wat jij tussen je benen hebt. En je bent goor.’

‘Het klinkt als een meisje,’ zei een van de jongens. ‘Behalve als het de baard nog niet in de keel heeft. Behalve als het een meisjesachtige jongen is.’

⁸⁹ In de brontekst staat ‘kids’, maar je kunt hier niet zeggen dat ‘de vier kinderen’ voor J stonden, aangezien het beeld van kinderen meer duidt op jongere mensen dan het geval is met de jongens, aangezien deze van J’s leeftijd zijn. De eerste keuze was hier om voor ‘jongens’ te kiezen, omdat het dan duidelijk zou zijn wie er mee wordt bedoeld. Aangezien ‘jongens’ al heel vaak wordt gebruikt, zocht ik een andere oplossing en kwam ik op ‘vrienden’ uit. De jongens zijn vrienden van elkaar en hierdoor is het nog steeds duidelijk wie er mee wordt bedoeld.

⁹⁰ In de brontekst staat ‘fuck you’, op zichzelf is dit niet heel lastig te vertalen, maar in deze context wel. ‘Fuck you’ kan in deze context in eerste instantie opgevat worden als ‘oprotten’ of ‘doodvallen’, maar door de verwijzing naar ‘what if I don’t want to fuck you’ heeft het ook de betekenis van seks. Aangezien deze passage zich heel erg richt op het idee dat de jongens niet weten of J een jongen of een meisje is en zich ook afvragen of hij een piemel heeft of niet, kwam ik op het idee om dit te gebruiken; ‘lul’ is namelijk een scheldwoord die nog wel vrij veel wordt gebruikt in het Nederlands en daarnaast kan het worden gebruikt om te verwijzen naar het al dan wel of niet hebben van een piemel. Andere ideeën die ik nog had voor deze vertaling waren ‘flikker op’ of ‘sodemieter op’, maar met deze beide mogelijkheden kon ik verder geen goede oplossing voor de rest van de zin vinden.

‘Ben je een flikker?’ zei de aanstichter⁹¹ op hoge, zingerige⁹² toon tegen hem.⁹³ J keek op, woede in zijn ogen. Hij zag dat de jongen een gouden tand had en dat er een dollarteken aan zijn ketting hing.

‘Nee, maar jij wel,’ zei J toen hij opstond. Met een snelle zwaai sloeg hij de oudere jongen in zijn maag en probeerde hij zich langs de mensenmassa te wringen en door de metrodeuren die net open gingen naar buiten te vluchten. De drie andere jongens hielden hem tegen en duwde hem terug op een stoel.

‘Val dood,⁹⁴ mietje.’⁹⁵ Zei een van hen en hij sloeg J hard bovenop zijn hoofd.⁹⁶

‘Die flikker sloeg me!’ zei de jongen terwijl hij bijkwam.

Iemand in de wagon mompelde een kwaad klinkende ‘kappen,’ maar iedereen negeerde hem. J, die nu op zijn stoel werd vastgehouden, schopte in het wilde weg en⁹⁷ slaagde erin een harde trap tegen iemands scheenbeen uit te delen. Carolina had niet staan springen om de

⁹¹ Een andere mogelijke vertaling was ‘oorspronkelijke aanstichter’, maar ‘aanstichter’ heeft al in zich dat het om de persoon gaat die er mee begonnen is en dus als eerste was.

⁹² In de brontekst staat ‘crooned’, wat vertaald zou kunnen worden met ‘croonde’. Echter is het zeer onwaarschijnlijk dat tieners weten wat dit woord betekent en is het een te hoog register om hier te gebruiken. De betekenis van ‘cronen’ is half neuriënd zingen, maar een vertaling als ‘zong hij half neuriënd’ geeft ook niet duidelijk aan wat er mee wordt bedoeld. Ik was van mijn dat het zingen er wel in moest, vandaar dat ik er zingerige toon van gemaakt heb, aangezien iedereen zich daar wel iets bij voor kan stellen.

⁹³ Ik heb er hier voor gekozen, om ‘J’ te vervangen door ‘hem’, omdat anders de zin eindigt met ‘J’ en de volgende zin ook weer begint met ‘J’.

⁹⁴ Ik heb hier voor ‘val dood’ als vertaling van ‘fuck you’, omdat de jongen J daarna zo’n harde klap op zijn hoofd geeft dat hij bijna daadwerkelijk dood zou kunnen vallen.

⁹⁵ ‘Bitch’ kan naast de meer bekende vertalingen als ‘trut’ of ‘krenge’ ook ‘mietje’ betekenen.

⁹⁶ Hier is de zinsvolgorde omgedraaid, anders zou de zin ‘en hij sloeg J op zijn hoofd, hard’, wat niet gebruikelijk is in het Nederlands.

⁹⁷ Hier is ‘en’ toegevoegd voor het verloop van de zin.

kisten⁹⁸ met stalen neuzen waar J om had gevraagd, maar toch was de zool van deze schoenen⁹⁹ wel robuust en de jongen gilde het uit van de pijn. J werd opnieuw geslagen, maar hij kon niet zien wie het had gedaan, omdat zijn hoofd achterover tegen de metromuur aanklapte. J weigerde geluid te maken, maar hij vroeg zich onmiddellijk af of hij bloedde. Hij hield zich in die positie stil om op adem te komen, hij sloot zijn ogen en geloofde dat hij zou sterven, in zichzelf zei hij tegen zijn moeder dat het hem speet.

‘O fuck,¹⁰⁰ we moeten er hier uit,’¹⁰¹ hoorde J boven het suizen in zijn oren uit. ‘Laat dat mietje maar.’ Toen hij zijn ogen opende waren de jongens al weg.

⁹⁸ In de brontekst gaat het over ‘boots’, maar wanneer je dit vertaalt met ‘laarzen’ bestaat er al snel de kans dat mensen dit opvatten als vrouwenlaarzen. Mogelijke andere vertalingen waren ‘schoenen’ of ‘hoge schoenen’, maar aangezien J het erover heeft dat de ‘boots’ stalen neuzen hebben, heb ik gekozen voor ‘kisten’.

⁹⁹ Ik heb hier ‘van deze schoenen’ toegevoegd. Toevoegen ter verduidelijking, of anders de zin aanpassen zodat hij beter klopt met het Engels.

¹⁰⁰ Aangezien ‘fuck’ in deze passage al op meerdere malen vertaald is en er niet dezelfde oplossing voor allemaal is, heb ik hier weer een andere keuze gemaakt. Ik laat deze ‘fuck’ staan, omdat het moderne jongerentaal is een bijna elke jongere tegenwoordig met ‘fuck’ scheldt.

¹⁰¹ Een andere mogelijke vertaling was nog ‘dit is onze halte’, maar wanneer je in een bus of metro zit zou je eerder zeggen ‘we moeten er hier uit’ dan ‘dit is onze halte.’

6.3.2. What Is FTM? (53-57)

This whole passage is about J finding out many things about being transgender, for example what the word transsexual means, he looks at pictures of reconstructed penises, he reads about testosterone and chest binding, and he looks at pictures of men who have been using testosterone for a while already. The reader learns about it at the same time J does.

Before this passage, J enters *women who want to be men* into the search engine and that is what triggers a flashback to the first time he heard the word *transsexual* when he was eleven and how he looked up what it meant after he had first heard it. The flashback ends when it is mentioned that *women who want to be men* has 6,130 results.

This passage is longer than the others, because there is so much in there that is important: there are explanations, terminology, and all kinds of different aspects of being transgender. Besides this, the reader learns about all of this at the same time that J does. So the terminology is explained for J and the reader. All these aspects also explain why this passage is useful to translate.

The translation problems in this passage include the terminology. In addition, there are many explanations of certain things, for which you need to have an image in mind in order to translate it accurately. Another aspect that is evident in the passage is that there hardly is any dialogue. J says a few words out loud, but that is all. The rest of the passage it is explained what J does, what he reads and how certain aspects of being a female-to-male transgender works.

6.3.2.1. Translation

De eerste keer dat hij het woord *transseksueel* hoorde was in een talkshow op televisie¹⁰² toen hij elf was. Het was zomervakantie¹⁰³ en J was aan het zappen toen *Je vriendin is eigenlijk een man* in gele letters over het scherm flitste. Hij bleef hangen om te zien hoe verschillende mooie, schaars geklede vrouwen zich over het podium sleepten en hun niets vermoedende vriendjes, die in een greenroom hadden gewacht, zoenden. Eén voor één lieten de vrouwen zich op hun knieën vallen en biechtten ze hun “verschrikkelijke geheim” op – ze waren als man¹⁰⁴ geboren – terwijl het publiek naar lucht hapte of lachte om de vertoning. Die dag leerde J het woord *transseksueel* kennen en kwam hij erachter dat er heel misschien meer mensen in de wereld waren die net als hem zijn.

Het kostte J slechts een dag om het woord online op te zoeken, hij vond een moment waarop zijn ouders sliepen en hem niet tijdens zijn onderzoek zouden kunnen betrappen. De definitie die hij vond was als volgt: ‘een persoon die zich identificeert als het andere geslacht dan zijn of haar biologische geslacht’¹⁰⁵ Een tijd lang, wanneer hij niet te bang was om erover

¹⁰² Het leek me hier niet van belang om te noemen dat het een programma was dat overdag of tijdens ‘daytime’ wordt uitgezonden. In de Verenigde Staten is het verschil tussen daytime en primetime veel sterker dan het geval is in Nederland en in Nederland worden de meeste talkshows en programma’s waarin dit soort onderwerpen aan bod komen toch vaak overdag uitgezonden.

¹⁰³ In het Nederlands zeg je niet zo snel ‘hij was thuis van school in de zomer’, omdat dit betekent dat hij thuis was omdat het zomervakantie is en hij geen school heeft.

¹⁰⁴ In het Nederlands gebruik je hier het enkelvoud ‘man’ en niet zoals in het Engels het meervoud ‘men’ of ‘mannen’ dat het dan in de vertaling zou worden.

¹⁰⁵ Deze vertaling komt deels van een site af, namelijk <http://www.nietinmijnpretpark.com/terminologie/> en is enigszins aangepast om beter in de context te passen en dichter bij de brontekst te blijven.

na te denken, vond hij troost in het woord *identificeert*.¹⁰⁶ Als geslacht een identificatie was, dan had iemand hem verkeerd geïdentificeerd. Dat was toch mogelijk?¹⁰⁷ Zijn oude fantasie was terug, zonder God: wellicht kon J weer teruggaan naar het ziekenhuis waarin hij geboren was en gewoon opnieuw “geïdentificeerd” worden.

Vrij snel bezocht J één keer om de zoveel dagen de website om naar foto’s te kijken. Er waren werkelijk duizenden websites die transseksuelen operaties toonde, voor-en-na foto’s van piemels die waren gereconstrueerd om vagina’s te worden, en vice versa. De “na” piemels waren lelijk. Ze¹⁰⁸ waren te klein, of groot en mismakkt. J keek er niet graag naar, omdat hoe meer hij keek, hoe meer hij dacht dat hij niet “*opnieuw geïdentificeert*” kon worden. Zijn identificatie was een vloek. “Daar beneden,” zoals zijn moeder het noemde, was J wel degelijk een meisje. In groep acht stopte hij met het bezoeken van die websites.

Er waren 6130 resultaten voor *vrouwen die man willen zijn*. J klikte op een site die hij al een paar keer eerder had bezocht: *The FTM Path*.¹⁰⁹ FTM stond voor “female to male” ook

¹⁰⁶ In de brontekst stond hier ‘assigned’, dit bleek vrij lastig te vertalen, omdat vertalingen voor ‘reassigned’ al snel neerkomen op ‘veranderen’ of ‘aanpassen’ dat uit ‘geslachtsaanpassende operatie’ voortkomt. Doordat er is de voorgaande zin wordt gesproken over ‘identificeren’ vond ik dat ‘identificeert’ hier ook wel op zijn plaats was. J identificeert zich op een manier en andere identificeren hem op een andere manier.

¹⁰⁷ Door de keuze van ‘identificeert’ was het hier niet mogelijk om de verwijzing naar ‘assignments at school’ te bewaren in de vertaling. Daarom heb ik ervoor gekozen om J zich af te laten vragen of het mogelijk was dat hij verkeerd geïdentificeerd was bij zijn geboorte.

¹⁰⁸ Hier is ‘ze’ toevoegd als verwijzing naar ‘de piemels’, anders zou de zinnen ‘Waren te klein, of groot en mismakkt’ waarbij het onduidelijk is wat dan precies te klein of te groot was en de toevoeging van ‘ze’ maakt dit duidelijker.

¹⁰⁹ Ik heb besloten om deze te laten staan, ondanks dat het de naam van een fictieve website is. Ik heb er niet voor gekozen om er iets Nederlands van te maken, omdat het op deze manier zich meer af blijft spelen in de Verenigde Staten en niet wordt verplaatst naar Nederland. Daarnaast heb ik ervoor gekozen om de verwijzing

wel bekend als vrouw naar man.¹¹⁰ *Melissa kan doodvallen*, dacht J. *Iedereen kan doodvallen*. Hij zou meer worden dan alleen een zwevend brein zonder lichaam. Hij zou worden wat hij op zijn derde al wist dat hij was, wat hij op zijn vijfde al wist. Hij wist dat hij niet eeuwig ziek thuis kon blijven. Hij zou een jongen worden.¹¹¹

Er stond een link op de pagina naar *Twaalf mythes over testosteron* en een daarvan was *Word ik homo van testosteron?* J klikte erop. *Iedereen denkt toch al dat ik homoseksueel*¹¹² *ben*, dacht hij. *Het kan niet nog erger worden*. Maar er ging een wereld voor hem open – hoe was het mogelijk dat hij nog nooit eerder op de testosteronlinks had geklikt?

Testosteron, las hij, was een hormoon dat zowel biologische mannen als vrouwen van nature in hun lichaam aanmaken.¹¹³ Mannen maken alleen meer aan. Testosteron is de reden

naar 'it was called' weg te laten en de naam van de site van te maken aan de rest van de zin, want dat klinkt soepeler in het Nederlands.

¹¹⁰ Ik heb hier nu gekozen voor een toevoeging van 'ook wel bekend als vrouw naar man', om zo toch de veelal in het Engels gebruikte term FTM te handhaven, maar door deze toevoeging ook duidelijkheid te scheppen voor de lezer.

¹¹¹ Andere mogelijkheden zijn nog: 'hij ging een jongen van zichzelf maken' en 'hij was van plan om van zichzelf een jongen te maken', maar dat maakt het naar mijn idee al snel omslachtig, aangezien 'hij zou een jongen worden' de belangrijkste essentie van de betekenis van de brontekst al bevat.

¹¹² Aangezien in het Engels 'gay' zowel naar man als vrouw verwijst, maar in het Nederlands 'homo' als term meer naar een man verwijst, heb ik hier gekozen voor 'homoseksueel', omdat dit meer algemeen is en ook naar vrouwen kan verwijzen. Het gaat er hier namelijk om dat de buitenwereld J als een mannelijke vrouw ziet en dat ze daardoor denken dat 'zij' lesbisch is.

¹¹³ Kan eventueel ook produceren zijn. Daarnaast is het in de vertaling tegenwoordige tijd tegenover de verleden tijd 'produced' in de brontekst, omdat het nog steeds wordt aangemaakt. In het Engels wordt op dit soort moment dan eerder de verleden tijd gebruikt, terwijl in het Nederlands de tegenwoordige tijd gebruikelijker is.

dat mannen lagere stemmen en baardgroei hebben – en nee, je¹¹⁴ werd er geen homo van. Soms werd je er wel geiler van. *Dat heb ik weer. Dan probeer ik straks zeker weer een meisje te zoenen.* Maar als biologische meisjes¹¹⁵ extra testosteron innemen, dan krijgen ze ook baardgroei en een mannenstem. *De stem*, dacht J, het zweet brak hem aan alle kanten uit, hij kreeg het plotseling koud, toen warm. *Ik zou kunnen praten; ik zou tegen de klootzakken die me treiteren kunnen schreeuwen; ik zou normaal kunnen klinken; ik zou echt kunnen klinken.* Ze krijgen grotere spieren. Hun menstruatie zal stoppen.

‘O, mijn god,’ fluisterde J. Alles tegelijk. De stem, de spieren, de menstruatie die hij haast net zo haatte als de vorm van zijn lichaam. Eerst die kramp in zijn onderbuik die hem herinnerde aan het eindeloze verraad, gevolgd door het bloeden. Elke maand voelde het weer als een hatelijke, afgrijselijke klap in zijn gezicht.¹¹⁶ ‘O, mijn god.’

Titi spong plotseling bij J op schoot en liet hem schrikken. ‘Wil jij ook een beetje testosteron, Titi?’ vroeg hij aan haar. ‘Zullen we dit samen doen?’ Titi spinde en kromde haar rug.

¹¹⁴ Ik heb hier gekozen voor ‘je’ in plaats van ‘them’ om het zo dichterbij J te halen. Hij zou er geen homo van worden. Het klinkt naar mijn idee ook meer Nederlands, dan ‘ze werden er geen homo van’.

¹¹⁵ De term ‘biologische meisjes’ wordt op de site van het VUmc gebruikt om te verwijzen naar het biologische geslacht.

¹¹⁶ Crush is hier naar mijn idee niet letterlijk ‘drukken’ of ‘persen’, maar meer dat het hem elke maand weer raakt. Elke maand is het weer een klap in zijn gezicht dat hij ongesteld wordt, elke maand is het zijn menstruatie dat hem eraan herinnert dat hij nog steeds het lichaam van een meisje heeft. ‘Elke maand voelde het weer als een hatelijke, afgrijselijke kwellings’ zou ook kunnen. Daarnaast is deze zin in tweeën gesplitst, zodat het beter loopt in het Nederlands.

Er stond een link naar een aantal foto's en J klikte erop. Ineens was daar Mike, daar was Ty, daar was Tate, daar waren Flip en Mac en nog twintig anderen,¹¹⁷ en ze zagen er allemaal (goed, op Ty na, dan) *echt uit als mannen*. J staarde naar de mannen op het scherm totdat zijn ogen droog waren. Hij herinnerde dat hij moest knippen.

Waar woonden deze mannen?¹¹⁸ Hoe oud waren ze? Mac zag er nog vrij jong uit, en Tate ook. Mike leek wel vijftig en hij was heel erg dik. En kaal! Word je kaal van testosteron? Flip had tattoos en gigantische spieren. Hij had ook geen borsten meer. J dacht terug aan de tijd dat hij zijn borsten eraf had willen snijden. *Heeft Flip daar een operatie voor gehad? Hoeveel zou dat kosten?* J's maag had zich zo samengetrokken van opwinding of angst, dat het voelde alsof hij door de bovenkant van zijn hoofd ademde.

Waarom had hij jaren geleden zoveel tijd verspilt aan het kijken naar die domme operatiefoto's? Testosteron was het tovermiddeltje,¹¹⁹ een klein pilletje dat alles zou veranderen.

*Testosteron wordt toegediend door middel van een intramusculaire injectie.*¹²⁰ Hij klikte op de link *Grondbeginselen van T* om meer te weten te komen. Hij haatte injecties. *Verdomme*, dacht hij.

¹¹⁷ Aangezien 'dozijnen' niet zo snel in het Nederlands gebruikt wordt en hier over 'two dozen' wordt gesproken, heb ik hier 'twintig' van gemaakt. In de zin is een specifiek aantal niet van belang, omdat het om mannen gaat waarvan de foto's op die site staan; of dit nou twintig of vierentwintig mannen zijn maakt niet uit.

¹¹⁸ In de brontekst staat 'boys', maar ik heb hier voor 'mannen' gekozen omdat het meer klinkt als wat ze willen zijn en het klinkt volwassener.

¹¹⁹ In the brontekst staat 'magic potion', maar wanneer ik dit vertaal met 'toverdrankje' dan spreekt dit het 'pilletje' tegen. Hierom heb ik er 'tovermiddeltje' van gemaakt, omdat dit niet naar een drankje of een pilletje wijst, maar meer algemeen naar alle mogelijke middeltjes kan verwijzen.

¹²⁰ Een injectie is altijd met een spuit, dus noem ik hier niet nog een keer dat het om een 'injectie met een spuit' gaat, aangezien enkel 'injectie' dit al in zich heeft.

Zijn aanvankelijke euforie veranderde, werd overweldigend. J gooide Titi zachtjes van zijn schoot en stond op om wat water te gaan drinken.¹²¹ Maar omgaan met de injecties was nog het makkelijkste deel, realiseerde hij zich; zorgen dat de verandering onopgemerkt zou blijven voor zijn ouders zou een hel worden. Zijn vader zou misschien zo erg nog niet zo zijn. J kon gewoon doen alsof hij sliep wanneer Manny thuis was, dat was toch zelden het geval. Maar Carolina zag alles. Misschien kon hij doen alsof hij hele erge strottenhoofdontsteking had en thuis alles moest fluisteren, zodat ze niets zou merken wanneer zijn stem veranderde. Het veranderen van zijn stem! J werd al ontroerd bij de gedachten. En de gezichtsbehaving. O god, wat moest hij daarmee doen. Hij kon doen alsof hij heel erg last van acne had en daarom continue een masker moest dragen. De zomer kwam eraan; dat gaat hem niet worden. Hij kon zich tot de islam bekeren en – nee. Dat was ook een achterlijk idee.

‘Dit gaat niet werken, het zal nooit werken’¹²² zei J hardop. Toch ging hij opnieuw achter de computer zitten en drukte op *Borsten wegbinden*.¹²³ *Een ding tegelijk*, zei hij tegen zichzelf. *Doe het rustig aan*.

¹²¹ Omdraaien van de zinsvolgorde, omdat het logischer is om eerst de kat van zijn schoot te gooien en daarna pas op te staan.

¹²² In de brontekst staat ‘This won’t work, this won’t work, this’ll never work’, ik heb ervoor gekozen om ‘dit gaat niet werken’ niet te herhalen, vanwege het minder gebruikelijke ervan in het Nederlands. Daarnaast het ik nog wel ‘het zal nooit werken’ toegevoegd, om toch wel een herhaling erin te hebben en ook die nadruk te leggen op het verschil tussen ‘niet’ en ‘nooit’, waarbij J eerst denkt dat het ‘niet’ gaat lukken en dan dat het ‘nooit’ zal lukken.

¹²³ ‘Chest binding’ is een woord waar niet meteen een vertaling voor te vinden is. ‘Chest binding’ is het wegbinden van borsten, wat kan met een hesje of wat ook vaak wordt gedaan is het wegbinden met verband. Echter is dit de meest onveilige optie, omdat je hiermee ademshalingsproblemen en kneuzingen van de borst kan krijgen. Ik heb ervoor gekozen dit met ‘borsten wegbinden’ te vertalen, omdat dit duidelijk aangeeft wat ermee wordt bedoeld en de lezer kan zich hier waarschijnlijk wel wat bij voorstellen.

Hier vond hij iets dat hij meteen kon doen. Het leek op een bodywarmer,¹²⁴ maar dan strakker en zwart, die je onder je kleren droeg en het maakte je helemaal plat. Het werd een hesje genoemd en het kostte tachtig dollar. Dat was bijna de helft van zijn spaargeld.

‘Verdomme,’ zei hij opnieuw. Titi was terug en ze probeerde nu over zijn toetsenbord te lopen. Hij nam haar op schoot. Hij klikte op *Doe het zelf*

Op de site stond dat je gewoon twee rekverbanden¹²⁵ naast elkaar kon leggen, de een boven de ander net als een gelijkteken, en deze aan elkaar moet naaien. Dan wikkel je dit brede verband om jezelf heen, teken je de afmetingen af om je ribbenkast en dan naai je het vast in een cirkel. Je moest je er daarna wel inwurmen.¹²⁶

¹²⁴ Ik kon niet echt een duidelijke vertaling van ‘zip-up vest’ vinden in het Nederlands, maar aangezien een ‘zip-up vest’ wel een beetje op een bodywarmer lijkt en vrijwel iedere Nederlander wel een beeld heeft bij een bodywarmer heb ik hiervoor gekozen. Daarnaast lijkt een hesje, of ‘binder’, ook wel op een strakkere bodywarmer.

¹²⁵ ‘Ace bandages’ is een merk en komt het meest overeen met rekverbanden zoals we die in het Nederlands kennen, vandaar de keuze voor deze vertaling.

¹²⁶ Hier stond ‘You shimmied into the thing like a tube top’ de brontekst. Een ‘tube top’ is een heel strak shirtje, soms bedekt het alleen de borsten. In het Nederlands is hier niet echt een woord voor, vandaar dat ik ervoor heb gekozen om het weg te laten en alleen te noemen dat je er daarna in moest wurmen, wat aangeeft dat heel strak zit.

6.3.3. Rules to Start Testosterone (127-129)

In this passage J goes to the clinic in order to get a testosterone injection. However, he does not realize that he cannot just get one without having seen a psychiatrist. He meets with a social worker who tells him what he needs to go through in order to be allowed to start testosterone injections. J is disappointed that it is all going to take some time.

The important transgender aspect in this passage is that the reader learns that a transgender person has to see a psychiatrist first being allowed to start hormones, at the same time that J does. J and the reader also learn that besides seeing a psychiatrist, he will also need a letter from this therapist and he also needs to be thoroughly examined before he is even allowed to take testosterone.

The translation problems in this passage include terminology, such as “Standards of Care” and “hormone protocol” and culture specific elements such as “medical clinics”. Another problem is that certain aspects that might be different in the Netherlands than they are in the United States, however by keeping the setting the same these aspects might not even really give any problems.

6.3.3.1. Translation

‘We dienen testosteroninjecties alleen op donderdag van vijf tot tien toe.’

J voelde de grond onder zijn voeten wegzakken.¹²⁷ Het was vandaag¹²⁸ zaterdag; hoe ging hij dat volhouden? De receptioniste had hem naar een kleine kamer begeleid waar hij een maatschappelijk werkster genaamd Janet zou ontmoeten. Ze was mooi, ze droeg een wollen rok en hoge laarzen,¹²⁹ en ze draaide met haar pen terwijl ze praatte. ‘Heb je een brief van je dokter?’

‘Een wat?’ J kreeg de woorden amper uit zijn mond nu hij wist dat hij bijna een hele week op zijn injectie moest wachten. En hij was er zó¹³⁰ klaar voor.

‘Goed, laten we bij het begin beginnen,’ zei Janet, maar het klonk alsof ze in een tunnel stond, ergens ver bij hem vandaan. ‘Hoe oud ben je, J?’

‘Achtien,’ loog hij. Hij was pas over zes weken jarig.

‘Oké, dat is mooi,’ zei Janet. ‘Want je weet toch wel dat je achttien moet zijn om met de hormoontherapie te mogen beginnen?’¹³¹

¹²⁷ In de brontekst staat ‘J tumbled down a few stairs inside himself’ en ik vond dit in eerste instantie vrij lastig te vertalen, aangezien er niet iets in het Nederlands is dat gaat over in zichzelf van de trap af vallen, om vrij letterlijk te blijven. Daarna bedacht is me dat het meer zoiets was als de grond onder je voeten weg voelen zakken, dat hij lijkt alsof alles voor niets in geweest en je nu in een gat valt. Vandaar dat ik voor deze vertaling heb gekozen.

¹²⁸ Ik heb hier ‘vandaag’ toegevoegd om extra nadruk te leggen op het feit dat het nu pas zaterdag is en J dus nog heel lang moet wachten op zijn testosteroninjectie.

¹²⁹ Een vertaling als ‘in haar wollen rok en hoge laarzen’ klinkt als een anglicisme. Daarom heb ik voor ‘ze droeg’ gekozen, omdat dit meer aangeeft dat ze dit aanhad.

¹³⁰ Hier heb ik ‘zó’ gebruikt om op die manier extra nadruk te leggen op het idee dat J er echt klaar voor is en niet nog langer wil wachten totdat hij eindelijk testosteron kan krijgen en een man kan worden.

¹³¹ ‘Toch’ of ‘right’ in de brontekst stond achteraan, maar ik heb deze naar voren gehaald om hem zo mee te nemen in het verloop van de zin.

Dat wist J niet. Hij schudde jammerlijk zijn hoofd.

‘En je bent in bezit van identificatie waarmee je aan kunt tonen dat je achttien bent?’

J knikte. De kwestie¹³² werd steeds erger. Melissa kon misschien wel een nep ID voor hem regelen; ze was goed in dat soort dingen. Als Melissa hem ten minste nog wilde spreken. Als ze in het ziekenhuis een nep ID zouden accepteren; dit was geen nachtclub.

Janet was nog steeds aan het praten. ‘Goed, J, ik zal uitleggen hoe het protocol in onze praktijk in zijn werk gaat en dan kunnen we vanaf daar verder gaan.’ Janet overhandigde hem een soort pakketje dat J automatisch in zijn achterzak stopte. Hij wilde niet wanhopig overkomen. ‘In principe kom je hier binnen en word je door een van onze artsen onderzocht om je algemene gezondheid en huidige hormoonspiegels vast te stellen en om te zien of we je eventueel kunnen helpen met counseling. Je kunt daarvoor een afspraak met de receptioniste maken. In de tussentijd, moet je ons een brief van je psycholoog leveren waarin staat dat je bij haar in behandeling bent, dat je gendervariant bent en dat ze bereid is garant te staan dat je er klaar voor bent om met de hormoontherapie te beginnen. Dan—’

‘U¹³³ bedoelt dat ik naar een zielenknijper¹³⁴ moet om dit te mogen doen?’ viel J haar in de rede. ‘Ik kan niet gewoon een injectie krijgen?’

¹³² In de brontekst staat ‘things were getting worse’, wanneer ik ‘things’ met ‘dingen’ zou vertalen zou het onduidelijk zijn wat er met deze ‘dingen’ bedoeld zou worden. Naar mijn idee moest hier geëxpliciteerd worden, maar niet te veel. Hierdoor kwam ik uit op ‘kwestie’, dit verwijst naar de hele procedure om überhaupt met testosteron te mogen beginnen.

¹³³ Het probleem was hier of J Janet met ‘je’ of met ‘u’ aan zou spreken. Gezien J’s gedrag lijkt het misschien logisch om ‘je’ te zeggen, maar ik krijg van zijn ouders wel het idee dat hij netjes opgevoed is waarom ik toch voor ‘u’ heb gekozen.

¹³⁴ In de brontekst staat ‘psych’ en in het Nederlands denk je bij een andere naar voor een psycholoog al snel aan een ‘zielenknijper’, wat in het Nederlands wel enigszins negatieve connotaties heeft en aangezien J het helemaal niet wil past dat wel in het beeld.

Janet keek hem aan en schudde haar hoofd. ‘Helaas niet, nee. Dat heeft te maken met iets dat de *Standards of Care*¹³⁵ wordt genoemd, de meeste artsen volgen dit. Ze eisen een psychologisch onderzoek voordat er geslachtsaanpassende operaties uitgevoerd mogen worden.’

Hij had helemaal geen onderzoek nodig.¹³⁶ ‘Maar ik heb geen zielenknijper nodig!’ protesteerde J. ‘Ik heb T nodig!’

‘Heel veel mensen denken dat,’ zei Janet, ze leunde achterover in haar stoel en draaide weer met haar pen. Ze was niet mooi meer, realiseerde J zich; ze was gewoontjes en haar lippen waren te dun. ‘Maar zo werkt het niet. Als je nog geen psycholoog hebt, dan hebben wij hier wel een paar uitstekende psychologen¹³⁷ werken die eraan gewend zijn om met jonge transgender mensen te werken. Zodra ze je voor een geschikte tijd hebben gezien—en dit kan variëren, maar dit duurt meestal tussen de drie en zes maanden—kunnen zij je voorzien van de vereiste brief en kunnen we met het hormoonprotocol beginnen.’

¹³⁵ In *Transgenderzorg* wordt ook gesproken over ‘Standards of Care’ waaruit blijkt dat dit een term is die in het Nederlands wordt. Uit de context wordt hier wel duidelijk dat het gaat om het psychologische onderzoek dat eerst moet plaatsvinden voordat een persoon pas geslachtsaanpassende ingrepen mag ondergaan.

¹³⁶ In de brontekst staat ‘That word again: reassignment.’, wat in principe vertaald zou kunnen worden, met oog op de keuzes in de vorige passage, als ‘daar was dat woord weer: identificatie’. Echter, doordat hiervoor is gekozen om ‘gender reassignment surgery’ te vertalen als ‘geslachtsaanpassende operatie’, omdat dit de meest algemen term in het Nederlands is, is het niet mogelijk om voor ‘identificatie’ te kiezen. Ik heb besloten om dit te veranderen en voor ‘hij had helemaal geen onderzoek nodig’ te kiezen, zodat dit verwijst naar het feit dat J gewoon met de testosteron wil beginnen en dat hij helemaal geen zin heeft om eerst nog allerlei gesprekken moet voeren, omdat hij toch zeker weet dat hij een jongen is.

¹³⁷ Hier heb ik ervoor gekozen om ‘psychologen’ toe te voegen aan de zin, omdat het anders ‘we hebben hier een paar uitstekende werken’, waarbij onduidelijk is wat de ‘uitstekende’ dan precies zijn.

6.3.4. Terms, Bathrooms and Misunderstandings

Besides the four larger passages I decided to use a few smaller ones. The reason for choosing the smaller passages is because the text surrounding these passages are not interesting enough regarding transgender issues. Another reason is that these passages do include some really interesting terms and interesting actions.

The first three passages take place at the transgender meeting J goes to. The first is more general, the latter two have to do with bathroom issues transgender people have to deal with, namely that neither the women's nor then men's bathroom are a safe place. The fourth passage is J coming out to his girlfriend Blue after she mistakes him to be gay and he basically blurts out he is trans and that being gay and being trans are not the same, which in return confuses Blue, because she thought he was a regular boy.

For all these smaller passages, terminology is one of the most interesting aspects. Some words that are used are not mentioned anywhere else in the novel and some of them also have no existing one-on-one translation in Dutch. However, these terms do have to be translated accurately into Dutch. The last passage also has a distinction between transgender and intersex, as J's girlfriend Blue thinks he has both sets of genitals instead of having the wrong body. It has to be clear in the translation, that Blue scrambles the two.

6.3.4.1. Translation (241)

Hij besloot om naar een transgenderbijeenkomst te gaan zodat hij Philip kon laten zien dat hij niet bang was en zodat ze iets anders zouden hebben om over te praten in plaats van zijn stomme woede. Waarom dacht iedereen dat hij zoveel onstuimigheid in zich had? Melissa had hetzelfde tegen hem gezegd.

De bijeenkomst was voor mensen langs¹³⁸ het “mannelijke spectrum.” *Díos mio*,¹³⁹ dacht J. *Geen ontsnappen aan die regenboog*. Maar de folder die Philip aan J had gegeven omvatte iedereen: transjongens, transmannen, transseksuelen, trans-geïndificeerden, genderqueer,¹⁴⁰ en ontdekkend.¹⁴¹ J verwachtte dat iedereen al wel T zou gebruiken. Hij zou gewoon zijn mond houden.¹⁴²

¹³⁸ De keuze voor ‘langs het “mannelijke spectrum”’ komt van het idee dat ‘langs’ aangeeft dat het niet alleen om mensen gaat in het ‘mannelijke spectrum’, maar ook om mensen die zich als beide geslachten identificeren, of mensen die zich als man identificeren, maar wel vrede hebben met hun vrouwelijke lichaam.

¹³⁹ Hier heb ik ervoor gekozen om ‘dios mio’ te laten staan en het niet te vertalen met iets als ‘mijn god’, omdat J half Puerto Ricaans is en dit zijn afkomst laat zien. Als ik hier ‘mijn god’ van zou maken dan zou dit verloren gaan.

¹⁴⁰ Dit is een term die gewoon in het Nederlands wordt gebruikt. In *Transgenderzorg* als ‘gender queer’ geschreven, maar gebruikelijker om aan elkaar te schrijven.

¹⁴¹ ‘Ontdekkend’ is misschien niet meteen de eerste vertaling die je voor ‘exploring’ zou verwachten, maar in de context is het wel passender dan ‘verkennend’ of ‘onderzoekend’. Wanneer iemand nog niet zeker is over zijn of haar geslacht en naar zo’n bijeenkomst gaat dan is die persoon in kwestie ‘ontdekkend.’ Dit is eigenlijk vergelijkbaar met seksuele geaardheid, waar iemand die nog niet zeker van zijn geaardheid is vaak ook als ‘ontdekkend’ wordt gezien.

¹⁴² Andere mogelijke vertalingen waren: ‘hij zou gewoon niets zeggen’ en ‘hij zou gewoon niet praten’, maar dit heeft meer het actieve in zich, terwijl ‘hij zou gewoon zijn mond houden’ meer passief is en nadruk legt op het idee dat hij niet van plan is om ook maar iets tegen de mensen bij de transgendergroep te zeggen.

6.3.4.2. Translation (243-244)

J vroeg zich af of Zak had gestudeerd;¹⁴³ hij sprak wel degelijk alsof dat het geval was. Hij praatte over de “gendertweedeling” en “zij die zich als transmannelijk identificeren”¹⁴⁴ alsof hij het alfabet aan het opzeggen was.

[. . .]

‘Universiteiten en hoge scholen¹⁴⁵ worden wel steeds beter,’ zei iemand met PUMA sneakers aan alsof hij J’s gedachten had gelezen. ‘Middelbare scholen zijn nog steeds een probleem. Wist je dat je nierproblemen kan krijgen van je pis¹⁴⁶ de hele dag ophouden?’

‘Dan zijn mijn nieren vast al dood,’ antwoordde iemand. ‘Ik pis maar twee keer per dag.’

‘Op mijn werk moet ik een andere verdieping gebruiken.’

J begon op te letten; voor hem was pissen ook een probleem. Hij wist alle openbare uniseks toiletten te vinden—Starbucks was een van de weinige, net als het restaurant bij zijn

¹⁴³ ‘College’ is een cultuur specifiek element dat vrij moeilijk te vertalen is. Ik heb er hiervoor gekozen om dit met ‘gestudeerd’ te vertalen, omdat dit vrij algemeen is en niet specifiek noemt of hij aan een hoge school of universiteit heeft gestudeerd.

¹⁴⁴ In de brontekst stond ‘trans-masculine identification’ en ik heb ervoor gekozen om te proberen om dit te behouden. Echter, een vertaling als ‘transmannelijke identificatie’ is in deze context niet mogelijk, vandaar het meer omschrijvende ‘zij die zich als transmannelijk identificeren.’

¹⁴⁵ Ik heb er hier voor gekozen om ‘colleges’ met universiteiten en hoge scholen te vertalen, omdat colleges een vrij groot begrip is in Amerika en door het op deze manier richt het zich in de vertaling niet alleen op een schoolniveau, maar op meerdere. Daarnaast lijkt het me wel dat J denkt dat Zak op zijn minst aan een hoge school gestudeerd vanwege de manier waarop hij praat.

¹⁴⁶ Ik heb hier ‘pis’ toegevoegd in plaats van het om zo de betekenis duidelijker te maken, ook omdat ‘het’ een verkeerde verwijzing is naar ‘pis’.

oude appartement. Als hij ontzettend nodig moest¹⁴⁷ en ergens was¹⁴⁸ waar hij moest kiezen, dan was het in het beste geval beschamend zijn en in het ergste geval gevaarlijk. Op het damestoilet werd er naar hem gestaard en een keer rende een vrouw zelfs schreeuwend¹⁴⁹ om het management naar buiten. Dat was op een toilet langs de snelweg toen hij met zijn zwemteam op weg was naar een wedstrijd,¹⁵⁰ en J was zonder te hebben geplast terug naar de bus gerend.¹⁵¹ Een herentoilet was nog enger; er bestaat geen woord om zijn angst om met zijn broek op zijn hielen besprongen te worden te beschrijven.¹⁵²

¹⁴⁷ Dit is wel explicitering ten opzichte van de brontekst, maar het is wel duidelijker dan een vertaling als 'Is hij wanhopig was', omdat dit niet verwijst naar het feit dat hij moet plassen, terwijl 'als hij ontzettend nodig moest' dit wel doet.

¹⁴⁸ 'Ergens was' is algemener dan de 'stuck somewhere' uit de brontekst. Een andere mogelijkheid was 'ergens vast zat', maar dat kan meerdere betekenissen hebben, zoals letter vastzitten. 'Ergens was' duidt er meer op dat hij op een plek is waar hij dan niet naar het toilet kan.

¹⁴⁹ Dit is normaal gesproken niet de keuze die mijn voorkeur heeft en ik zou eerder voor 'schreeuwen' kiezen, maar ik vind dat het in deze context wel kan en dat het niet storend is.

¹⁵⁰ Hier is sprake van een cultuurverschil, omdat in de Verenigde Staten een 'swim meet' vanuit school is en in Nederland ga je eigenlijk alleen maar naar zwemwedstrijden vanuit een ploeg of club. Door de manier waarop het nu is vertaald is het meer alsof ze vanuit de zwemvereniging met zijn allen in een bus naar een zwemwedstrijd gaat, waarbij het element van de bus en de zwemwedstrijd bewaard blijven.

¹⁵¹ Hier is de volgorde van de zin veranderd ten opzichte van de zin in de brontekst, zodat de zin beter klinkt in het Nederlands.

¹⁵² Ook hier is de zinsvolgorde veranderd zodat de zin beter loopt in het Nederlands.

6.3.4.3. Translation (246)

Iemand in de praatgroep deelde stickers uit. WIJ PLASSEN OOK stond erop.

GENDERNEUTRALE TOILETTEN VOOR GENDERVARIANTE MENSEN

‘Je kunt deze overal waar je komt gewoon over de bordjes van de mannen- en vrouwentoiletten plakken,’¹⁵³ zei een blanke jongen met rood stekeltjehaar. ‘Het maakt deel uit van de nieuwe Wij-Plassen campagne. Het is perfect, omdat cisgender mensen¹⁵⁴ ook niet weten welk toilet ze moeten gebruiken wanneer hun eigen bordjes bedekt zijn.’¹⁵⁵

*Cisgender, dacht J. Wat de--¹⁵⁶? Maar iedereen leek gewoon door te praten.*¹⁵⁷

¹⁵³ Hier is de volgorde van de zin veranderd om zo beter te klinken in het Nederlands.

¹⁵⁴ In het Nederlands wordt de term ‘cisgender’ ook gebruikt om te verwijzen naar mensen waarbij het biologische geslacht klopt met hoe ze zich voelen.

¹⁵⁵ Ook hier is de volgorde van de zin omgedraaid. Een andere mogelijkheid is ‘omdat wanneer hun eigen bordjes bedekt zijn cisgender mensen ook niet weten welk toilet ze moeten gebruiken’, maar dit klinkt enigszins Engels.

¹⁵⁶ ‘Wat de’ is heel erg Engels van ‘what the...’, maar ik vond dat het wel kon, omdat ‘wat de fuck’ als vernederlandste versie van ‘what the fuck’ ook gebruikt kan worden.

¹⁵⁷ ‘Buzz along’ was wel lastig te vertalen, maar het kwam erop neer dat mensen gewoon verder gaan waar ze mee bezig zijn. In deze context is het dus dat mensen gewoon doorpraten en zich niets aantrekken van het voor J onbekende ‘cisgender’.

6.3.4.4. Translation (288)

‘Hoe kan het niet geheim zijn als je me nooit verteld hebt dat je homo bent? Toen je me zoende enzo?’

J keek haar verbaast aan.¹⁵⁸ ‘Wat?’ Nu was hij echt kwaad. ‘Er is een groot verschil tussen homo zijn en trans zijn!’¹⁵⁹

‘Waar heb je het over, *trans*? Trans wat?’ Blue leek een keer net zo snel te ratelen als J.

J wist dat mensen homoseksuelen en transgenders¹⁶⁰ continue door elkaar haalden; ze dachten dat elke lesbienne een man wilde zijn en dat elke homo¹⁶¹ jurken droeg. Maar Blue was daar te slim voor. J vond het niets als mensen hem voor homo aanzagen; het herinnerde hem aan de tijd dat iedereen dacht dat hij lesbisch was. Hij is een jongen en dat betekent dat hij hetero is. Nou ja, queer.¹⁶² Maar wel queer-hetero. Of zoiets.

¹⁵⁸ De zinsvolgorde is hier aangepast zodat de zin beter loopt in het Nederlands, anders zou het namelijk ‘J keek haar aan, verbaast’ worden en dat is niet echt gebruikelijk in het Nederlands.

¹⁵⁹ Andere mogelijke vertalingen hier waren ‘homo zijn is iets anders dan trans zijn!’, ‘homo is iets anders dan trans’ en ‘homo is wel even iets anders dan trans!’ Uiteindelijk ben ik voor deze vertaling gegaan, omdat door ‘er is een groot verschil’ te gebruiken, nadruk ligt op dat homo en trans zijn compleet van elkaar verschillen.

¹⁶⁰ Ik had eerst homoseksualiteit en transgenderisme, waardoor de vertaling ‘J wist dat mensen homoseksualiteit en transgenderism constant door elkaar haalden’ was, maar transgenderisme is niet hetzelfde als transgender, aangezien dat gaat om ‘personen die mannelijke en vrouwelijke identiteitskenmerken combineren’ (T’Sjoen 273).

¹⁶¹ In de brontekst staat ‘gay boy’, maar een vertaling als ‘homo jongen’ of ‘homoseksuele jongen’ wordt al snel dubbelop, aangezien homo normaal gesproken duidt op een man die op mannen valt. In het Engels is ‘gay’ een meer algemene term die zowel naar homo’s als lesbiennes kan verwijzen. In het Nederlands verwijst ‘homo’ echter altijd naar mannen.

¹⁶² ‘Queer’ is een term die ook in het Nederlands wordt gebruikt en omvat iedereen die niet hetero of cisgender is. Sommige mensen noemen zichzelf ‘queer’ om zo geen duidelijkere label op zich te hoeven plakken.

[. . .]

‘Wat bedoel je met *trans*?’ vroeg ze opnieuw.

‘Transgender.’ *Speelt ze een spelletje met me?* dacht J.

‘Je bedoelt dat je eigenlijk een meisje bent?’

‘Zo ben ik geboren.’

[. . .]

‘Zoals die god?’ vroeg¹⁶³ ze zacht.

‘Wie?’

‘Uit de Griekse mythologie. Er was een god die zowel mannelijke als vrouwelijke delen had—ik ben zijn naam kwijt,’ zei ze. ‘Het is gek. Toen ik nog naaktfiguren schilderde, schilderde ik ze soms met mannelijke en vrouwelijke delen.’

‘Ik heb niet beide delen.’

Blue keek hem aan. ‘O.’

¹⁶³ In de brontekst staat ‘said’, maar omdat Blue hier een vraag stelt vond ik ‘vroeg’ beter in de context passen.

6.3.5. First Testosterone Injection (295-297)

This passage is almost at the end of the novel and chronicles the first time J gets his testosterone injection at the doctor's office. The part that has been left out of this passage is a part where J recites a Jewish prayer called *shehecheyanu*. This is a prayer that is used "whenever something new or important had happened," (296) and J decides to recite this because something new and important is about to happen and also because he is half Jewish himself. He has this prayer printed out and put in his pocket. In the passage he puts it back into his pocket. After this it is explained how the doctor injects J with testosterone for the first time.

This passage is important, because it shows how a testosterone injection works: an important aspect in the life of a female-to-male transgender, because in order to transition a transman needs testosterone, which can only be injected with a syringe.

The translation problems in this passage include terminology and the image that is being presented in the passage has to be accurately translated in order for it to mean the same and the image to be the same in the target language as it was in the source language. The terminology in this passage includes mainly medical terminology, and there is a difference between the way in which Dutch hospitals operate in contrast to American clinics.

6.3.5.1. Translation

J was blij dat hij zijn wijdsten broek had aangetrokken. Een ander paar zou ook prima hebben gewerkt, maar hij was het niet gewend om zijn broek te laten zakken voor vreemden. Nu hij op het papier dat op de onderzoekstafel¹⁶⁴ lag zat, wilde hij dat hij Chanelle niet had verboden om met hem mee te komen; ziekenhuizen¹⁶⁵ waren altijd zo steriel, ze leken haast vijandig. *Konden ze de radio niet aanzetten?*¹⁶⁶ Chanelle zou hem tenminste nog hebben afgeleid. Ze zou de latex handschoenen hebben opgeblazen¹⁶⁷ of zoiets.

Een verpleegster had J gevraagd om zijn broek hoog genoeg op te rollen zodat de bovenkant van zijn rechterdij bloot kwam te liggen; hij verstijfde zijn benen om zijn voeten te laten stoppen met bungelen. *Gedraag je als een man*, dacht hij.

[. . .]

¹⁶⁴ Weglaten van ‘dokter’ hier van de ‘doctor’s exam table’, aangezien het duidelijk is dat hij bij de dokter en wanneer er over een onderzoekstafel wordt gesproken is dit toch vaak gerelateerd aan een dokter.

¹⁶⁵ In de brontekst staat hier ‘medical clinics’, wat lastig te vertalen is, omdat er eigenlijk niet over ‘medische klinieken’ wordt gesproken in het Nederlands. Naar mijn idee, wanneer er wel over klinieken wordt gesproken, gaat het vaak om meer luxieuze plekken om medische hulp te krijgen. In principe worden testosteroninjecties gegeven bij de huisarts, maar ook in een ziekenhuis, zoals in Amsterdam of Groningen zou best kunnen.

Vandaar dat ik hier gewoon ziekenhuis heb gebruikt.

¹⁶⁶ Er staat ‘couldn’t they play some music in here?’ in de brontekst. Een mogelijke vertaling was ‘konden ze hier niet wat muziek afspelen?’ wat vrij dicht bij de brontekst ligt. Ik heb gekozen voor ‘konden ze de radio niet aanzetten’, omdat dit het afspelen van muziek bevat en daarnaast zeg je in het Nederlands misschien eerder dat je de radio aanzet dan dat je muziek afspeelt..

¹⁶⁷ In de brontekst gaat het over het opblazen van de handschoenen alsof het balonnen zijn, maar wanneer je in het Nederlands over het opblazen van handschoenen hebt, snapt iedereen dat dit net als balonnen is. Het beeld dat hier wordt gevormd is duidelijk genoeg om de balonnen niet te hoeven noemen.

Dezelfde arts die een paar weken eerder zijn bloed had afgenomen¹⁶⁸ klopte een keer op de deur¹⁶⁹ en liep toen naar binnen. ‘Hoe gaat het met je?’ vroeg hij, terwijl hij een blik wierp op een klembord.

‘Goed,’ zei J, hij moest zichzelf dwingen oogcontact te maken. *Ik ben niet ziek.* Hij propte het gebed terug in zijn broekzak.

‘Ben je er klaar voor?’

J knikte kort met zijn kin.

‘Mooi zo.’ De arts veegde met een nat gaasje over J’s dij en haalde vervolgens een naald uit zijn verpakking. Een klein amberkleurig flesje materialiseerde zich op het aanrecht (*had dat daar de hele tijd al gestaan?*), de arts stak de naald door de bovenkant van het flesje en trok de zuiger naar achteren. ‘We kunnen je op een gegeven moment leren hoe je dit zelf kunt doen,’ zei hij, en hij staarde zorgvuldig naar de injectiespuit.

‘Veel mensen vinden dat makkelijker dan langskomen.’

De arts kneep zacht in J’s dij en zei dat hij zich moest ontspannen. En toen – *ping* – zat de naald erin. J wierp een blik op zijn been, het viel hem op dat er geen bloed was.¹⁷⁰ De arts trok de naald eruit en duwde er een klein vierkant gaasje tegenaan.

¹⁶⁸ Het probleem hier is een cultuurverschil. Over het algemeen nemen dokters in Nederland niet het bloed af, maar dit zijn meestal verplegers. Toch laat ik dit hier staan, omdat het verhaal zich nog steeds in de Verenigde Staten afspeelt en dokters net zo goed als verplegers bloed af kunnen nemen.

¹⁶⁹ In het Nederlands moet naar mijn idee toegevoegd worden waar op geklopt wordt en kan er niet alleen geklopt worden, vandaar de toevoeging van ‘op de deur’.

¹⁷⁰ Ik ben hier een nieuwe zin begonnen, omdat de plek waarop ik de punt heb neergezet naar mijn idee twee verschillende aspecten van elkaar scheidt. Eerst gaat het erop dat J naar zijn been kijkt en geen bloed ziet en daarna gaat het over de dokter die de naald eruit trekt. Het zijn twee verschillende handelingen, waardoor de zinnen gesplitst kunnen worden.

Dat was alles? dacht J. Waar was dat heerlijke gevoel, de euforie die hij verwachtte, die hem was beloofd uit alle verhalen die hij op internet had gelezen? Sommige jongens dachten dat ze hun lichaam meteen al voelden veranderen, zwoeren dat ze de vloeistof door hun spieren konden voelen sijpelen en verspreiden, maar J voelde helemaal niets. Hij sprong van de tafel af en rolde zijn broekspijp naar beneden. Hij knipperde twee keer met zijn ogen en klopte zachtjes tegen zijn dij. *Geen weg meer terug*, zei hij tegen zichzelf en hoopte op enige emotie. Hij bedankte de arts; zijn stem klonk stabiel, hetzelfde als altijd. Eventjes vroeg hij zich af of dit allemaal geen droom was.¹⁷¹

6.4. Conclusion

After having translated all these passages, a conclusion can be drawn. Overall the problems in translating young adult novels with transgender characters have to do with specific aspects of being transgender and the related terminology. Many times for the terminology a Dutch equivalent term exists, which makes it easier to find a correct Dutch term as it is very important that the correct terminology is used. Sometimes a term does exist, but an explanation has to be added in order for it to be clear to the reader.

¹⁷¹ Vaak wanneer je niet zeker weet of iets wel echt is gebeurd dan denk je dat het misschien een droom is geweest, vandaar deze keuze hier. Andere mogelijke oplossingen waren: ‘vroeg hij zich af of het wel echt was’ of ‘vroeg hij zich af of dit echt gebeurde’.

7. Works Cited

7.1. Primary Sources

Beam, Cris. *I Am J*. New York: Little, Brown and Company, 2011. Print.

Levithan, David. *Elke dag*. Trans. Suzanne Braam. Amsterdam: Luitingh-Slijthoff, 2013. Ebook.

---. *Every Day*. New York: Random House, 2012. Ebook.

Minkman, Lorna. *Jongensdroom*. 2007. Lannoo: Tielt. 2007. Print.

Peters, Julie Anne. *Luna*. New York: Little, Brown and Company, 2004. Print.

Slee, Carry. *Joël*. Amsterdam: FMB uitgevers, 2011. Print.

Woltz, Anna and Vicky Janssen. *Meisje van Mars*. Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV, 2011. Print.

7.2. Secondary Sources

Allison, Becky. "Changing Birth Certificate." *Changing Birth Certificate*. Dr Becky Allison, n.d. Web. 7 June 2015.

"Book Reviews and Awards." Julie Anne Peters. N.p., n.d. Web. 6 June 2015.

Cart, Michael. "What a Wonderful World: Notes on the Evolution of GLBTQ Literature for Young Adults." *The ALAN Review* 31.2 (2004): n. pag. *VirginiaTech*. Web. 2 June 2015.

Cole, Pamela Burress. "Trends and Issues in Young Adult Literature." *Young Adult Literature in the 21st Century*. Boston: McGraw-Hill Higher Education, 2009. 49-97. Print.

Coleman, Ian et al. *Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender-Nonconforming People*. 7th ed. Minneapolis, MN: World Professional Association for Transgender Health, 2012. Print.

- "Definition of Terms." *Gender Equity Research Center*. UC Berkeley, n.d. Web. 17 June 2015.
- Dennison, Nillin. "From Debbie Fox to Rachel Byrk: Mainstreaming Transgender Suicide Awareness." *Planet Transgender*. Planet Transgender, 07 May 2015. Web. 15 June 2015.
- Feeney, Nolan. "The 8 Habits of Highly Successful Young-Adult Fiction Authors." *The Atlantic*. Atlantic Media Company, 22 Oct. 2013. Web. 02 June 2015.
- Gates, Gary J. *How Many People Are Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender?* Los Angeles, CA: Williams Institute, 2011. *The Williams Institute*. The Williams Institute. Web. 14 June 2015.
- Gaudio, Rudolf P. "Sounding Gay: Pitch Properties in the Speech of Gay and Straight Men." *American Speech* 69.1 (1994): 30. Web.
- Grit, Diederik. "De vertaling van realia." *Denken over vertalen*. Eds. Ton Naaijkens, Cees Koster, Henri Bloemen, and Caroline Meijer. Nijmegen: Vantilt, 2010. 189-196. Print.
- James, Andrea. "Choosing a Gender Therapist." *Choosing a Gender Therapist*. Trans Road Map, n.d. Web. 10 June 2015.
- Keuzenkamp, Saskia. *Worden wie je bent: Het leven van transgenders in Nederland*. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag. 2012. Print.
- Labov, William. *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia, PA: U of Pennsylvania, 1973. Print.
- Lakoff, Robin. "Language and Woman's Place." *Lang. Soc. Language in Society* 2.01 (1973): 45-80. Web.
- Lo, Malinda. "Interview with David Levithan." *Malinda Lo*. 3 Oct. 2013. Web. 9 April 2015.
- "My True Story." Julie Anne Peters. N.p., n.d. Web. 6 June 2015.
- Morrison, Jago. *Contemporary Fiction*. London: Routledge, 2003. Print.
- "Nonsexual." *Definition of "nonsexual"*. Collins, n.d. Web. 10 April 2015.

Nord, Christiane. "Tekstanalyse en de moeilijkheidsgraad van een vertaling." *Denken over vertalen*. Eds. Ton Naaijkens, Cees Koster, Henri Bloemen, and Caroline Meijer. Nijmegen: Vantilt, 2010. 145-152. Print.

Olyslager, Femke and Lynn Conway. "Transseksualiteit komt vaker voor dan u denkt: Een nieuwe kijk op de prevalentie van transseksualiteit in Nederland en België." *Tijdschrift voor Genderstudies* 2 (2008): 39-51. Web. 27 May 2015.

T'Sjoen, Guy, Mick van Trotsenburg, and Luk Gijs. *Transgenderzorg*. Den Haag: Acco, 2013. Print.

Walker, Amy. "22 Year Old Trans Woman Shade Schuler Murdered in Dallas." *Planet Transgender*. Planet Transgender, 12 Aug. 2015. Web. 15 Aug. 2015.

"Wat Is Aseksualiteit." *AVEN Wiki*. Mediawiki, n.d. Web. 10 July 2015.

8. Appendix

8.1. Source Texts Excerpts

8.1.1. *Luna*

68-71

Liam was speaking, but I could barely hear him. I de-amped the volume on Dana.

“. . . and I found all kinds of history on TG’s. For instance, did you know in ancient Greece and Rome, Philo writes about men transforming into women?”

TG’s. Transgenders. “Well, yeah. Everyone reads Philo.”

He ignored the sarcasm. He was sitting on the floor, surrounded by all these piles of printouts. “And King Henry the Third of France was referred to as *sa majesté*. *Her* majesty. Abbé de Choisy in the seventeenth century actually wrote, ‘I thought myself really and truly a woman.’ Then there’s Joan of Arc.”

“Joan of Arc was a man?” My eyes bulged.

Liam tilted his head. “In her mind,” he said. “There’s enough evidence to suggest it.”

Wow. I never considered that girls could be transgender. I dropped my backpack on his bed and slid down beside him. I wondered, too, what his sudden interest in history was all about. “Why are you researching TG’s?” I asked. “I mean, why now?”

“Why not now? One day I’m going to be a part of history.”

My heart sped up. Did he mean he was going to *be* history?

“Lots of Native American tribes pass down stories about trans people,” Liam babbled on, “the Mohave, Navaho, Pueblo. They accept, even embrace, females who are men, and vice versa. ‘Two-spirit’ people, they call them. Did you know in the Yuman Indians there were groups of people called Elxa who actually underwent a ‘change of spirit’? Isn’t that cool?”

My mind was reeling. I glanced at the page of text Liam was reciting from. He'd highlighted sections, starred names of famous people. Dana International. Oh. She was trans. I never understood why he liked her so much.

“Mick Jagger says he cross-dresses at home.”

I frowned at Liam. “Does that make him trans?”

Liam shrugged. “You never know. It's not either or. There are shades of gray to people's gender.”

“I know that.”

“Ru Paul,” he said.

“Ru Paul? I thought he was a drag queen.”

“Maybe. Probably. But she is beautiful.”

“Is that what you want to be, a drag queen?” God, was Luna going to be on stage? Performing?

Liam said, “We're not all so gifted. I just want to blend in. And look.” Liam got all excited. “I found these testimonials from TG's who're transitioning. What they're going through. It's me, exactly me, same as me.” He grabbed another stack of printouts that he'd set aside on his treasure chest. That's what he called it — the locked steamer trunk that contained his life. His desired life. The girl clothes. The makeup. He'd even wired the trunk with an alarm system.

“There's this one T-girl, Teri Lynn, who transitioned a couple of years ago. She calls it ‘remaking herself.’ She's following the Harry Benjamin standards to the letter so she can have her SRS next year.”

“Her what? Wait. Who's Harry Benjamin?” He was addressing me as if I was on his level, his plane.

“Harry Benjamin,” Liam repeated. “The Benjamin standards. You know, the steps you have to go through before you can get your SRS.”

“Slow down, Liam. You lost me. SRS?” I picked up a Web page and skimmed over it. “Welcome to the Gender Identity Center,” it said at the top.

Liam touched my shoulder. “Sorry. I should keep you filled in on the lingo. SRS: Sex Reassignment Surgery.”

I dropped the page. My brain engaged. “You mean a sex change operation?”

His smile extended across his face. Her face. Luna’s eyes grew dreamy. “Oh, Re. It’s all I’ve ever wanted my whole life. You know that.”

No, I didn’t know that. How could I know that? My eyes fell from her face and grazed the floor, unseeing. I couldn’t look at her. Why did this shock me? Because I never allowed myself to go there.

Transition. Is that what it meant? An actual, physical transition? A sex change operation?

Liam gathered the printouts together. On the fingerpad he’d installed atop his treasure chest, he pressed a series of numbers and letters. The latch released and he lifted the lid. He set the stack of papers inside, dug out a leather purse and a tapestry bag. The tapestry bag looked familiar. Wasn’t that Mom’s?

Inside the music store Luna headed directly to the movie soundtracks in back, while I shadowed close behind, cursing under my breath. I just wanted out of here. As she passed the Pop and Rock section, this trio of guys appeared out of nowhere. One of them jostled his friend on the left and whispered under his hand.

They sniggered.

Thirteen, I figured. Going on six. Insignia jackets with matching baggy jeans. Oh God. They were following Luna.

I sped up and wedged between them. Closing in on Luna, I shoved her from behind around the end of the CD racks and back toward the entrance.

“What are you doing?” She tried to slap me off.

“Saving you.”

That’s when she saw them, over the median of CDs between us.

“Fag.”

My ears burned. Luna’s spine fused.

“Hey, fag!”

A girl in the rock section, reading liner notes on a CD, raised her head. She caught my eye. Did I know her? Keep moving, I thought.

“Yo. Fag.”

Move!

The lights flicker and the door to the basement slams shut. Liam pounds down the stairs. He flings his backpack over the sofa, where I’m sprawled out doing my homework. The backpack smacks the coffee table and knocks off my cup of soup.

“Liam! Nice going.” I retrieve the mug but not before the contents have bled all over my map assignment. “Look what you did!”

He throws himself into the overstuffed chair across from me, hugging his knees. I don't catch whatever he's muttering because I'm trying to salvage my homework. Shaking off the chunks of chicken and noodle and daubing the broth with my T-shirt, which is smearing the Magic Marker on the poster board where I'd just spent an hour delineating all the countries of Africa. "Dammit, Liam!"

"I am not," Liam swears under his breath. "Don't you call me that. You ignorant pissant."

He's talking to himself again. Conducting a conversation with an invisible being — someone other than me. He's such a head case. I'm not sure when he started talking to himself, but I think it was the beginning of eighth grade. Last year. He seemed to recede more and more into himself all year.

Dad noticed. He asked me about it. I told Dad that was just Liam. He said he didn't understand that kid. But then, he never had.

Then Aly noticed. She'd be having a conversation with Liam, or they'd be doing homework together, and he'd disappear. Mentally. Physically. He'd simply fade away.

"It isn't you," I informed Aly. She seemed so worried. "He does it to everyone."

"Where does he go, Re?" she wanted to know. "He goes somewhere. In his head. I don't know. He gets so... lost."

I wish I could tell her. I want to tell her.

"Cannot put up with that. I won't. I am not a fag."

"Liam, what are you saying? Who's a fag?"

He snaps to attention, as if he just crash landed to Earth. His eyes slowly focus on my face and he says, "I'm not a fag. I'm not gay. Tell him that."

"Tell who?"

Liam shakes his head, looking straight at me. "I'm not gay. I'm trans."

“I know that. Who says you’re gay?”

His eyes darken. He doesn’t have to say who. Hoyt Doucet. Was he on Liam’s case again?

“Hoyt’s a pus pocket,” I remind Liam.

He jumps to his feet and storms off to his room. Funny thing is, I think, if anyone’s gay it’s Hoyt Doucet. He just won’t admit it. He even dates girls. I don’t care if he lies to himself; hates himself for being gay. He has no right making Liam’s life a living hell. Liam hasn’t done anything to Hoyt. He sure isn’t interested, if that’s what Hoyt’s afraid of, or wants. Hoyt’s not his type. Not even his species.

Liam returns a minute later with a slab of poster board, which he fwaps down on the coffee table. “We did the same assignment in Trumbo’s class.”

It’s my map. Beautifully colored in with pastel pencils, all the countries outlined in black pen. An A+ circled at the top.

“I’m not gay.” Liam spins away. “It’s not the same. I’m a girl.”

“Whoo hoo. Faggy boy.”

They were coming after us.

Mom punched the off button. She huffed and swiveled around to us. Her focus fell on Luna and she looked at her, through her, the way your eyes settle on an object you don't really see. Your mind is somewhere else, anywhere else. Luna smiled at her. It was almost imperceptible, but Mom's head shook from side to side. Her gaze lowered and she flipped open her Daytimer on the table.

Dad said, "What is this? Some kind of senior prank? You pulling a stunt this weekend?"

Luna licked her lips. Her cranberry-colored lips. Claspings her hands in her lap, she said, "Dad, I'm a transsexual."

My breath caught. I'd never heard her say that word. It was always transgender. TG or trans. Transsexual. It took it to another level. More of an official declaration.

She added, "I'd like to change my name to Luna, with your blessing. And yours, Mom." Luna addressed the presence at the other end of the table. What was with Mom? Back to Dad. "It's the name I've chosen to represent the person I truly am."

In response, Mom murmured to herself, "Food poisoning? Am I liable for that?" Dad threw back his head and laughed.

Luna found my eyes. And died inside.

Dad wheezed, "Good one." He reached over and whapped Luna's shoulder. "The joke's on me."

"No." Luna's gaze penetrated him. "This is who I am. This is who I've always been."

Silence. The air in the room changed. Dad's face sobered. Hardened. Mom flipped a page.

Dad's head spun my way. "You lied to me! You told me he wasn't gay." He pointed an accusatory finger. "I asked you point blank and you lied to me."

“Why does this always come back on me?” I shouted. “First Aly, now you —”

“What did Aly say?” Luna interrupted, looking hopeful.

I blanched. “Nothing. Forget it.”

Luna blinked a couple of times and blew out a breath. “Leave Re out of this,” she said to Dad. “It has nothing to do with her.” Pressing a hand against her chest, she added, “This is about me, Dad. Me.”

Dad’s face registered ... what? Denial? Revulsion? “What. Are. You.” His tone of voice made me shrink in fear.

Luna swallowed hard. “Like I said, I’m a transsexual. TS, if you prefer. I was supposed to be a girl, and I am, but I was born in the wrong body. Think of it as a birth anomaly.”

“A *what*?” Dad shrilled.

“Nothing,” Luna mumbled. She picked up her doughnut and raised it to her mouth. Her hands trembled as she bit into it. She chewed and chewed and chewed. A tiny glob of lemon stuck to her upper lip.

Dad morphed. Into what, I don’t know. His face, his body, they seemed to grow, contort.

[. . .]

Dad’s lips receded over his teeth like a snarling dog. “You’re sick,” he hissed. “You are sick.”

She's naked.

I stand up. "Can I take mine off too, Mommy?"

Mom waggles a limp wrist. "Go ahead."

I strip as Katie jumps back in.

Liam pretends to tread water, but I know he's really sitting on the bottom. He can't swim yet. He looks at Katie, then me. I show Katie how to be a salamander and we skittle around the pool. A movement makes me look up. Liam's trunks are around his ankles and he's kicking them off. For a minute he just stands there in the water, looking at himself.

Katie points to him and giggles. I giggle, too.

Liam grabs his penis and starts to pull. "Take it off," he says, almost in a whisper. He sloshes toward Katie and repeats, "Take it off."

"Okay." She gets up.

I hear Mrs. Camacho ask, "What is he doing?"

"Liam!" Mom shrieks. "Get out of there." Her shrill voice makes us all wither in fear. Mom races across the lawn. She grabs Liam's hand and jerks him out of the pool.

"Take it off," Liam says to her.

"Take what off? Where are your trunks?"

"Mommy, take it off." Liam pulls at himself again.

"Stop that." Mom slaps his hand away. "That's nasty." She retrieves his swim trunks from the lawn and shakes them out. Liam backs away from her. "No," he whines. "I want it off. Take it off, take it off, take it off." He starts slapping at his penis and stamping his feet, throwing a fit.

Katie and I huddle at the far side of the pool.

"You stop that, young man. You stop it right now!" Mom orders.

“No!” Liam shouts. “No, I’m not a young man.” He’s acting like a baby and it makes me and Katie snicker behind our hands.

Mom grips Liam’s arm and hauls him toward the sliding glass doors. “You go to your room. Don’t come out until you can behave yourself.” She drags him inside the house.

“Are you girls okay?” Mrs. Camacho squats beside us. We both nod.

“It isn’t nice to touch each other down there,” she says softly. “Do you understand?” I nod hard.

Katie says, “He made me do it.”

“No, he didn’t.” I frown at her.

Mom comes back outside. She exhales audibly and says to Mrs. Camacho, “I figured I was due. He’s been such an easy child, so much easier than Regan. Jack keeps saying, ‘Any day now, he’s going to turn on the testosterone.’” She rolls her eyes. “I guess he chose today.”

Mrs. Camacho smiles. “Boys. I’m glad I don’t have any.”

They resume their seats; pick up their conversation.

Katie says, “Let’s play Samantha dolls.”

“No.” I salamander off. I’m mad at Katie now. She’s a liar.

The phone rings in the house and Mom pushes up off her lounge. I hear the sliding screen open and close. A second later the air explodes with Mom’s scream. “What have you done? Oh my God. Put that knife down.” She appears behind the screen, clutching Liam in her arms. “Connie, I need to run Liam over to the emergency clinic.”

Mrs. Camacho rushes across the yard. “What happened?”

“He cut his... his leg. Will you watch Regan?”

“Of course. You want me to call Jack?”

“No,” Mom replies quickly. “No, I can handle it. He doesn’t need to know.” Mom says something else, but all I see is the blood running down her leg.

She knew. I stood in Mom’s doorway, staring at her back as she paced around the room with her cell suctioned to her ear. She’d always known.

Why hadn’t she helped him? Been there for him? Why hadn’t Mom acknowledged Liam’s difference? She could’ve made his life so much easier. She could’ve raised him as a girl. Why didn’t she?

Dad. Of course.

As if thinking out loud, she said, “I need to get my own prescription for estrogen, too.”

“What?” Was that the hormone she was taking, estrogen? Luna rattled on about antiandrogens, laser hair removal, breast implants if she still needed them.

If? I glanced at her chest. Was she growing breasts?

Estrogen. It stuck in my head. Wasn't Mom taking estrogen? She'd said something about a prescription. “Are you stealing hormones from Mom's medicine cabinet?” I said. Or was Mom doing what she was so good at, pretending not to notice? Giving him the opportunity. “Is she trying to kill you again?”

“What?” Liam made a face. “What are you talking about?”

I turned away.

“Mom never hurt me. She wouldn't —”

“She knows about you.” I whirled back. “She always has, hasn't she?”

Luna closed her eyes and dropped her head. She let out a sigh. “Did I ever tell you about the time she caught me in her room?”

“No,” I said. “When?”

Luna raised her hand and took a sip of coffee. “It wasn't the first time. I always thought I was being so careful, but you know me. I get lost in the mirror and the hours just slip away.” Luna smiled somberly. “The last time, I guess I was ten or eleven. I don't know where everyone was, but I do recall what I was wearing. Mom's negligee and bra and heels and this wig I'd purchased at a yard sale. I was doing my makeup when, out of thin air, Mom appeared. I almost poked out my eye with a mascara brush.” Luna blinked at the memory, her eyes far away.

“She told me to stop. Mom said, ‘You'd better stop right now.’” Luna imitated her perfectly. “Like I could. Mom didn't really understand. About the need, you know? I hated

not telling you, Re. I thought you should know that Mom knew. But she warned me, ‘Don’t you ever tell anyone, Liam. Especially not Regan. What if it came up in conversation and your father heard? What if he saw you like this? Do you know what it would do to him? Do you know what he’d do to you?’” Luna’s lips parted and she expelled a shallow breath.

God, Mom. Thanks a lot for trusting me. No wonder Luna was scared of Dad. Yeah, she knew what he would do: shut her down or shut her out. Exactly what happened.

“That’s been the hardest part,” Luna went on. “Having this unspoken truth between Mom and me. Knowing it was ‘unspeakable.’” She shook her head slowly. “Yes, Mom’s always known. She just hasn’t known how to cope with it. Or me.” A slight smile creased Luna’s lips. “Well, she did give me her favorite tapestry bag for my fourteenth birthday.” Luna chuckled into her chest.

I didn’t laugh. It wasn’t funny.

Everything Luna said swirled around in my head, mixing with my own thoughts and memories. I was more confused than ever about Mom. Was she a monster, or a martyr? Or just a mother. Had I jumped to the wrong conclusion about her? I hoped so. God, I hoped so.

Luna babbled on about all the surgical procedures she planned to have — an Adam’s apple shave and a facial contour. I tuned in to hear her say, “I can’t wait to grow out my hair. I’m so sick of wearing wigs.”

8.1.2. *I Am J*

48-50

He was harassed by a gang of high school boys in enormous puffy coats and glinty fake-gold chains.

“Is that a guy or a girl?” one of the boys asked, jerking a thumb in J’s direction. His friends laughed. The subway car was about half full; it was midafternoon, and there were moms with their kids, delivery messengers, businesspeople leaving work early. J glanced up but quickly made himself busy with the Japanese comic book he’d been reading.

“I don’t think it’s human,” one of the friends answered, lumbering up to J and kicking at his boot. J ignored him. The boy kicked harder.

“Are you a boy or a girl?” the guy asked. J turned a page.

“Or are you deaf?” another one in the group asked, coming up behind his friend. The four kids were now in a clump directly in front of J. One snatched the baseball cap off J’s head and stuffed it in his back pocket.

“Hey!” J shouted. “Fuck you!”

“Fuck me?” the cap thief retorted. “Fuck me? What if I don’t want to fuck you? I don’t know what you got between your legs. Plus, you nasty.”

“It sounds like a girl,” one of the guys said. “Unless its voice hasn’t changed. Unless it’s a girly man.”

“Are you a faggot?” the original instigator crooned at J in a high, sweet voice. J looked up, fury in his eyes. He saw that the guy had a gold tooth cap, that his chain had a dollar sign hanging from it.

“No, but you are,” J said, standing up. With a quick swing, he punched the older boy in the gut and tried to squeeze past the throng and out the subway doors, which were just opening. The three other boys stopped him and shoved him back into a seat.

“Fuck you, bitch,” one of them said, and smacked J upside the head, hard.

“The faggot hit me!” the first boy said, recovering.

Someone on the train muttered an uptight-sounding “cool it,” but everyone ignored him. J, now pinned to his seat, kicked out at whatever he could, managing a hard jab at somebody’s shin. Carolina hadn’t sprung for the steel-toe boots J had begged for, but the sole was sturdy, and the boy yelped in pain. J was hit again, but he couldn’t see who had done it; his head snapped back against the subway wall. J refused to make a sound, but he wondered, in an instant, if he was bleeding. He stayed in that position, catching his breath, closing his eyes, believing he was going to die, silently saying he was sorry to his mom.

“Oh, fuck, this is our stop,” J heard over the rushing in his ears. “Leave the little bitch.” When he opened his eyes, the boys were gone.

The first time he had heard the word *transsexual* was on a daytime talk show, when he was eleven. Home from school for the summer, J was flipping channels when *Your Girlfriend's Really a Man!* flashed in yellow script across the screen. He stopped to watch several beautiful, scantily clad women traipse across a stage and kiss their unsuspecting boyfriends, who had been waiting in the greenroom. One by one, the women fell to their knees and confessed their “terrible secret” – they had been born men – while the audience gasped or laughed at the spectacle. That day, J learned the word *transsexual* and that, quite possibly, there were people in the world like him.

It took J only one day more to look up the word online, finding a time when his parents were asleep and wouldn't catch him exploring. The definition he found was “a person who self-identifies as a member of the gender opposite to the one assigned to them at birth.” For a while afterward, when he wasn't too freaked out to think about it, he was comforted by the word *assigned*. If gender was an assignment, then someone had mis-assigned him. J had assignments in school; assignments changed all the time. The old fantasy returned, minus God: perhaps J could go back to the hospital where he'd been born and just get “reassigned.”

Pretty soon, J was logging on to look at pictures every few days. There were literally thousands of websites that showed transsexual surgeries, before-and-after pictures of penises that had been reconstructed to become vaginas, and vice versa. The “after” penises were ugly. Too small, or huge and misshapen. J didn't like looking, because the more he looked, the more he thought his “assignment” couldn't be fixed. His assignment was a curse. “Down there,” as his mother called it, J was definitely a girl. He had stopped going to websites in sixth grade.

There were 6,130 results for *women who want to be men*. J clicked on a site he'd been to a few times before. The FTM Path, it was called. FTM stood for “female to male.” *Screw Melissa*, J thought. *Screw everybody*. He was going to be more than just a hovering brain

without a body. He was going to be what he knew he was at three, at five. He knew he couldn't stay home sick forever. He was going to make himself a boy.

There was a link on the page to *Twelve Myths About Testosterone*, and one of them said *Will testosterone make me gay?* J clicked it. *Everybody thinks I'm gay, anyway*, he thought. *Things can't get any worse*. But here a world opened up – how had he not clicked on the testosterone links before?

Testosterone, he read, was a hormone that both biological men and women produced in their bodies naturally. Men just produced more. Testosterone was the reason men had lower voices and grew facial hair – and no, it didn't make them gay. It sometimes made them more horny. *Just my luck. I'll end up trying to kiss another girl*. But if biological girls took extra testosterone, they could grow beards and have male voices. *The voice*, J thought, sweat breaking out all over, making him suddenly cold, then hot. *I could talk; I could yell at assholes when they harassed me; I could sound normal; I could sound real*. They'd get bigger muscles. Their periods would stop.

“Oh, my God,” J whispered. Everything at once. The voice, the muscles, the periods he hated almost as much as the shape of his body. First the low pull in his abdomen, reminding him of the endless betrayal, and then the bleeding, that spiteful, hideous crush each month. “Oh, my God.”

Titi suddenly jumped onto J's lap, startling him. “Do you want some testosterone, Titi?” he asked her. “Should we do this together?” Titi purred and arched her back.

There was a link to some pictures, and J clicked. Suddenly, there was Mike, there was Ty, there was Tate, there were Flip and Mac and two dozen others, who all (well, except for Ty, really) *looked like men*. J stared at the screen until his eyes felt dry. He remembered to blink.

Where did these guys live? How old were they? Mac looked pretty young, and so did Tate. Mike looked fifty, and he was really fat. And bald! Would testosterone make you bald? Flip had tattoos and huge muscles. He also had no breasts. J flashed to the old thought of slicing off his breasts. *Did Flip have surgery for that? How much would it cost?* J's stomach was so tight with excitement or terror, he felt as though he were breathing from the top of his head.

Why had he spent so much time, years ago, looking at those dumb surgery pictures? Testosterone was the magic potion, a little pill that would change everything.

Testosterone is delivered through an intramuscular injection with a syringe. He had clicked on the link *T Basics* to find out more. He hated shots. *Damn*, he thought.

The initial elation shifted, became overwhelming. J got up for some water, gently tossing Titi to the floor. But dealing with shots was the easy part, he realized; sneaking the change past his parents was going to be killer. His dad, maybe, wouldn't be so bad. J could just pretend to be sleeping whenever Manny was home, which was rarely. But Carolina noticed everything. Maybe he could pretend to have a bad case of laryngitis and whisper everything at home, so when his voice changed she wouldn't know. His voice changing! J thrilled at the thought. And the facial hair. God, what to do about that? He could pretend to have a bad case of acne and have to wear a face mask all the time. Summer was coming; scratch that. He could switch to Islam and – no. That was stupid, too.

“This won't work, this won't work, this'll never work,” J said out loud. Still, he sat down at the computer again and clicked on *Chest binding. One thing at a time*, he told himself. *Just take it slow.*

Here he found something he could do right away. It looked like a zip-up vest, black and tight, that you wore under your clothes and that made you entirely flat. It was called a chest binder, and it cost eighty dollars. That was nearly half his savings.

“Damn,” he said again. Titi was back, now trying to walk across his keyboard. He pulled her onto his lap. He clicked on *Make your own*.

Here the site said you could just line up two Ace bandages, one above the other like an equal sign, and stitch them together. Then wrap the wide bandage around yourself, marking off the dimensions of your rib cage, and stitch it together into a circle. You shimmied into the thing like a tube top.

“We do testosterone on Thursdays, five to ten.”

J tumbled down a few stairs inside himself. This was Saturday; how could he wait that long? The receptionist had led him to a small room where he was meeting with a social worker named Janet. She was pretty, in a wool skirt and high boots, and she twirled her pen as she spoke. “Do you have a letter from your doctor?”

“A what?” J could barely get the words out, now that he knew he’d have to wait nearly an entire week for his shot. And he was so ready.

“Okay, let’s start at the beginning,” Janet was saying, though now she sounded like she was in a tunnel, somewhere far away. “How old are you, J?”

“Eighteen,” he lied. His birthday wasn’t for another six weeks.

“Okay, that’s good.” Janet said. “Because you know you have to be eighteen to get started on hormone therapy, right?”

J hadn’t known. He shook his head miserably.

“And you have identification, showing you’re eighteen?”

J nodded. Things were getting worse. Melissa could maybe score him a fake ID; she was good at things like that. If Melissa was still talking to him. If doctors’ offices would accept a fake ID; this wasn’t a dance club.

Janet was still talking. “Okay, J, I’m going to explain how the protocol works at our clinic, and we can go from there.” Janet handed him some kind of packet, which J automatically stuffed into his back pocket. He didn’t want to look desperate. “Basically, you come in here and get an examination from one of our doctors to determine your general health and current hormone levels and to see whether you have any counseling needs we can meet. You can make an appointment with the receptionist to do that. In the meantime, you need to

provide us with a letter from your therapist saying that you're in her care, you are gender variant, and she's willing to vouch for you being ready to undergo hormone therapy. Then--"

"You mean I have to see a shrink to do this?" J interrupted. "I can't just get a shot?"

Janet looked at him and shook her head. "Unfortunately, no. There's something called the *Standards of Care*, which most doctors follow. They require psychiatric evaluation before any gender reassignment procedures can be implemented."

That word again: *reassignment*. "But I don't need a shrink!" J protested. "I just need T!"

"A lot of people feel that way," Janet said, leaning back in her chair and twirling the pen again. She wasn't pretty anymore, J realized; she was very plain, and her lips were too thin. "But that's not the way it works. If you don't have a therapist, we have some excellent ones here, accustomed to working with the young transgender populations. Once they've seen you for an appropriate length of time—and this varies, but generally between three and six months—they can provide the requisite letter, and we can begin the hormone protocol."

He decided to go to a transgender meeting, just to show Philip he wasn't afraid, and so they'd have something to talk about besides his stupid anger. Why did everyone think he had so much turbulence going on inside? Melissa had said that to him, too.

The meeting was for people along the "masculine spectrum." *Díos mio*, J thought. *Can't escape the rainbow*. But the flyer Philip handed J included everybody: transboys, transmen, transsexuals, trans-identified, gender-queer, and exploring. J figured everybody would be on T already. He just wouldn't talk.

J wondered if Zak had gone to college; he certainly spoke as if he had. He was talking about the “gender binary” and “those of trans-masculine identification” as easily as reciting the alphabet.

[. . .]

“Colleges are getting better,” someone in PUMA sneakers said, as if reading J’s mind. ‘It’s the high schools that are still a problem. Did you know that you can get kidney problems from holding it all day?’”

“My kidneys must be dead, then,” someone answered. “I piss like twice a day.”

“At my job, they make me use another floor.”

J started paying attention; pissing was a problem for him, too. He knew all the public places that had unisex restrooms—Starbucks was one of the few, and the diner by his old apartment. If he was desperate, and stuck somewhere where he had to pick, it could be embarrassing at best and threatening at worst. In the women’s room, they stared, and one time a lady ran out shrieking for management. That was in a freeway rest stop on a swim meet trip, and then J had rushed back to the bus without relieving his bladder. A men’s room was scarier; there wasn’t a word for his terror of getting jumped with his pants down.

Someone in the support group was passing out stickers. WE PEE, TOO, they said. GENDER-NEUTRAL BATHROOMS FOR GENDER-VARIANT PEOPLE.

“You can just stick these over the men’s or women’s bathroom signs wherever you go,” a white kid with red spiky hair was saying. “It’s part of the new We-Pee campaign. It’s cool because with their own signs covered, cisgender people don’t know where to go, either.”

Cisgender, J thought. *What the—?* But everyone else seemed to buzz right along.

“But how is it not a secret if you never told me you were gay? When you were kissing me and everything?”

J looked at her, astonished. “What?” Now he was really pissed. “Gay is different from trans!”

“What are you talking about, *trans*? Trans what?” Blue’s tone, for once, seemed to be ratcheting up as quickly as J’s.

J knew that people scrambled gay and transgender all the time; they thought that every lesbian wanted to be a man and that every gay boy wore dresses. But Blue was too smart for that. J didn’t like being thought of as gay; it reminded him of the time everyone thought he was a lesbian. He was a boy, and if he was a boy, he was straight. Well, queer. But queer-straight. Or whatever.

[. . .]

“What do you mean, *trans*?” she asked again.

“Transgender.” *Is she playing me?* J thought.

“You mean you’re really a girl?”

“Born that way.”

[. . .]

“Like that god?” she said softly.

“Who?”

“From the Greek myths. There was a god who had both male and female parts—I forgot his name,” she said. “It’s weird. When I used to paint nudes, I would sometimes paint them with both male and female parts.”

“I don’t have both sets of parts.”

Blue looked at him. “Oh.”

J was glad he's worn his baggiest pants. Not that any pair wouldn't have done the trick, but he wasn't accustomed to dropping his drawers for strangers. Sitting on the paper that draped the doctor's exam table, he wished he hadn't forbidden Chanelle from coming with him; medical clinics were so sterile, they almost seemed hostile. *Couldn't they play some music in here?* At least Chanelle would have distracted him. Blown up the latex gloves into balloons or something.

A nurse had asked J to roll his jeans high enough to expose the top of his right thigh; he stopped his feet from dangling and stiffened up. *Take it like a man*, he thought.

[. . .]

The same doctor who'd drawn his blood a few weeks back knocked once, then walked in.

"How you doing?" he asked, glancing at a clipboard.

"Fine," J said, forcing himself to make eye contact. *I'm not sick*. He stuffed the prayer back in his pocket.

"You ready?"

J nodded, a quick jut of the chin.

"Okay, then." The doctor swabbed J's thigh with some wet gauze and unwrapped a syringe. A small amber bottle materialized from the countertop (*had that been sitting there the whole time?*), and he poked the needle through the top and drew back the plunger.

"We can teach you to do this yourself at some point in the future," he said, staring carefully at the syringe. "People often find that's easier than coming in."

The doctor gave J's thigh a gentle squeeze, told him to relax. And then – *ping* – it was in. J glanced at his leg and noticed there was no blood, and then the doctor was pulling out the needle and pressing down a small square of gauze.

That was it? J thought. Where was the rush, the high he'd expected, been promised from reading stories online? Some guys thought they could feel their bodies changing right

away, swore they could sense the liquid seeping and soaking its way through their muscles, but J didn't feel anything at all. He hopped off the table and rolled down the leg of his pants. He blinked twice, patted his thigh. *There's no going back*, he told himself, hoping for a bump in emotion. He thanked the doctor, and his voice came out steady, sounding the same as always. For a brief moment, he wondered, if this all was even real.

8.2. Lists of Transgender YA Novels

8.2.1. English Novels

This is a list I compiled using Goodreads, where it is possible to search thousands of novels using keywords, and it includes all young adult novels featuring a main transgender character that are written in English. Even though I tried to make the list as complete as possible, it is still possible that there are more novels, but not all independent novels and novels with supporting transgender characters are included on this list. In addition, only novels that focus on aspects of being transgender are included, and only young adult contemporary novels are included. Finally, only fiction is included, so no memoirs or autobiographies. Novels with an asterisk are either only available as eBook, published by a small publisher, or both. This list shows how few novels with transgender protagonists are actually published by larger companies.

MTF

Clark, Kristin Elizabeth. *Freakboy*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2013. Print.

Eliason, Rachel. *Run, Clarissa, Run*. n.p.: Rachel Eliason, 2012. Ebook.*

Gold, Rachel. *Being Emily*. Tallahassee: Bella Books, 2012. Print.*

---. *Just Girls*. Tallahassee: Bella Books, 2014. Print.*

Heath, C.J. *Her Name is James*. n.p.: CreateSpace Independent Publishing, 2014. Ebook.*

Katcher, Brian. *Almost Perfect*. New York: Delacorte Books for Young Readers, 2009. Print.

Leya, E.M. *Love in Transition*. London: EL Publishing, 2014. Ebook.*

Peters, Julie Anne. *Luna*. New York: Little, Brown and Company, 2004. Print.

Williamson, Lisa. *The Art of Being Normal*. Oxford: David Fickling Books, 2015. Print.

FTM

Beam, Cris. *I Am J*. New York: Little, Brown and Company, 2011. Print.

Britt, A.C. *London Reign*. New York: Ghettoheat, 2007. Print.*

Cairo, Laney. *Circle of Change*. Waldo: Torquere Press, 2009. Ebook.*

Cronn-Mills, Kirstin. *Beautiful Music for Ugly Children*. Woodbury: Flux, 2012. Print.

DeLine, Elliot. *Refuse*. n.p.: CreateSpace Independent Publishing, 2007. Print.*

Wittlinger, Ellen. *Parrotfish*. Chicago: Simon & Schuster Books for Young Readers, 2007.

Print.

8.2.2. Dutch Novels

For young adult novels featuring a transgender main character that were originally written in Dutch another list is put together. Again, whether or not a novel is included depends on whether the transgender character is a main character, and if it is young adult contemporary fiction. This list already shows that in the Netherlands there are more novels with transgender characters that have been written in Dutch compared to novels written in English. The only downside is the fact that only one novel including a FTM character exists in Dutch. Another aspect of these novels that sticks out is the fact that most of them have been published in Flanders, which does not influence the ability to be read in the Netherlands, but it is an interesting aspect that a smaller portion of these novels have been published in the Netherlands.

MTF

Bracke, Dirk. *Under Construction*. Leuven: Davidsfonds, 2013. Print.

Brooijmans, Jacques. *Dwaalsporen*. Hasselt: Clavis, 2001. Print.

Kockere, Geert de. *Vlinder*. Antwerpen: WPG uitgevers BE, 2012. Print.

Slee, Carry. *Joël*. Amsterdam: FMB uitgevers, 2011. Print.

Vries, Elly de. *Niets zeggen!*. Amsterdam: Sjaloom, 2006. Print.

Woltz, Anna and Vicky Janssen. *Meisje van Mars*. Amsterdam: Em. Querido's Uitgeverij BV, 2011. Print.

FTM

Minkman, Lorna. *Jongensdroom*. Tiel: Lannoo, 2007. Print.